

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

2005 İLKÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI SIRASINDA SINIF
ÖĞRETMENLERİNİN SINIFTA KARŞILAŞTIKLARI İSTENMEYEN
ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI

Abdullah KOCABEY

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2008

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

2005 İLKÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI SIRASINDA SINIF
ÖĞRETMENLERİNİN SINIFTA KARŞILAŞTIKLARI İSTENMEYEN
ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI

Abdullah KOCABEY

Danışman : Yrd. Doç. Dr. M. Sencer BULUT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2008

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Yrd. Doç. Dr. M. Sencer BULUT

(Danışman)

Üye: Yrd. Doç. Dr. Ahmet DOĞANAY

Üye: Yrd. Doç. Dr. Filiz YURTAL

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

/ /2008

Prof. Dr. Nihat KÜÇÜKSAVAŞ

Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ÖZET

2005 İLKÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI SIRASINDA SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SINIFTA KARŞILAŞTIKLARI İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI

Abdullah KOCABEY

Yüksek Lisans Tezi, İlköğretim Ana Bilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. M. Sencer BULUT

Eylül–2008, 162 Sayfa

Bu çalışmanın amacı, “2005–2006 eğitim-öğretim döneminden itibaren ilköğretim okullarında uygulanmaya başlanan ve yürürlükten kaldırılan programa göre yaklaşım farklılığı içeren 2005 ilköğretim programının uygulanması sırasında ilköğretim okulları birinci kademe sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını tespit ederek bu davranışların nedenleri hakkında öğretmen görüşlerini almaktır.

Araştırma evrenini 2007–2008 eğitim öğretim döneminde Adana ili Seyhan ve Yüreğir ilçelerinde bulunan ilköğretim okullarında görev yapan 2. 3. ve 4. sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın amacı ve deseni çerçevesinde araştırma evreninden örneklem alma ve çalışma grubu belirleme yoluna gidilmiştir. Araştırma nicel ve nitel araştırma modellerinin birlikte kullanılarak desenlendiği için farklı örneklem alma teknikleri kullanılmıştır. Amaç doğrultusunda, küme örnekleme yöntemi ile belirlenen 300 öğretmen ile anket uygulaması yapılmış, anket uygulaması yapılan öğretmenler arasından amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenen öğretmenlerden 15’ i ile görüşme ve 5’ ile de gözlem uygulamaları yapılmıştır.

Anket ile öğretmenlere sunulan 61 maddelik istenmeyen davranış listesindeki örnek öğrenci davranışlarını kendilerine göre istenmeyen davranış olarak seçmeleri istenmiştir. Anket uygulamasına katılan öğretmenlerden gönüllük esasına göre istekli olanlarla araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak görüşmeler yapılmıştır. Öğretmenlerden görüşmelerde, istenmeyen davranışları tanımlamaları, örnekler vermeleri, yeni ilköğretim programını sınıf yönetimi açısından ve

istenmeyen davranışlar açısından değerlendirmeleri ve sınıflarında gördükleri istenmeyen davranışların durumları hakkındaki düşünceleri sorulmuştur. Anket ve görüşme sonuçlarına göre sınıf gözlemleri yapılmıştır.

Anket kullanılarak elde edilen veriler, bilgisayar programları kullanılarak analizi yapılmış sonuçları frekans ve yüzde olarak sunulmuştur. Görüşme ve gözlem verilerinin analizinde ise nitel araştırma veri analizi tekniklerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Sınıflarda karşılaşılan istenmeyen davranışlar açısından araştırma sonucunda anketlerden elde edilen bulgular ile görüşmelerden elde edilen bulgular benzer şekilde oluşmuştur. Sonuçlara göre öğretmenler arkadaşlarına karşı saldırgan davranışlar sergilemek, arkadaşlarıyla kaba ve küfürlü konuşmak, dikkat dağınıklığını, sürekli konuşarak diğer öğrencileri çalışmalarında rahatsız etmek, dersi aksatmaya yönelik kasti konuşmak davranışları öğretmenler tarafından en fazla istenmeyen davranış olarak ifade edilen davranışlar olmuşlardır. Gözlem bulgularına göre de sınıflarda en fazla gözlenen istenmeyen davranışlar, izin almadan konuşma, yerinden kalkma ve sınıfta dolaşma, arkadaşının ya da öğretmenin sözünü kesme, düzensiz söz hakkı isteme davranışları olmuştur.

Görüşme bulgularına göre istenmeyen davranışlarla sınıfta karşılaşma açısından öğretmenler yeni ilköğretim programının olumlu etki yarattığını ve istenmeyen davranışlarla karşılaşılma sıklığının azaldığını ifade etmişlerdir.

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular karşılaştırıldığında öğretmenlerin anket ve görüşmelerde ifade ettikleri istenmeyen davranışlarla sınıf gözlemlerinde karşılaşılanlar arasında farklılıklar oluşmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Yönetimi, İstenmeyen Davranış, İlköğretim Programı

ABSTRACT**STUDENT' MISBEHAVIOURS FACED BY PRIMARY TEACHERS IN THE
APPLICATON OF NEW 2005 PRIMARY EDUCATION PROGRAM****Abdullah KOCABEY****Master Thesis, Primary Education Department****Supervisor: Assist. Prof. Dr. M. Sencer BULUT****September 2008, 162 Pages**

The aim of this study is to determine the student misbehaviours which the primary school teachers face in the application of 2005 Primary Education program which exhibits approach difference according to the program that was put into practice and abolished in 2005-2006 Education-Teaching season and to get the opinions of teachers about the reasons for those misbehaviours.

The research population consisted of primary school teachers who were teaching 2.,3. and 4. grade students in Seyhan and Yüreğir towns of the city of Adana in 2007-2008 Education and Teaching season. Considering the aim and design of the research, the methods of taking sample from the population and forming working groups were chosen. Different sampling methods were used since the research was designed by using both quantitative and qualitative research designs. In accordance with the aim of the study 300 teachers who were chosen by cluster sampling were questioned and 15 of these teachers who were chosen by purposive sampling were interviewed and 5 of them were observed

Teachers were asked to choose the student misbehaviours for them from an misbehaviours list of 61 items which was given them with the questionnaire. Of the teachers who were questioned, a group of teachers chosen according to their willingness were interviewed by using a semi-structured interview forms prepared by the researcher. During the interviews teachers were asked to define the student' misbehaviours, to give examples of them, to evaluate the new primary education program in terms of misbehaviours and classroom management and they were also asked to give their opinions related those

misbehaviours. Classroom observations were made according to the results of the questionnaires and interviews.

Results obtained from the questionnaires were analyzed through computer programs and results were presented with frequency and percentage tables. Content Analysis was used during the data analysis of Interviews and Classroom Observations.

At the end of the study findings obtained from questionnaires and interviews were found to be similar. According to the results, exhibiting aggressive behaviours towards friends, talking to friends in a rude and obscene way, distraction, disturbing the other students by talking all the time, talking deliberately to delay the lesson were the most common misbehaviours stated by teachers. Most common misbehaviours observed in the classroom were talking without asking for permission, leaving the desk and walking around the classroom, interrupting friends or teachers and disordered ways of asking for right to speak.

According to the results of the interview, teachers stated that the new primary education program had positive impact on the student' misbehaviours in the classroom and that it decreased the frequency of facing the misbehaviours.

There were differences between misbehaviours stated in the questionnaires and observed during classroom observations when the findings of the study were compared.

Keywords: Classroom Management, Student' Misbehaviours, Primary Education Program

ÖNSÖZ

Eğitim-öğretimi engelleyen yâda kesintiye uğratan her türlü durum olarak ifade edilen istenmeyen öğrenci davranışları günümüz okullarında hala görülmekte olan ve henüz tam olarak ortadan kaldırılamayan bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada da istenmeyen öğrenci davranışlarının günümüzdeki durumu ortaya konmaya çalışılmıştır. Elde edilen bulguların, sınıf ortamının temel sorunlarından biri olan istenmeyen öğrenci davranışlarının yeniden değerlendirilerek ortadan kaldırılabilmesi konusunda, ilgili literatüre destek olmasını dilerim.

M.E.B tarafından hazırlanarak 2005 yılında uygulanmaya başlanan Yeni İlköğretim Programının öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlara etkisinin incelendiği bu çalışma pek çok kişinin katkılarıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın yapılması süresince gösterdiğim her türlü istenmeyen öğrenci davranışına rağmen bana yardımcı olan, takıldığım her noktada olumlu görüş ve eleştirileri ile farklı bakış açıları oluşturmamı sağlayan danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. M. Sencer BULUT' a tezin hazırlanması sırasında değerli yorum ve önerileriyle katkıda bulunan hocalarım Sayın Yrd. Doç. Dr. Ahmet DOĞANAY ve Sayın Yrd. Doç. Dr. Filiz YURTAL' a, sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca çalışma kapsamında kendi anketini kullanmama izin veren Sayın Dr. Fatma SADIK' a teşekkürlerimi sunarım.

Çalışma fikrinin oluşması sürecinde sürekli olarak desteğini aldığım, değerli arkadaşım Bülent COŞKUN' a , soruları ve olumlu destekleri ile beni çalışmaya motive eden tüm arkadaşlarıma ayrıca araştırmanın yapıldığı okullarda görev yapan ve gönüllü olarak çalışmama katılarak görüşlerini belirten değerli meslektaşlarıma teşekkürlerimi iletmek istiyorum.

Son olarak bu günlere gelmemde karşılığı ödenemeyecek emekleri olan sevgili aileme anneme, babama ve kardeşlerime, araştırma boyunca zamanlarından çaldığım, en sıkıntılı zamanlarımda varlığı ile bana destek olan sevgili eşim Burçin IŞIK KOCABEY' e ve kızımız Devin KOCABEY' e yürekten teşekkürlerimi sunarım.

Abdullah KOCABEY

Not: Bu araştırma Ç.Ü. Araştırma Fonu Saymanlığı 'nce desteklenmiştir. (EF 2007 YL 3)

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	iii
TABLolar LİSTESİ	ix
EKLER LİSTESİ.....	x

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem.....	5
1.1.1. Problem Cümlesi.....	7
1.2. Araştırmanın Amacı.....	7
1.2.1. Alt Amaçlar.....	7
1.3. Sayıtlılar.....	8
1.4. Sınırlılıklar.....	8
1.5. Tanımlamalar.....	8

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Açıklamalar.....	10
2.1.1. Sınıf Yönetimi.....	10
2.1.1.1. Sınıf Yönetiminin Boyutları.....	12
2.1.1.1.1. Öğretim Yönetimi Boyutu.....	12
2.1.1.1.2. Sınıf Ortamının Fiziksel Düzen Boyutu.....	13
2.1.1.1.3. Zaman Yönetimi Boyutu	13
2.1.1.1.4. Sınıf İçi ilişkilerin Düzenlenmesi Boyutu.....	14
2.1.1.1.5. Davranış Düzenleme Boyutu.....	15
2.1.1.2. Sınıf Yönetimin Etkileyen Etmenler.....	15

2.1.1.3. Sınıf Yönetimini Etkileyen Değişkenler.....	17
2.1.2. Yapılandırmacı Yaklaşım.....	18
2.1.3. Yapılandırmacı Sınıf ortamı.....	21
2.1.4. Yapılandırmacı Sınıflarda Kullanılacak Etkinliklerin Özellikleri.....	25
2.1.5. İstenmeyen Öğrenci Davranışları.....	26
2.1.5.1. İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Nedenleri.....	28
2.1.5.1.1. İstenmeyen davranışları Etkileyen Sınıf Dışı Etmenler.....	29
2.1.5.1.2. İstenmeyen Davranışları Etkileyen Sınıf İçi Etmenler.....	31
2.2. İlgili Araştırmalar.....	40
2.2.1. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	40
2.2.2. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	42

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	50
3.2. Evren Ve Örneklem	51
3.2.1. Kişisel Bilgiler.....	54
3.2.1.1. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine İlişkin Bilgiler.....	54
3.2.1.2. Öğretmenlerin Yaşlarına ilişkin Bilgiler.....	54
3.2.1.3. Öğretmenlerin Medeni Durumlarına ilişkin Bilgiler.....	55
3.2.1.4. Öğretmenlerin Mezun oldukları okul türüne ilişkin Bilgiler.....	55
3.2.1.5. Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine ilişkin Bilgiler.....	56
3.2.1.6. Öğretmenlerin Okuttukları Sınıfa ilişkin Bilgiler.....	57
3.2.1.7. Öğretmenlerin Sınıflarındaki Öğrenci Sayısına ilişkin Bilgiler	57
3.3. Veri Toplama Araçları.....	58
3.3.1. Anket.....	59
3.3.2. Görüşme.....	60

3.3.3. Gözlem	61
3.4. Verilerin Toplanması.....	63
3.5. Verilerin Analizi	65

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Anketlerin Sonuçlarına İlişkin Bulgular.....	67
4.1.1. Problem Davranışlara İlişkin Bulgular.....	67
4.1.2. Problem Davranışların Derslere Göre Durumlarına İlişkin Bulgular.....	71
4.1.2.1. Problem Davranışların Görülme Sıklığının Derslere Göre Durumu.....	72
4.1.3. Problem Davranışların Nedenlerine İlişkin Bulgular	73
4.2. Öğretmenlerle Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular.....	74
4.3. Sınıf Gözlemlerine İlişkin Bulgular.....	103

BÖLÜM V

TARTIŞMA

5.1. Öğretmen Görüşlerine Göre Sınıfta Karşılaşılan Ve İstenmeyen Öğrenci Davranışı olarak İfade Edilen Davranışlara İlişkin Tartışma	108
5.2. Öğretmen Görüşlerine Göre Sınıfta Karşılaşılan İstenmeyen Davranışların Ortaya Çıkmasında Derslere Göre Farklılık Yaşanıp Yaşanmamasına İlişkin Tartışma.....	110
5.3. Öğretmen Görüşlerine Göre Sınıf Yönetiminde Karşılaşılan İstenmeyen Davranışların Nedenlerine İlişkin Tartışma.....	112
5.4. Öğretmen Görüşlerine Göre 1998 İlköğretim Programının Uygulanması Sırasında Sınıfta Karşılaşılan İstenmeyen Davranışlar İle Farklı Sınıf İçi Etkinlikler İçeren 2005 İlköğretim Programının Uygulanması Sırasında Görülen İstenmeyen Davranışların Arasındaki farklılığa	

İlişkin Tartışma.....	115
5.5. Öğretmen Görüşlerine Göre İstenmeyen Davranışların Ortaya Çıkmasında Program Değişikliğinin Etkisine İlişkin Tartışma.....	116

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar.....	119
6.2. Öneriler.....	122
6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	122
6.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	123

KAYNAKÇA.....	125
----------------------	------------

EKLER.....	134
-------------------	------------

ÖZGEÇMİŞ.....	161
----------------------	------------

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1. Geleneksel ve Yapılandırmacı Sınıfların Karşılaştırılması	24
Tablo 3.1. Anket Uygulanan okulların İsimleri Ve Uygulanan Anketlerin Okullara Göre Dağılımları.....	53
Tablo 3.3. Sınıf Öğretmenlerinin Yaşlarına Göre Dağılımı	55
Tablo 3.4. Sınıf Öğretmenlerinin Medeni Durumlarına Göre Dağılımları.....	55
Tablo 3.5. Sınıf Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Okul Türlerine Göre Dağılımları.....	56
Tablo 3.6. Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki kıdemlerine Göre Dağılımları.....	56
Tablo 3.7. Sınıf Öğretmenlerinin Okuttukları Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımları.....	57
Tablo 3.8. Sınıf Öğretmenlerinin Okuttukları Sınıflardaki Öğrenci Sayılarının Dağılımları..	58
Tablo 4.1. Sınıf Öğretmenlerinin Problem Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	68
Tablo 4.2. Öğretmenlere Göre Problem Olarak İfade Edilen Öğrenci Davranışlarının Yüzdelik Sıralaması.....	70
Tablo 4.3. Problem Davranışların Derslere Göre Durumu	72
Tablo 4.4. Farklı Derslere Göre Problem Davranışların Görülme Sıklıkları.....	72
Tablo 4.5. Öğretmen Görüşlerine Göre Problem Davranışların Nedenlerinin Dağılımı.....	73
Tablo 4.6. Öğretmenlere Göre İstenmeyen Davranışların Tanımları.....	74
Tablo 4.7. Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışlara Verdikleri Örneklerle İlişkin Frekans Listesi.....	77
Tablo 4.8. Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışların Nedenlerine İlişkin Görüşlerinin Frekans Tablosu.....	83

EKLER LİSTESİ

Ek-1 Anket formu.....	130
Ek-2. Sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarını belirlemeye yönelik öğretmen görüşme formu.....	138
Ek-3 Öğretmen görüşme metni örneği.....	140
Ek-4. Öğretmen Görüşme Metni I.İnceleme.....	142
Ek-5. Öğretmen Görüşme Metni I. İnceleme.....	143
Ek-6. Görüşme analizleri sonucunda oluşturulan tema ve kodlara ilişkin tablo.....	144
Ek-7. Görüşme analizleri sonucu oluşturulan tema ve kodlara ilişkin açıklamalar.....	145
Ek-8. Sınıflarında gözlem yapılan öğretmenlere ilişkin kişisel bilgiler.....	146
Ek-9. Sınıflarda yapılan gözlemlere ilişkin gözlem takvimi.....	147
Ek-10. Sınıf gözlem kaydı I. inceleme.....	156
Ek-11. Öğretmen gözlem kaydı II.inceleme.....	159
Ek-12. Gözlem kaydı incelemesi sonucu elde edilen bulgular.....	161
Ek-13. Valilik olur Yazısı.....	162

BÖLÜM I

GİRİŞ

İçinde bulunduğumuz çağda hızlı bir değişme ve gelişme gözlenmektedir. Her alanda hızlı bir değişim yaşanmakta ve gerçekleşen bu değişim kaçınılmaz olarak insan yaşantısını da etkisi altına almaktadır. Bireylerin bu durumdan olumlu ya da olumsuz yönde etkilenmeleri söz konusudur. Olumlu bir etkilenmenin gerçekleşmesi, bireyin bu değişime ayak uydurması oranında mümkündür. Bireyler bakımından, değişimden haberdar olma, bunu yaşantılarına geçirebilme, teknolojiyi bilme ve kullanabilme, yeni öğrenmelere açık olma gibi becerilerin kazanılması ön plana çıkmakta, dolayısıyla da bu becerilerin kazandırılmasında en büyük pay eğitime düşmektedir. (Öztürk, 2001:1) Bu bağlamda eğitim bireyin doğasında bulunan öğrenme isteğini ve çabasını ortaya çıkarır ve bu becerilerin kullanılmasına rehberlik eder.

Cerit (2001) in de belirttiği gibi çağımızda eğitim, bilgi toplumunun insanını yetiştirmekle yükümlüdür. Bilgi toplumu; “ Bilgi üretimi ve iletişimin yaygınlaştığı, bilginin temel sermaye ve bilgi işi ile uğraşmaların çoğunlukta olduğu, öğrenmenin hayatın bir parçası haline geldiği bir toplum yaşam biçimi olarak tanımlanabilir.” (Cerit, 2001:15).

İnsanın belirli kurallar çerçevesinde düzenli ve sürekli olarak yeni şeyler öğrendiği ilk yer olan okul ve bunun da sorumluluğunu yüklenen ilk basamağı ilköğretimdir. Bu nedenle ilköğretim insan hayatında her zaman için farklı bir yere ve etkiye sahiptir. Zira o ana kadar bir bebek ya da çocuk olarak birey, artık bu kimliklerinin yanına yavaş yavaş öğrenci kimliğini koymaya ve bu kimliğe uygun davranışlar öğrenmeye, kazanmaya başlar.

Bu durumda temel eğitim veren ilköğretim okulları; çağımızın insanını yetiştirmekle yükümlüdür. Çağdaş ve demokratik bir toplum için çağdaş ve demokratik insanlarda aranan özellikler temel eğitim olan ilköğretimde kazandırılmalıdır (Keskin, 2002:25). Bu bağlamda sosyal bir sistem olarak okul bireyi toplumdan alır ve yetiştirerek tekrar topluma sunar (Çelik;2002:18).

İlköğretime başlayan çocuk için artık hayat sadece oyun olmaktan çıkarak belirli bir düzen çerçevesinde toplumun kişiden istediği özellikleri ve davranışları öğrenme ya da kazanma süreci haline gelir.

Günümüzde okullar sadece öğretim yapılan yer değil aynı zamanda farklı çevrelerden gelen öğrencilerin zihinsel duygusal ve sosyal yönlerden gelişmelerini sağlayan bir eğitim ortamıdır. Okulların amacı, sağladıkları olanaklarla, öğrencileri ilgi ve yetenekleri doğrultusunda çağdaş bir birey olarak yetiştirerek, toplumsal yapıya uyum sağlamalarına yardım etmektir. Amaca ulaşabilirlik ise, okulların sahip oldukları fiziksel ve eğitsel donanım özelliklerinin bu amacı gerçekleştirebilecek nitelikte düzenlenmesine bağlıdır (Sadık, 2006:1).

Eğitim sözcüğünün farklı tanımlamalarının ortak yanı onun davranış değiştirme, davranış oluşturma amaçlı etkinlikler bütünüdür (Başar,2008:3). Aynı zamanda eğitim Ertürk (1994)' ünde belirttiği gibi bireyin davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla, kasıtlı olarak istendik davranış değiştirme sürecidir (Ertürk,1994:12). bu süreç bireyin doğumundan ölümüne kadar sürer ve bireye çeşitli bilgi, beceri, tutum ve değerler kazandırılır (Erden,2005:23). Eğitimle bireyin davranışları toplumsal normlara uygun hale getirilmeye çalışılır. Toplumsal kural ve normlara uymayan davranışlar değiştirilerek yerine doğru davranışlar kazandırılması ve bunların sürdürülmesi için gerekli düzenlemeler yapılır (Toprakçı.2002:231) .

Eğitimin kazandırmayı amaçladığı öğrenci davranışlarının okullarda kazandırılmaya çalışıldığı yerler sınıflardır (Arabacı,2005:21). Başar (2003)'ında belirttiği gibi eğitimin hedefi olan davranışlar, öğrencilere sınıf ortamında kazandırılır. Sınıf, eğitim sisteminin en küçük ve en son birimi, ancak eğitim yönetiminin ilk ve temel basamağıdır.

Eğitimin iç dinamikleri olarak kabul edilen öğrenci, öğretmen, ders planı, eğitim programı, öğretim süreci öğrenme öğretme yöntemleri, eğitim teknolojisi ve zaman gibi birçok öge sınıf içinde yer alır. Öğretmenin görevi bütün bu ögeler arasında anlamlı ve sürekli bir eş güdüm sağlayarak sınıfını etkili bir şekilde yönetmektir (Sarıtış,2000:48).

Burada mutlak suretle unutulmaması gereken bir şey vardır ki oda formal eğitimin başlangıç noktası olan okullar ve okulların en küçük birimi olan sınıf içerisinde

amaçlanan sonucun elde edilebilmesi için tüm bileşenlerin bir birleri ile olumlu ilişki içerisinde ve birbirlerini tamamlayacak şekilde düzenlenmiş olmasıdır.

Sınıf, eğitim-öğretim etkinliklerinin gerçekleştiği bir alandır. Yıllık öğrenim süresinin büyük bir bölümü sınıfta geçer. Sınıf öğrencilerle yüz yüze olunan bir yerdir. Öyle ki eğitimin asıl hedefi olan davranış yaratılması burada gerçekleşir. Sınıfın içinde öğretmen, öğrenci, program ve kaynaklar yer almaktadır. Bu yüzden eğitim yönetiminin kalitesi sınıf yönetiminin kalitesine bağlıdır demek çok doğrudur (Ök, Göde, Alkan, 2000). Bu noktada öğretmene büyük görevler düşmektedir. Yeni Dünya düzeni ve eğitim anlayışına bağlı olarak, sınıf içerisinde rehber, yol gösterici ya da bir yönetmen konumunda olan öğretmen sınıf içi etkinlikleri düzenleme, davranışları ile olumlu örnek olma ve öğrencileri ile bir ebeveyn hassasiyeti ile ilgilenmek durumundadır. Okutan (2004) ın belirttiği gibi “Geleneksel okulda öğretmenlerin rolü bilgiyi yayıcılıkken, çağdaş okulda öğretmenlerin rolü “öğrenmeyi öğretene” biçimine dönüşmüştür. Bu da öğretmenin, geleneksel öğretmen rolünde otoriter bir anlayışla sınıfı yönetmesini mümkün kılarken, çağdaş anlayışta öğretmenin demokratik liderlik anlayışını sergilemesini gerektirmektedir.” (Okutan,2004:10).

Farklı aile yapılarından gelen öğrencilerden oluşan sınıf içerisinde her öğrencinin aynı davranışı göstermesini beklemek doğru bir düşünce olmaz, ancak düzenli bir sınıf ortamında ve uygun sınıf yönetimi yaklaşımları ile öğrencilerde istenilen davranış değişiklikleri meydana gelebilir.

Eğitim ve okul yönetiminin başarısı ve kalitesi büyük ölçüde sınıf yönetiminin başarısı ve kalitesine bağlıdır (Çalık,2003:3). Kılbaş (2007) sınıf yönetimini, genel olarak, öğretmenin öğrencileri eğitsel amaçlarına yeterli biçimde ulaştıracak ve onların öğrenmelerini sağlayacak sınıf koşullarını oluşturması ve düzenlemesi olarak tanımlar. Benzer olarak Celep (2004) sınıf yönetiminin olumlu öğretmen-öğrenci ilişkisi ve sınıf ortamında destekleyici koşulların varlığı ile ilişkili olduğuna dikkati çekmektedir. Öğrencide istenebilir davranış geliştirme ve bunu bütün öğrenciler yaygınlaştırmak için; bireylerin öğrenmelerini temel alan ve psikolojik gereksinimlerini karşılayan bir çevre oluşturmak gereklidir.

Yıldız (2006)' ında belirttiği gibi sınıf yönetiminde, öğrencilerle iyi iletişim kurmanın, sınıf içi çatışmaları en aza indirmenin ve öğrencilerin sınıf etkinliklere en üst düzeyde katılmalarının sağlanmasının önemli bir yere sahip olduğu gerçeği, öğretmenin sınıf yönetimindeki yeri ve önemini de ortaya koymaktadır. Bu bağlamda sınıf yöneten kişi olarak öğretmenden birtakım beklentilerin olması kaçınılmazdır.

Günümüz okullarında sınıf içerisinde rehber, yol gösterici konumunda bulunan öğretmen öğrencilerin ilgilerini toplamak ve sınıf içinde aktif olarak katılımlarını sağlamak için verimli ve etkili bir sınıf yönetimi becerisi göstermek zorunda. Bunu da sınıf içi ve sınıf dışı tüm etmenleri, öğrencileri ile olumlu iletişim kurmada ve ilgilerini derse toplamada, eğitimde amaçlanan sonuçları elde etmede kullanarak gerçekleştirebilecek gibi görünüyor.

Burada dikkati çeken bir nokta da, günümüz okullarında hala bazı sorunların görülmeye devam ettiğiidir. Özellikle eğitim ortamlarının istenilen şekilde düzenlenmesi, gerekli araç-gereç ve materyallerin sağlanması ve öğretmenlerin gerekli çabayı göstermelerine rağmen, amaçlanan sonuçlara ulaşılmasını engelleyen sorunlar yaşanabilmekte ve bu sorunlar araştırılmaya devam etmektedir.

Eğitim ortamında hedeflenen sonucun elde edilmesini engelleyen olgulardan birisi de sınıf yönetiminde karşılaşılan, öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlardır. Okulda eğitsel çabaları engelleyen her tür davranış, istenmeyen davranış olarak adlandırılır. (Başar,2001:149) Celep (2004)' e göre istenmeyen davranışlar, sınıf ortamında öğrencilerin öğrenmesini etkileyen ve öğrencilerin kasıtlı veya kasıtsız olarak gösterdikleri davranışlardır (Celep,2004:256).

Öğretimi engelleyen, kesintiye uğratan ve öğretim süresinin öğretim dışı etkinliklere ayrılmasına neden olan en önemli etmen olumsuz öğrenci davranışlarıdır. Bu nedenle sınıf yönetiminin temel amacı, sınıfta olumsuz öğrenci davranışlarının ortaya çıkmasını engellemek ve ortaya çıkan davranışları durdurup olumlu yönde değiştirmektir (Erden, 2001:17).

Kahraman (2006)' ında belirttiği gibi öğrenme-öğretme faaliyetlerinin verimli bir şekilde yürütülebilmesi için, her öğretmenin öğretim becerilerinin yanı sıra genel

anlamda bir sınıf yönetimi stratejisine; özel anlamda da istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını önleme becerisine sahip olması gerekir. Ayrıca, bu tür davranışlar ortaya çıkacak olursa, bunları giderme becerisine, en az uygulama düzeyinde sahip olması gerekir. Aksi takdirde, öğretmenin bizzat kendisi bazen istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına sebep olabilir veya disiplin problemleri sınıfın temel özelliklerinden birisi haline gelebilir. Buna göre, etkin bir sınıf yönetimi için öğretmenlerin, öğrencilerin bütün davranışlarını olumluya dönüştürme çabası özel bir öneme sahiptir ve bu çabalar bilimsel bakış açısıyla esas alınmalıdır (Karip, 2002:118).

1.1. Problem

Sınıf yönetimi ile ilgili literatür taraması yapıldığı zaman, ülkemizde sınıf yönetimi alanında yapılan çalışmaların (Atıcı,1999; Sadık 2000; Sayın,2001; Türnüklü, ve Galton 2001; Çetin 2002, Yüksel,2005; Mursal,2005; Sadık,2006;Yıldız,2006; Alkan,2007) İlköğretim I. Kademe ile ilgili olanlarının özellikle son yıllarda sınıf yönetiminde karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik oldukları görülmüştür.

İncelenen araştırmaların da büyük bir kısmının davranışçı kuramı temel alan ve bireyin gösterdiği davranışa karşılık ödül ya da ceza kullanımının oldukça yaygın olduğu, katı davranışçı bir yaklaşımı benimseyen (MEB, 2005) ve öğretmen merkezli bir yapıya sahip olan 1998 ilköğretim programının uygulanması sırasında yapılan çalışmalar oldukları görülmüştür.

Eğitim, içerisinde birden çok ögeyi barındıran kapsamlı bir süreçtir. Bu sürecin etkili ve verimli olmasıyla birlikte bireyin ve toplumun ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek düzeyde olması gerekmektedir. Bu amaçla, eğitimden beklenenler öğretim programları aracılığıyla ulaşılır. Öğretim programı, milli eğitimin ve okulların amaçları doğrultusunda, öğrenme ve öğretime ilişkin hazırlanan etkinlikler ve yaşantılardan oluşur (Demir,2006:1). Ayrıca program geliştirme de eğitim programı ile gelişen dünyanın özelliklerinin paralel olması gerekliliği ve birey ve toplumun gelişen dünya şartlarına ayak uydurması gerekliliği olduğu gözlenmektedir (Demir,2006:1).

Gelişen dünya ile birlikte ülkemizde de eğitim-öğretim politikalarında kaçınılmaz bir değişime gitmek durumunda kalınmış ve özellikle son yıllarda etkili bir eğitim modelinin gerçekleştirmek için yoğun girişimlerde bulunulmuştur. Bu girişimler eğitim sistemimizin fikri alt yapısını oluşturan tek düze mantık yerine çoklu sebep ve çoklu sonuçlara dayalı bir anlayışın oluşması yönünde yoğunlaşmıştır. Bu çerçevede de öğretim programlarımızın dayandığı teorik alt yapının katı davranışçı bir anlayıştan yapılandırmacı bir anlayışa dönüşmesi planlanmış ve bu yönde yapılan çalışmalar ile 2005 ilköğretim programı hazırlanmıştır (MEB, 2005).

Kişi merkezli bir yaklaşımla hazırlanan 2005 ilköğretim programı 2005–2006 eğitim öğretim dönemi itibarı ile ülkemiz ilköğretim okullarında uygulanmaya başlanmıştır. Hazırlanması sırasında 1998 programına göre temelde farklılıklar getiren 2005 programının uygulanması sırasında, araştırmacının kendisinin de sınıf öğretmeni olması nedeniyle sınıf yönetiminde karşılaşılan istenmeyen davranışlara yönelik gözlemler yapma imkânı olmuştur. Ayrıca programın uygulayıcıları olan sınıf öğretmenleri ile istenmeyen davranışların program değişikliğinden sonraki durumu ile ilgili görüşmeler yapılmıştır. Sınıfta gözlem ve öğretmenlerle görüşmelerden sonra, alan taraması yapılmış ve alanda yapılan çalışmaların davranışçı kuramı temel alan 1998 programı sırasında yapılan çalışmalarda yoğunlaştığı görülmüştür. Yeni ilköğretim programının uygulanmaya başlamasından sonra yapılan çalışmalarda da (Erol,2006, Yıldız,2006, Alkan,2007, Gökdoğan,2007) konunun ya belirli sınıflarla sınırlandırıldığı ya da istenmeyen davranışlara genel bir bakış açısı ile yaklaşıp istenmeyen davranışlara karşı kullanılan baş etme yöntemlerinin araştırıldığı ancak yeni ilköğretim programının olası etkilerine yönelik bir araştırma amacı bulunmadığı görülmüştür. Alanda yapılan diğer araştırmalarda da yeni ilköğretim programının genel anlamda sınıf yönetiminde karşılaşılan istenmeyen davranışlara etkisine yönelik amacın bulunmadığı görülmüştür. Yapılan çalışmalar sonucunda öğretmen görüşlerine göre ve alan taraması sonucuna göre araştırmacı da; ilköğretim birinci kademe sınıf öğretmenlerinin sınıfta, öğrencilerinde gördükleri istenmeyen davranışlarla ilgili 1998 programın uygulanması sırasında karşılaştıkları ile 2005 programının uygulanması sırasında karşılaştıkları arasında bir farklılık olabileceği fikri oluşmuştur.

Yukarıda belirtildiği gibi, 2005 ilköğretim programının uygulanmaya başlaması sonrasında sınıf yönetiminde öğrencilerde karşılaşılan istenmeyen davranışlarla

ilköğretim programının olası etkilerine ilişkin uygulamaya yönelik çalışma bulunmuyor olması da bu çalışmanın yapılması gerektiği fikrini doğurmuş ve çalışma yapılmıştır.

Yukarıda belirtilen nedenler doğrultusunda problem cümlesi aşağıda görüldüğü gibi ifade edilmiştir.

1.1.1 Problem Cümlesi

“İkibinbeş ilköğretim programının uygulanması sırasında, sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir”

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı; “2005–2006 eğitim-öğretim döneminden itibaren ilköğretim okullarında uygulanmaya başlanan ve yürürlükten kaldırılan programa göre yaklaşım farklılığı içeren 2005 ilköğretim programının uygulanması sırasında ilköğretim okulları birinci kademe sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını tespit ederek bu davranışların nedenleri hakkında öğretmen görüşlerini almaktır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar incelemeye alınmıştır.

1.2.1. Alt Amaçlar

1. Öğretmen görüşlerine göre sınıfta karşılaşılan ve istenmeyen öğrenci davranışı olarak nitelendirilen davranışlar nelerdir?
2. Öğretmen görüşlerine göre sınıf yönetiminde karşılaşılan istenmeyen davranışların nedenleri nelerdir?
3. Öğretmen görüşlerine göre sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışların ortaya çıkmasında derslere göre farklılık yaşıyor mu?
4. Öğretmen görüşlerine göre istenmeyen davranışların ortaya çıkmasında program değişikliğinin etkisi;
 - a. Var mıdır?

b. Varsa nelerdir?

5. Öğretmen görüşlerine göre 1998 ilköğretim programının uygulanması sırasında sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışlar ile farklı sınıf içi etkinliklerini içeren 2005 ilköğretim programının uygulanması sırasında görülen istenmeyen davranışlar arasında farklılıklar;

a. Var mıdır?

b. Varsa nelerdir?

1.3. Sayıtlılar

1. Araştırmaya katılan öğretmenler kendileriyle yapılan görüşmelerde ve uygulanan anketlerdeki sorulara içtenlikle yanıt vermişlerdir.
2. Araştırmaya katılan öğretmenler yapılan gözlem sırasında doğal ortamlarında ve doğal davranışlarını göstermişlerdir.

1.4. Sınırlılıklar

1. Araştırma 2006–2007 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Adana ili Seyhan ve Yüreğir ilçelerinde farklı sosyo- ekonomik düzeydeki öğrencilerin devam ettiği ilköğretim okullarından seçilmiş olan 40 ilköğretim okulu birinci kademe öğretmenleri ile sınırlıdır.
2. Araştırma bulguları öğretmenlere uygulanacak anket formlarının, öğretmenlerle yapılacak görüşmelerin ve araştırmacı tarafından yapılacak gözlemlerin sonuçları ile sınırlı olacaktır.

1.5. Tanımlamalar

Sınıf Yönetimi: Öğretimin amaçlarına ulaşmasına yardımcı olan, öğrenme-öğretme ortamının oluşturulması ve yürütülmesi için yapılan etkinlikler (sınıfı fiziksel ortamını düzenleme, kuralları oluşturma, derslerde dikkati çekebilme ve eğitsel etkinliklerde yer almayı sağlama vb.) sınıf yönetimi olarak tanımlanır (Kılbaş,2003:1).

İstenmeyen Davranış: Sınıf ortamında eğitim ve öğretim etkinliklerini olumsuz yönde etkileyen her türlü davranış, istenmeyen davranış olarak adlandırılır (Çelik;2002).

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ YAYINLAR

2.1. Kuramsal Açıklamalar

Bu bölümde araştırma konusunun temelini oluşturan, sınıf yönetimi, istenmeyen davranış ve yapılandırmacı yaklaşım kavramlarına ilişkin kuramsal açıklamalara yer verilmiştir.

2.1.1. Sınıf Yönetimi

Sınıf yönetimi, eğitim yönetimi sıra dizininin ilk ve temel basamağıdır. Sınıf sadece öğrencilerle yüz yüze olunan yer değil, belirli özellikleri benzer olan insanların oluşturduğu grup anlamındadır (Başar;2003). Günümüz dünyasındaki sınıflar da benzer insanların bir araya gelerek oluşturduğu gruplardır. Başar’(2003) ında belirttiği gibi aynı sınıftaki öğrenciler yaş, bilgi düzeyi açılarından benzer özellikler gösterdikleri gibi farklı çevrelerden ve farklı aile yapılarından gelen öğrenciler açısından farklılıklar gösterebilirler. Bu açıdan bakıldığında zaman sınıf yönetimi benzer ve farklı fiziksel özelliklere, hazır bulunuşluk seviyesine sahip olan insanların, istedik davranışları meydana getirmelerini sağlayacak şekilde ve belirli bir düzen içerisinde yönetilmesidir. Sınıfta bulunan öğrencinin başarısı, sınıfın ve öğrencinin yönetiminde gösterilen başarı ile doğrudan bağlantılıdır.

Bunun yanı sıra sınıf yönetimi ile ilgili literatür taraması yapıldığında, sınıf yönetiminin çeşitli şekillerde ifade edildiği görülmekte.

Sınıf yönetimi; sınıf yaşamının bir orkestra gibi yönetilmesidir (Lemlech,1999:4) içinde öğrenmenin gerçekleştiği bir çevrenin oluşturulabilmesi için gerekli olanak ve süreçlerin, öğrenme düzeyinin, ortamının, kurallarının sağlanması, sürdürülmesidir (Başar,2003:6).

Sınıf yönetimi öğretimin amaçlarına ulaşmasına yardımcı olan, öğrenme-öğretme ortamının oluşturulması ve yürütülmesi için yapılan etkinlikler(sınıfı fiziksel ortamını düzenleme, kuralları oluşturma, derslerde dikkati çekebilme ve eğitsel etkinliklerde yer almayı sağlama vb.) olarak tanımlanır (Kılbaş,2003:1).

Sınıf yönetimi öğrencilerde, öğretim programı, okulun genel amaçları ve öğretim ortamı düzenlemeleri göz önüne alınarak istenen davranışların meydana gelmesi için yapılan etkinlikler bütünüdür.

Weber (1986)' e göre sınıf yönetimi öğrencilerin öğrenmelerini olanaklı kılacak, öğretimsel amaçlara ulaşmasını sağlayacak, sınıf durumlarını açıklamak ve sürdürmek için öğretmenlerin kullandıkları davranışlardan oluşan ve adım adım tamamlanması gereken karmaşık bir yapıdır.

Sınıf yönetimini genel bir bakış açısı ile özetleyecek olursak; gerçek hayatın küçük bir örneği olan sınıfta uyulması gereken kuralların belirlenmesi, buna bağlı olarak uygun sınıf düzeninin hazırlanması, öğretim programının tam anlamı ile incelenerek sınıfta yürütülecek öğretim etkinliklerinin buna göre hazırlanması ve sınıf yönetiminin de öğretim etkinliklerine uygun düzenlenmesi, sınıf içerisinde geçirilen zamanın dikkatli düzenlenmesi, olumlu ve ılımlı bir sınıf ortamının sağlanması süreci olarak tanımlanabilir (Çelik,2002).

Tüm açıklamalar ve tanımlamalar ile birlikte literatürde araştırmacılar sınıf yönetimin çeşitli unsurlarına dikkati çekmektedirler. Bunlar;

1. Kılbaş (2003)' a göre sınıf yönetimi; önderlik, sınıf ortamı ve disiplin olmak üzere üç ana unsurdan oluşur.
2. Başar (2003) ' a göre sınıf yönetimi;
 - Sınıf ortamının fiziksel düzeni.
 - Plan program etkinliklerinin yönetimi
 - Zaman yönetimi
 - Son olarak da ilişki düzenlemelerinin belirlenmesi dir.
3. Sınıf yönetimi öğrencilerin bireysel ve sınıf grubunun akademik gereksinimlerini karşılayacak, öğrenmeyi kolaylaştıracak yöntemleri kullanma (Celep,2004).

2.1.1.1. Sınıf Yönetiminin Boyutları

Başar (2008) ında belirttiği gibi eğitim yönetimi sıra dizininin ilk ve temel basamağı sınıf yönetimidir. Sınıf öğrencilerle yüz yüze olunan yerdir ve eğitim hedefi olan davranış değişmesi burada başlar (Başar,2008). Eğitimin kalitesi, sınıf yönetiminin kalitesine bağlıdır ve sınıf yönetimi, sınıf kurallarının belirlenmesi, uygun bir sınıf düzeninin sağlanması, öğretimin ve zamanın etkili bir şekilde yönetilmesi ve öğrenci davranışlarının kontrol edilerek olumlu bir öğrenme ikliminin geliştirilmesi sürecidir (Celep,2003). İfade edilen süreç içinde öğrenmenin gerçekleştiği bir çevrenin oluşturulabilmesi için gerekli olanak ve süreçlerin, öğrenme düzeninin, ortamının, kurallarının sağlanması sürdürülmesi, (Brophy, 1988:2,; Doyle,1986:394); öğretmen ve öğrencilerin çalışma engellerinin en aza indirilmesi, öğretim zamanının uygun kullanılması, etkinliklere öğrencilerin katılımının sağlanmasıdır (Kearney and Others,1985:19); sınıfa gerekli kaynakların, sınıfı oluşturan insanların, zamanın yönetimidir (Haigh,1990:13. Akt: Başar,2003:6).

Açıklamalardan da anlaşılacağı üzere olumlu bir sınıf ortamının yaratılması ve etkili bir sınıf yönetimin sağlanması, sınıf ortamını etkileyen boyutların uygun bir şekilde sağlanmasına ve etkili yönetilmesine bağlıdır.

2.1.1.1.1. Öğretim Yönetimi Boyutu

Eğitim programı, bireyde istenen yönde davranış değişikliği meydana getirmek amacıyla yapılan tüm etkinlikleri gösteren planlardır. Eğitim programları okulların temelini oluşturur. Okullardaki tüm etkinlikler eğitim programı doğrultusunda düzenlenir (Erden,2005). Plan, program etkinlikleri öğrenmenin gerçekleştiği yer olan sınıfta, öğretmenin etkin bir öğretim lideri olarak eğitim-öğretim çalışmalarını sürdürebilmesine olanak sağlar (Ağaoğlu,2001:9). Sınıf etkinliklerinin örgütlenmesi ve planlanması, sınıf ortamını bozucu davranışların azaltılmasını sağlar (Demirtaş,2005:14). Hazırlanan planlarda, öğrencilerin öğrenmeleri istenilen kazanımlar belirli bir sistematik içerisinde ünitelere göre yıl içerisinde dağıtılır ve yine bu plana göre hazırlanan ders planlarında da öğretmenin o ders içerisinde yapacağı öğretim etkinlikleri ve ders öncesi hazırlıkları belirlenmiş olur.

2.1.1.1.2. Sınıf Ortamının Fiziksel Düzen Boyutu

Sınıf, okul sisteminin en kritik ve en işlevsel ögesidir. Eğitim-öğretim etkinliklerinin tamamına yakın bölümü sınıfta geçer. Sınıf eğitim ve okul sisteminin uygulama çerçevesini belirleyen sistemin ilk noktasında bulunur (Açıkalın,1997:45). Sınıfın fiziksel ortamının öğrencilerin davranışları ve onların yapılacak çalışmalara güdülenmesi üzerinde önemli etkisi vardır (Erden,2005:122). Etkili sınıf yönetiminin koşullarından biri de sınıfın fiziksel ve düşünsel yapılarıyla ilgili ön düzenlemelerdir (Nanos,1991:44, Akt: Başar,2003:27). Sınıfın genişliği, sınıf alanının çeşitli etkinliklerin yapımı için bölümlenmesi, ısı, ışık, gürültü düzenekleri, renkler, temizlik, estetik, eğitsel araçlar, oturma düzeni, sınıftaki eşyaların sınıfın alanına oranı ve miktarı, öğrencilerin gruplanması sınıfın fiziksel düzeninin sağlanması sırasında dikkat edilmesi gereken hususların bazılarıdır (Demirtaş,2005:14). Günümüz öğretim programları doğrultusunda, müfredat içerisinde bulunan sınıf içi etkinlikler öğrenci sayısının da fiziksel düzen de önemli bir unsur olarak göz önünde bulundurulmasını gerektirmektedir.

Sınıf etkinliklerinin yer aldığı ortam, öğrencinin, öğretmenin en yakın çevresi, sürekli etkileyici değişkenidir. Bu ortam, öğrenciyi derse ve davranışlara karşı güdüleyebilir. Bunun devamını sağlayabilir ve öğretmen öğrenci ilişkisinin kalitesini etkileyebilir. Fiziksel ortama ilişkin her değişken, eğitime destek veya engel olur. Sınıf ortamında bulunanların, sadece varlığı değil, düzenleniş biçimleri ve görünüşleri de eğitsel açıdan etkilidir (Başar 2003:28). Çekici, iyi düzenlenmiş bir sınıf öğrencilerin öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmelerine, başarılı olmalarına ve kendilerine güvenmelerine yardımcı olurken, dağınık, kırık dökük, çok fazla uyarıcı bulunan sınıflarda öğrencinin ve öğretmenlerinin dikkati dağılır (Erden,2005:122).

2.1.1.1.3. Zaman Yönetimi Boyutu

Zamanın etkili kullanımı, zamanı denetim altına almak, zamanı yönetmek demektir. Zamanı yönetmek, olayları ve olguları önceliklerine göre sıraya koyabilmektir. Öğrenciler, görevlerini bitirmelerinin ne kadar bir zaman alacağını bilirlerse, büyük olasılıkla çabaları ve ilgileri daha fazla yoğunlaşacaktır (Kılbaş, 2007:658). Sınıf içerisinde yapılacak her türlü etkinliğin yapılış sırasının ve bu etkinliklere ayrılacak zamanın belirlenmesi olan sınıfta zaman yönetiminde temel kural, öğrencilerin etkinliklerden yeterince yararlanmaları için gerekli zamanın ayrılmasıdır

(Kılbaş, 2007:659). Sınıfta zaman yönetiminin bir boyutu olarak, öğretim etkinliklerinin belirlenmesi ve zamanlanması, sınıfta istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını engelleyen temel faktörlerden birisi olarak tanımlanabilir (Demirtaş, 2005:15).

Sınıfta zamanın tümü, eğitsel amaçlara yönelik etkinlikler için kullanılmalıdır (Başar, 2003:81). Etkili sınıf yönetimi, etkinliklerin zamanını planlayarak ve konuları öğrenme materyallerine uyarlayarak gerçekleştirilebilir. Aynı zamanda akademik ve süreç ifadelerini ayarlayıp uygun biçimde belirli bir düzene sokarak ve öğrencilerin çalışmalarına geribildirim vererek sağlanabilir (Kılbaş,2007:664).

Öğretmenin sınıfta zamanı nasıl kullanacağına karar vermesi, iletişim için önemlidir. Bir konuya ilişkin az zaman harcamak ya da konuyu geçiştirmek, konunun önemsiz olduğunu ya da öğretmenin bununla çok ilgilenmediğini gösterir (Kılbaş,2007:664).

2.1.1.1.4. Sınıf içi İlişkilerin Düzenlenmesi Boyutu

Eğitim-öğretim sisteminin ilk ve temel basamağı olan sınıfta öğrencilerden beklenen bazı davranışlar vardır ve öğrenciler beklenen bu davranışlara uygun hareket ederlerse, sınıfta işler düzenli ve hızlı bir biçimde yürür. Öğrenciler beklentilere uygun hareket etmezlerse sınıfta karışıklık çıkar, öğrenciler kendilerini huzursuz hissederler (Erden,2005:132). Öğrencilerden beklenen bazı davranışlar genel ve tüm eğitim kurumları için ortak olmakla birlikte, bazı davranışlar öğretmenin özelliğine, derslerde kullanılacak öğretim yöntemlerine ya da okulun geleneklerine göre farklılıklar gösterebilir. Bu nedenle öğrencinin kendisinden ne beklediğini çok iyi anlaması gerekir (Erden,2005:132).

Öğrencilerden beklenen davranışların karşılanabilmesi ve sınıf içi etkinliklerin düzenli yapılabilmesi için sınıf kurallarının belirlenmesi ve öğrenciler tarafından benimsenmesi gerekir. Sınıf kuralları belirlenirken olumlu bir sınıf ortamı yaratacak şekilde düzenlenmeli ve öğrencilere iletilmelidir. Canter (1989), öğretmenlerin sınıf kurallarını geliştirirken, aşağıdaki noktaları dikkate almalarını önermiştir (Murdick ve Hogan 1996:172,Akt:Demirtaş,2005).

1. Seçilen sınıf kuralları, öğrencilere sınıfta geçirilecek bütün zaman içinde beklenen davranışların neler olduğunu bildirmelidir.

2. Kurallar uyulabilir olmalıdır. Belirsiz ve anlaşılmayan kurallara uyma ve uymanın zorlanması güçtür.
3. Kuralların sayısı sınırlı olmalıdır.
4. Seçilen kurallara tutarlı biçimde uyulmalıdır.
5. Seçilen kurallar, öğretimsel çalışmalara ya da ev çalışmalarına değil sadece sınıf disiplinine ilişkin davranış kurallarını belirlemelidir.
6. Sınıf kurallarının belirlenmesine öğrenci katılımı sağlanmalıdır.

Sınıf içi ilişkiler, sınıf kurallarının belirlenip öğrencilere benimsetilmesini, sınıf yaşamının kolaylaştırılmasına yönelik öğrenci-öğrenci, öğrenci-öğretmen ilişkilerinin düzenlenmesini içerir (Demirtaş,2005:15).

2.1.1.1.5. Davranış Düzenleme Boyutu

Sınıfla ilgili etkinliklerin, eğitim ortamının istenen davranışı sağlayabilir hale getirilmesi, sınıf ikliminin olumlulaştırılması, sorunların, ortaya çıkmadan önce tahmin edilmesi yoluyla istenmeyen davranışların önlenmesi, sınıf kurallarına uyulmasının sağlanması, yapılmış olan istenmeyen davranışların değiştirilmesi bu boyutla ilişkilidir (Başar,2003:8).

2.1.1.2. Sınıf Yönetimini Etkileyen Etmenler

Sınıf yönetimi, sınıf ortamından, bireyin psikolojik özelliklerinden ve sınıf dışı etkenlerden de etkilenir. Sınıfın havasının bozulmasını engellemenin yolu, sınıf yönetimini etkileyen etmenlerin ne olduğunu bilmeye ve problem çözmede yaratıcı olmaya bağlıdır (Taş,2005:37).

Sınıfın gerçek içeriğinin pek çok değişkeni içeriyor olması, aslında sınıfı yönetmenin pek kolay olmadığını düşündürülebilir. Bundan dolayı öğretmenin, ne zaman, nerede, neyi, nasıl yapacağını bilen bir yönetici olması gerekir. Bu durumda, sınıf yöneticiliğinin belirli bir bilimsel uğraş ve emek verilmeden kişisel beceriler kullanılarak yapılması mümkün değildir. Sınıfta yetersiz kalan öğretmen, öfkelenir, patlar, umutsuzluğa düşer, yıkılır, idealleri yitirir, strese girer ve sonuçta mesleğinden

giderek uzaklaşır. Küçükahmet (2001) öğretmenlerin sınıf yönetiminde sorun yaşamamaları, etkili bir sınıf yönetimi geçekleştirmeleri ve dahası mesleki sorunlar yaşamamaları için sınıf yönetimini etkileyen etmenleri bilmelerini ve kendi yönetim düzenlerini buna göre oluşturmaları gerektiğini ifade etmektedir.. Okul amaçlarının gerçekleştirilmesi, sınıfın ancak etkili yönetilmesi ile mümkün olur. Olumlu bir sınıf ve öğretme atmosferinin oluşturulmasında birçok değişken rol oynamaktadır. Bunlar arasında; öğretmen ve öğrencilerin geçmiş yaşantıları, ailelerin okula desteği, okulun eğitim politikaları, eğitim programları, öğretme sürecinde kullanılan yöntem ve teknikler, öğrenci ve öğretmenlerin motivasyon düzeyleri gibi birçok etmen sayılabilir (Turan,2004:5).

Taş (2005)' nda belirttiği gibi sınıf yönetimini etkileyen etmenleri üç başlık altında toplayabiliriz (Taş,2005:38).

➤ Sınıf yönetimini etkileyen Sosyal Etmenler

1. Aile,
2. Toplumsal Norm Ve Değerler,
3. Öğrencilerin Geldikleri Çevre,
4. Beklentiler,
5. Kitle İletişim Araçları

➤ Sınıf yönetimini etkileyen, öğretmen ve öğrencilerin psikolojik durumları ile ilgili Psikolojik Etmenler

1. Öğrenci özellik ve ihtiyaçları,
2. Öğretmenin kişilik özelliği

➤ Sınıf yönetimini etkileyen eğitim ortam ve durumları ile okulun yönetim yapı ve işleyişi ile ilgili eğitsel etmenler

1. Okulun yönetim yapısı,

2. Öğretmen niteliği ve eğitimi,
3. Öğretmenlerin okulun amaç ve değerlerine bağlılığı,
4. Kontrolü kaybetme korkusu,
5. Dersin işlenişi,
6. Sınıfın fiziksel durumu,
7. Sınıf kurallarının belirsizliği

2.1.1.3. Sınıf Yönetimini Etkileyen Değişkenler

Sınıf yönetimini etkileyen değişkenler okulun yakın ve uzak çevresi göz önüne alındığında oldukça fazla sayıda olmakla birlikte ilgili alanyazın incelendiği zaman görülüyor ki genel olarak, öğrenci, öğretmen, eğitim ortamı, okul, eğitim yönetimi, aile ve çevre olarak sıralanabilir (Başar,2003:12).

Öğrenci: “Öğrenci eğitim ihtiyacı olan ve bu ihtiyacını gidermek için okula devam eden bireydir” (Erden,2005:53). Toplum içinde yaşayan bireylerin kendi fiziksel ve toplumsal ihtiyaçlarını, içinde yaşadıkları toplumun ihtiyaç ve beklentilerine uygun biçimde karşılayabilmeleri için gerekli bilgi ve becerileri, yetenek ve değerleri kazandırma amacıyla olan okul eğitiminde öğrencinin ayrı bir yeri ve önemi vardır(Erden,2005:53). Okul binaları, yöneticiler, öğretmenler, memurlar, hizmetliler ve tüm öğrenme materyalleri öğrenciler içindir (Kutlu,2000:116)

Okul: Sınıfın en yakın dış çevresi, üst sistemi olan okulun, her özelliği ve durumu, sınıf içini etkiler (Pauly,1991:94). Okulun sosyo-ekonomik durumu, öğrenci sayısı, öğretmenin sınıfta kalış süresi ile öğrenci başarısı arasında ilişki bulunmuştur. Çevrenin estetiği de öğrencilerin tutum ve davranışlarını etkiler (Başar,2003:19) .

İlgili literatür göstermektedir ki, okulun fiziksel yapısı, görünüş kullanış, sağlık koşullarına uygun oluş açılarından uygun ve çekici olmalıdır. Temiz bakımlı iyi donanımlı okullar yalnız morali değil, davranışı da etkiler (Başar,2003:19). Davranışı olumlu yönde etkilenen öğrencinin sınıf içerisinde istenilen amaca ulaşabilmek için düzenlenen etkinliklere katılması ve yönetimi de kolay olacaktır. Ayrıca insan doğası

gereği rahat olduğu ortamdan hoşlanır, bu açıdan okulun fiziksel düzenlemesinin iyi yapılmış olması da öğrencilerin davranışlarını etkileyebilir.

Aile: Bireyin davranışlarının oluşmaya başladığı temel basamak ailedir. Bu nedenle Demirtaş (2005)' ında belirttiği gibi kalabalık ailelerin çocukları, az ilgi görmüş, az çocuklu ailelerin çocukları da fazla ilgi görmüş ve şımartılmış olabilir. Ailelerin artan görevlerini yerine getirmemeleri sınıfı da olumsuz yönde etkileyecektir. Ailesi içerisinde olumsuz etkileşimde bulunmuş öğrencilerde sınıf içinde sorun davranış gösterme eğiliminde olacaktır. Öğretmenin tüm bunları engelleyebilmek için, öğrencilerin aile yapılarını bilmeli ve buna yönelik bir yaklaşım geliştirmelidir.

Toplumsal Çevre: Öğrencinin içinde yaşadığı toplumsal çevrenin davranışları üzerinde önemli etkileri vardır. Birey birçok davranışı yakın çevresindeki kişi ve gruplarla etkileşime girerek öğrenir (Erden,2005:46). Toplumsal çevreden göreceği davranışları sınıfta da gösterme isteğinde olacak olan öğrencinin kazanacağı olumsuz davranış örnekleri sınıf yönetiminde de sorun yaşanmasına neden olabilir.

2.1.2. Yapılandırmacı Yaklaşım

Şaşan (2002) belirttiği gibi sürekli olarak bir değişim içinde bulunan ve etkileşim sonucunda küreselleşen dünya, yenilikleri ve gelişmeyi kavrayan, içselleştirebilen, bunun yanında kendi üzerine düşen görevlerin de farkında olan bireylere ihtiyaç duymaktadır. İçinde yaşanan toplumun çağdaş toplumlar düzeyine ulaşabilmesi için; bilgilerin, inançların ve duyguların bireylere doğrudan aktarılması yeterli değildir. Değişen dünya ile birlikte okullarında toplum içerisinde görevleri değişmekte, artık okullarımızda, bireylerden, bilgi tüketmekten çok bilgi üretmeleri beklenmektedir. Çağdaş dünyanın kabul ettiği birey, kendisine aktarılan bilgileri aynen kabul eden, yönlendirilmeyi ve biçimlendirilmeyi bekleyen değil, bilgiyi yorumlayarak anlamın yaratılması sürecine etkin olarak katılanlardır (Yıldırım ve Şimşek, 1999: 9). Martin'e (2003) göre de "çocukların gücü ellerine almaları için düşünme becerilerini geliştirmeleri gerekir. Kendi bilgi ve düşüncelerinin sorumluluğunu almaları gerekir. Doğru-yanlış değerlendirmeleri yerine öğrenenlerin kendileri soruları sormalı ve cevap verme yollarına kendileri karar vermelidir". Araştırmacıların bilgiye ve öğrenmeye farklı bakış açıları ile yaklaşımları sonucunda, özellikle son yıllarda eğitim-öğretim

dünyasında yeni bir kavram çok yoğun bir şekilde duyulmaya başlandı. Bu yeni kavram *constructivism* dir. Bu kavramın karşılığı olarak Türkçede ki kullanımlarıyla ilgili kaynaklar incelendiğinde *constructivism* kavramıyla ilgili bir fikir birliğinin henüz oluşmadığı görülmektedir. İncelenen araştırmalarda bazı araştırmacılar *constructivism* kavramına karşılık olarak *oluşturmacılık* (Gürol ve Tezci, 2001; Asan ve Güneş, 2000; Kara ve Özgün-Koca, 2004; Kabapınar, 2004; Yıldırım ve Akar, 2004; Gürol ve Atıcı, 2001; Semerci, 2003; Yanpar-Şahin, 2003) kavramını kullanırken bazıları da *yapılandırımacılık* (Köseoğlu, Budak ve Kavak, 2002; Şaşan, 2002; Yurdakul ve Demirel, 2004) *yapısalcılık* (Aşkar Aktamış, Ergin ve Akpınar, 2003), *yapıcılık* (Deryakulu, 2000) kavramlarını önermekte, hatta birden fazla kavramın bir arada *yapısalcı(oluşturmacılık)* (Koçoğlu ve Köymen, 2002) önerildiği de görülmektedir. Buradan çıkışla *constructivism* kavramı üzerinde anlayış birliğine varmak için tek bir Türkçe karşılık kullanmak gereği ortaya çıkmaktadır (Can, 2004). Bu araştırmada “constructivism” kavramının Türkçe karşılığı olarak “yapılandırımacılık” kabul edilmiştir.

Constructivism, öğrenme ve eğitim bağlamlarında, terim olarak bilginin oluşturulmasına işaret eder. Bilgi kavramına bakışımız *constructivism* kavramına olan bakışımızı da sağaltacaktır. Şöyle ki; yapılandırımacılar, bilginin kendi yaşantısını anlamlı kılmaya çalışan birey tarafından yapılandırıldığını, çevreden pasif bir biçimde alınmadığını savunmaktadır. Yani bilgi bireyden bağımsız olarak var olmaz, öğrenen bireyler bilgiyi bireysel olarak yaratır ve yeniden organize ederler (Koç ve Demirel, 2005).

Öğrenenlerin bilgiyi nasıl öğrendiklerine ilişkin bir kuram olarak gelişmeye başlayan yapılandırımacılık zamanla öğrenenlerin bilgiyi nasıl yapılandırıdıklarına ilişkin bir yaklaşım halini almıştır. Yapılandırımacılık kuramı, hayata anlam verme çabasındaki diğer kuramların bir devamı olarak görülebilir. Bu bağlamda, gerçek dünyanın ve hayatın birçok yönünü içinde barındırmaktadır. Örneğin, bireysellik ve toplumsallık, zihin ve çevre, iletişim ve kültür, gelişim ve öğrenme, bilgi ve deneyim, radikal ve eleştirel düşünme, vb. Görüldüğü gibi, yapılandırımacılık kuramı içerisinde var olan kavramlar bizim de hayatımızı yönlendiren kavramlardır. Hayatın her alanında yukarıda belirtilen çok yönlü kavramsal yapı mevcuttur. Eğitim, alanındaki bu çok yönlü kavramsal yapılar ve şemalar tarafından çerçevelendirilmektedir. Öğrenen bir varlık olarak insana olan bakış açısı eğitim uygulamalarına da yön vermektedir. Bugünün

toplumlarında yaşayabilmek için gerekli olan bilginin ve deneyimin gözlem ve ıraklık yoluyla öğrenilmesi olası görünmemektedir.

Toplumsal olarak hayatını devam ettirmek isteyen insan toplulukları aralarına katılan yapılandırmacılık kuramına baktığımızda, tek doğru cevaplı, tek yönlü ve tek bakış açılı öğrenme kuramları yerine, çok yönlü bakış açısının, bir sorunun birden çok cevabı olabileceği düşüncesinin hâkim olduğu görülür. Bugünün eğitim anlayışı da bu çerçevede tek kaynaklı değil, çok yönlülüğü sağlamak için, çok kaynaklı olarak kabul edilmelidir. Teknolojinin gelişmesi, bilginin daha rahat ve ucuz bir şekilde dolaşması ve bilgiye kolayca erişebilmek, yazılı ve görüntülü medyanın insanların düşüncelerini oluşturup değiştirebilecek denli yayılması, eğitim anlayışının da çok yönlü olmasını gerektirmektedir. Yapılandırmacılık kuramı da bu bağlamda, önemli katkılarda bulunabilir. Yapılandırmacılık kuramının özünde, öğrenenin bilgiyi yapılandırması ve uygulamaya koyması vardır (Perkins,1999:9). Yapılandırmacılık kuramının önemli bir kuramcısı olan Piaget (1973) bilginin, öğrenen tarafından etkin bir biçimde oluşturulduğunu, edilgen bir şekilde çevreden alınmadığına işaret eder. J. Bruner (1966-Akt: Can-2004) da “ğrenmenin, yeni bilginin var olan\eski bilgilere dayandırılarak yeni fikirler ve kavramların oluşturulduğu etkin bir süreç” olduğunu vurgular. Bilginin gerçek yaşamdaki şekli ile öğrenilmesi gerektiğini savunan yaklaşıma göre eğitim ortamındaki her birey kendi öğrenmelerinden sorumludur, yapılandırmacı eğitimin en önemli özelliklerinden biri, öğrenenin bilgiyi yapılandırmasına, oluşturmaya, yorumlamasına ve geliştirmesine fırsat vermesidir. Öğrenenler sorgulamalı, araştırmalı cevaplarını kendileri bularak düşünme dünyalarını zenginleştirmeliler. Bir başka deyişle yapılandırmacılık çevre ile insan beyni arasında güçlü bir bağ kurmadır (Şaşan,2002).

Yapılandırmacılık kuramına göre, bir bağlam için tek bir doğrunun olması yerine, aynı bağlam içinde geçerli olabilecek diğer seçenekleri, tüm doğruları düşünebilmek idealdir. Bugünün toplumlarına baktığımızda nerdeyse her konu için farklı fikir sahibi insanların bulunması, bunun farkında olan ve bunu kabul edebilecek bireyler yetiştirme eğitime yeni bir boyut kazandıracak gibi görünüyor. Öğrenenlerin dünyası oldukça hareketlidir, zira onları bu anlamda etkileyecek birçok insan vardır: öğretmenler, arkadaşları, aile bireyleri, akrabalar, yöneticiler, çevredeki insanlar. Böylece ğrenenler birden fazla kaynaktan, birden fazla yoldan ve birden fazla şekilde bilgilerini oluşturuyorlar ve geliştiriyorlar. Öğrenen, dünya bilgisini öğretmeni, sınıf arkadaşları, aile bireyleri, çevredeki insanlarla olan işbirliğinden oluşturmaktadır. Bu da

yine yapılandırmacılık kuramının önemli ilkelerinden biridir (Vygotsky, Akt: Can-2004).

Öğrencilerin çevreleri ile olan bu etkileşimleri sırasında onlara bağımsız düşünebilme ve sürekli olarak kendi doğrularına ulaşabilmek için araştırma yeteneğini kazandırılmasının sağlanması sırasında sınıf öğretmenlerine, bireylerin karşılıklı ilişkilerini düzenlemelerinde yardım konusunda önemli görevler düşmektedir. Sınıf yönetim organizasyonları da bu duruma uygun olmalıdır. Özellikle bu açıdan bakıldığı zaman hazırlanmasında yapılandırmacı yaklaşımı da temel yaklaşımlardan biri (MEB-2005) olarak alan 2005 ilköğretim programını tam olarak özümseyememiş, öğrencilerine olması gerektiği gibi aktaramayan öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik şikâyetlerin her geçen gün artarak dile getirildiği dikkatleri çekmektedir.

2.1.3. Yapılandırmacı Sınıf Ortamı

Yapılandırmacı yaklaşıma göre sınıf ortamları hazırlanırken unutulmaması gereken öncelikli kural, yapılandırmacı yaklaşımın öğrenciyi öğrenme ortamında etkin bir yapıda ve kendi öğrenmelerini kendi oluşturan konumunda kabul ediyor olmasıdır. Bunun yanı sıra bilginin doğada öğrenenden bağımsız olmadığını, öğrenci tarafından önceki öğrenmeleri ile ilişkilendirilerek yeni öğrenmelerinin oluşacağını kabul eden kurama göre hazırlanacak sınıf ortamlarında dikkat edilmesi gereken bir diğer durumda , ortamda kullanılacak materyallerin öğrencinin doğal çevresinde var olan ve önceki öğrenmeleri ile bağdaştırarak anlamlandırmasını sağlayacak niteliklere sahip olmasıdır. Bununla birlikte yapılandırmacı kurama göre yapılan çalışmalarda, bireyin eleştirel düşünme, sorgulama, problem-çözme becerileri ve girişimciliğini ön plana çıkılmaktadır (Brook & Brooks, 1993:9).

Yani geleneksel sınıflarda bilgi vermek, ders kitabından bir bölümü okumak, dersleri tek doğru üzerine kurmak, sınavları değerlendirmek, öğrencileri aynı düşünme şekline sahip boş sayfalar gibi düşünmek daha kolay olabilir. Ancak, öğrenenlerin düşünen ve sorun çözebilen bireyler olmaları isteniyorsa, onlara eğitim sürecinde, bunları yapabilmeleri için gerekli olanak sağlanmalıdır. Hayatları boyunca karşılaştıkları karmaşık, çelişkili, çoklu gerçeklik ve doğrularla nasıl mücadele edecekleri öğrenenlere eğitim sürecinde öğretilmelidir (Brooks & Brooks, 1999:10).

Öğretim etkinlikleri, aktif öğrenmeyi destekleyen, gerçekçi etkinlikler çerçevesinde yürütülmelidir.

Yeni öğrenmelerin öğrenci tarafından anlamlı olması için, hazırlanan etkinliklerin öğrencilerdeki bilişsel, üst düzey becerileri kullanmaya imkan verecek şekilde hazırlanmış olmalıdır.

Etkinlikler, öğrencileri içinde yaşadıkları topluma ve toplunun kurallarına da hazırlama niteliklerine sahip olarak hazırlanmış olmalı ayrıca paylaşımcı ve işbirliği içerisinde çalışmaya uygun sınıf ortamlarında ortamlarda yapılmalıdır. Yapılandırmacı sınıflarda öğretmen, öğrencinin kendi öğrenmelerini oluşturmada rehber konumundadır. Bu nedenle de hazırlayacakları etkinliklerde öğrencilerin kendi dünyalarına hitap eden ve anlamlandırabilecekleri konuların kullanılması gerekmektedir. Birey anlamlandırdığı bilgiyi öğrenecektir.

Şaşan (2002) belirttiği gibi; kazanılan her bilgi, yapılandırılacak bir sonraki bilgiye zemin hazırlarlar. Çünkü yeni bilgiler önceden yapılanmış bilgilerin üzerine inşa edilir. Böylece yapılandırmacı öğrenme var olanlarla yeni olan öğrenmeler arasında bağ kurma ve her yeni bilgiyi var olanlarla bütünleştirme sürecidir.

Yapılandırmacı sınıflarda bilgi öğrenciler arasındaki etkileşim sürecinde, bireyler tarafında oluşturulur. Paylaşma ve öğrenciler arasında oluşacak tartışma ortamlarının amacı, var olan bilgilerin öğrenciler arasında paylaşılmasını sağlamak, yeni bilgilerin oluşturulmasını, yani kavramsal farklılığın oluşturulmasını kolaylaştırmaktır (Yıldırım ve Akar, 2004:24).

Yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanacak etkinlikler öğrencilerin farklı türdeki özelliklerine hitap edeceği ve her öğrenciyi farklı şekillerde etkileyeceği için öğrenme ortamını zenginleştirir ve öğrenme isteğini artırır. Geleneksel sınıflarda öğrenme, öğrenenlerin yeni sunulan bilginin tekrarlama veya taklit etmesi üzerine kurulu olmasına rağmen, yapılandırmacı sınıflarda, öğrenenlere öğrenmeyi öğretmek ve onlar için bilgiyi anlamlı kılmak asıldır. Eğitimin hedefi; bilgiyi nasıl ve nerede kullanacağını bilen, kendi öğrenme yöntemlerini tanıyıp etkili bir biçimde kullanan ve yeni bilgiler üretmede önceki bilgilerinden yararlanan bir insan modeli yaratmadır (Abbott, 1999:68).

Sınıf içerisinde kullanmak üzere hazırlanacak etkinlikler öğrencilerin öğrenecekleri bilgileri içselleştirmelerine yardımcı olacak nitelikte olmalıdır. Yukarıdaki açıklamalara örnek olacak aşağıda verilen etkinlikler günümüzde ülkemizde uygulanmaya başlanan ilköğretim programı içerisinde öğretmenlere verilmiştir.

- Araştırma ödevleri
- Proje hazırlamak
- Bireysel ve grup performans ödevleri
- Benzetim ya da rol çalışmaları yapmak
- Farklı zeka türlerine hitap eden öğrenme ortamları
- Sorgulamaya, incelemeye dayalı konuşma/tartışma ortamları yaratmak.

Yapılandırmacı sınıf ortamlarının meydana getirilmesi, sadece hazırlanacak ve uygulanacak etkinliklerin yapılandırmacılık bağlamında uygulanması ile sınırlı değildir. Yapılandırmacılık kuramının temelinde var olan demokrasi anlayışının yapılandırmacı ortamlarda tam olarak uygulanması gerekir. Bunun içinde yapılandırmacı sınıfları hazırlayacak ve bu ortamlara uygun etkinlikleri uygulayacak olan öğretmenlerin demokrasi bilincini tam olarak kabul etmiş ve kişisel yaşantılarına da yerleştirmiş olmaları gerekir. Yapılandırmacı eğitim ortamlarında hem öğrenciler hem de bilgiye ulaşmada yol gösterici olan öğretmenler aktif olarak görev olacaklardır. Yapılandırmacı sınıflarda öğrenci, öğrenme ortamına, sorgulayarak, zihinsel çaba göstererek, araştırma yaparak, bilinen ya da sunulan gerçekleri sorgulayarak başkalarıyla etkileşimde bulunur ve yeniliğe açık tutumlar geliştirerek katkı sağlar (Deryakulu, 2000).

Sayfa 24 'te verilen Tablo 2.1 ' de geleneksel ve yapılandırmacı sınıfların özellikleri karşılaştırılmıştır.

Tablo 2.1. Geleneksel ve Yapılandırmacı Sınıfların Karşılaştırılması

Geleneksel Sınıflar	Yapılandırmacı Sınıflar
Eğitim programı temel becerileri vurgular, ilerleme parçadan bütüne doğrudur.	Eğitim programı önemli kavramları vurgular, ilerleme bütünden parçaya doğrudur.
Programa sıkı sıkıya bağlılık önemlidir.	Öğrenci soruları üzerinde durma ve öğretimi bunlara göre yönlendirme önemlidir.
Programdaki etkinlikler büyük ölçüde ders ve çalışma kitaplarına dayalıdır.	Programdaki etkinlikler büyük ölçüde birincil bilgi kaynaklarına ve öğrenci materyallerine dayalıdır.
Öğretmenler genellikle didaktik biçimde davranırlar ve öğrencilere bilgi sunarlar.	Öğretmenler genellikle etkileşimli biçimde davranırlar ve öğrencilerin kişisel bir anlayış geliştirmeleri için çalışırlar.
Öğrenmeyi değerlendirme etkinliği genellikle öğretimden ayrı olarak görülür ve her zaman sınavlarla yapılır.	Öğrenmenin değerlendirilmesi, öğretme işiyle iç içedir ve öğretmenin öğrenci çalışmalarının sonuçlarını gözlemlemesiyle yapılır.
Her öğrenci temelde yalnız başına çalışır.	Öğrenciler genellikle gruplar halinde çalışırlar.
Öğrenciler, öğretmenin üzerine türlü bilgileri yazacağı boş bir levha olarak görülür.	Öğrenciler, gerçek dünyaya ilişkin kuramlar oluşturabilen düşünürler olarak görülür.
Öğretmen öğrencinin öğrenmesini değerlendirmek için doğru cevabı arar.	Öğrencilerin değerlendirilmesi öğretme süreciyle iç içedir, öğrencilerin çalışmaları, portfolyoları ve öğretmenin öğrencileri çalışma sırasında gözlemlemesi sonucunda olur.

(Brooks & Brooks, 1999)

2.1.4. Yapılandırmacı Sınıflarda Uygulanacak Etkinliklerin Özellikleri

Yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanmış sınıflarda hazırlanacak ve uygulanacak etkinliklerde öğretmenlerin unutmamaları gereken öncelikli durum, tüm etkinliklerin öğrencilerle birlikte işbirliği ve etkileşim içerisinde hazırlanmasıdır.

Şaşan (2002)' ında belirttiği gibi yapılandırmacı öğrenme ortamının temel ögesi öğrenendir ve öğrenenler demokratik bir sınıf ortamında günlük yaşam problemlerinin karmaşıklığını çözerek yaşam boyu kullanacakları bilgilerini oluştururlar. Öğrenciler kendi öğrenmelerini oluşturacakları için etkinlikler içinde, özerk öğrenmelerini sağlayacak şekilde çalışmalarına izin verilmeli, sınıf ortamı, öğrenenleri öğrenmeye motive etmek ve öğrenenlerin konuya ilgisini çekmek için öğrenmeye uygun olarak düzenlenmeli ve hazırlanacak etkinlikler bu durumu destekler nitelikte olmalıdır. Tüm bu çalışmalar sırasın öğretmen öğrencilere öğretene değil onlara yol gösteren kendi doğrularını bulmalarına yardım eden rehber konumunda olmalıdır.

Etkinliklerin uygulanması sırasında öğrencilerin öğrenmelerini doğal yaşama uygun olarak gerçekleştirebilmesi için mümkün olduğunca birinci derece bilgi kaynaklarına ulaşmalarının sağlanması gerekmektedir. Doğal hayatla yakın ilişkili olması gereken etkinliklerin doğal hayattaki bilgi karmaşasına öğrenciyi hazırlayabilmesi için aynı nitelikte ve karmaşada olması gerekir.

Dersin işlenmesi sırasında öğrencilerin aktif olarak ders hakkındaki görüşlerinin alınması yapılan aktivitelerin öğrenciler için anlamlı olup olmadığının kavranabilmesi için öğretmen ipucu verebilir, bu nedenle yapılandırmacı sınıflarda öğretmenler etkinliklerin uygulanması sırasında öğrencilerin görüşlerini sürekli olarak dinlemelidir. Bunun yapılmaması durumunda öğretmenin sınıf içerisinde yapmış olduğu etkinlikler mutlak doğrular olarak öğrenilebilir bu durumda öğrencilerin bağımsız düşünme ve sorgulama özelliklerinin olumsuz etkilenmesine neden olabilir.

Yapılandırmacı sınıf etkinliklerin öğrencilerin üsteleneceği kolaylıkla ezberlenecek ve kısa sürede unutulacak görevler yerine öğrenenlerin içselleştirebileceği görevler oluşturulmalıdır.

Örencilerin kendi öğrenmelerinden doğan yanlış yada eksik öğrenmeleri olabilir, bu nedenle öğretmen hazırlayacağı etkinliklerde öğrencilerin öğrenmelerini dayatma ile düzeltmemek için mantıklı yollardan geçerli, örnekler kullanarak doğru olan öğrenmelerini oluşturmalarına yardımcı olmalıdır.

2.1.5. İstenmeyen Öğrenci Davranışları

Öğrencilerin kişisel yaşamlarında karşılaştıkları birçok sorun vardır. Yoksulluk, ihmal edilme, kötü davranışa maruz kalma ve çocuk üzerinde şiddet kullanma günümüz öğrencilerinin, özellikle taşra bölgelerinde, oldukça yoğun karşılaştıkları temel sorunlardır. Öğretmenlerin, öğrencilerinin yaşadıkları sorunların farkında olmaları, onların özellikle kendi sınıf yönetimi stratejilerini geliştirmeleri açısından oldukça faydalı olacaktır. Günümüz şartlarının ortaya çıkarmış olduğu bu durum okulların temel amacı olan topluma yararlı, sistemlerin istediği olumlu olarak nitelendirilen davranışları sergileyen öğrenci sayılarının giderek azaldığını ve bunun yanında istenmeyen öğrenci davranışı olarak nitelendirdiğimiz davranış türlerinin öğrenciler arasında giderek çoğaldığını göstermektedir. Özellikle son yıllarda okullarda yaşanan şiddet olayları ve bunların medyaya yansması üzerine Milli Eğitim Bakanlığı' da bu konuda çeşitli araştırmalar yapmış ve bu durumun olası nedenleri araştırılmaya başlanmıştır. Okullarda karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları, sınıfta öğretmenlerin karşısına sorun olarak çıkması beklenen ve ilgili araştırmalar (Atıcı,1999; Türnüklü, 2001; Sadık,2000; Yüksel,2005;) incelendiğinde öğretmenlerin sorun olarak ifade ettikleri istenmeyen öğrenci davranışları nedir ve hangi kriterlere göre belirlenmekte;

Çelik (2002)' e göre istenmeyen öğrenci davranışlarını sınıflandırırken dört temel ölçüt kullanılabilir.

1. İstenmeyen Davranış;
2. Anti sosyal davranış
3. Zarar verebilen davranış
4. Sonuçları açısından zararlı olan, okul yada kişisel eşyalara zarar veren davranışlar.

Öğrencilerin sınıf içerisinde göstermiş oldukları sorunlu davranışları sınıflandırmak için farklı bir bakış açısına göre (Evertson, Emer,Clements,Worsham,1997;Akt: Celep,2004);

- Sorun olmayan davranışlar: Küçük dikkatsizlikler, ders konularına geçiş etkinlikleri sırasında yapılan küçük konuşmalar.
- Küçük sorunlar: Sınıf işlem ve kurallarına karşı olan davranışları içerir.
- Önemli fakat etkisi ve alanı sınırlandırılmış sorunlar: Bu davranışlar öğrenme etkinliğini bozan davranışlardır.
- Artan ve yayılan sorunlar: Her küçük sorun, sıradan bir sorun olarak ortaya çıkar; öğrenme çevresini ve düzenini tehdit eder.

Bu açıklamaların yanı sıra literatür incelendiği zaman sınıf yönetiminde karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik çeşitli açıklamaların bulunduğu görülmekte.

Yukarıda da belirtilen istenmeyen davranış ölçütlemeye kriterlerine göre hiçbir davranış örneğinin önemsenmemesi düşünülemez; zira istenmeyen davranışların tümü birbirlerine bağlı olarak gelişmekte ve sorun derecesi giderek artmakta. Literatürde belirtilen tanımları ile istenmeyen öğrenci davranışlarını şu şekillerde tanımlayabiliriz.

Sınıf yönetiminde, sınıf düzenine ve kurallarına uygun olarak gösterilen davranışlar, öğrencilerden beklenen, istenen davranışlar olarak değerlendirilir. Sınıf ortamında eğitim ve öğretim etkinliklerini olumsuz yönde etkileyen her türlü davranış, istenmeyen davranış olarak adlandırılır (Çelik;2002:97).

İlköğretim okullarında öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları, bir anlamda önemli bir disiplin sorunudur ve eğitim öğretim etkinliğinin yürütülmesinde büyük bir problem oluşturur. Okulda ve sınıfta, eğitsel çabalara engel olan davranışların tümü istenmeyen davranış olarak nitelendirilir. Dersin akışını bozan, hedef davranışlara ulaşmayı zorlaştıran veya engelleyen her davranış, istenmeyen davranıştır (İlgar;2000-167) .

Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışları sadece eğitim öğretimi engellemez, bununla birlikte bazı fiziksel ve psikolojik huzursuzlukları da beraberinde getirir.

İstenmeyen davranışlardan bazıları, en büyük etkisini davranışı yapan üzerinde gösterir ama bir kısmı bunun ötesinde öğretmeni, sınıfın tümünü ve dersi olumsuz etkiler (Haigh,1990, Akt: Başar;2003).

Kısaca özetlemek gerekirse sınıf düzenini bozan, eğitim-öğretimi engelleyen ama özünde toplumsal kuralları hiçe sayacak bir şekilde gelişen bunun yanı sıra öğrencilerin kendilerine, çevrelerindeki insanlara ve eşyalara zarar vermelerine neden olan her türlü davranışı istenmeyen öğrenci davranışı olarak nitelendirebiliriz.

2.1.5.1. İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Nedenleri

Sınıf bir organizasyondur ve nasıl organize edileceği sınıf içinde yaşanabilecek sorunlarla yakından ilişkilidir. Öğretmen ise sınıf denilen bu organizasyonun yönetim ve düzenlenmesinden sorumludur. Öğretmenin bu düzenleme biricik amacı, öğrencilerinin “daha iyi” öğrenciler olabilmesi için neler yapılabileceğinin yollarını bulmaktır.

Öğretmen, iyi bir tasarlama olarak, var olan araçları en etkili biçimde, amaca yöneltmelidir. Bu da, sınıfın gerçeklerini ve durumsallığını göz önüne alarak gerçekleştirilebilir. Kendi gerçeğinden hareketle; olmadan olabilecek sorunlara karşı hazırlıklı olabilmek, ya da soruna neden olabilecek durumları ortadan kaldırma, öğretmenin bu konudaki uygulamalarına temel oluşturmalıdır (Akçadağ,2005:280).

Herhangi bir okulda veya derslikte bir disiplin problemi çıkmışsa, bunun mutlaka bir nedeni vardır. Bir derslikte disiplin probleminin görülmesi ortamda bir problemin olduğuna işaret eder ve böyle bir durumda hemen problemin altında yatan nedenlerin aranması gerekir (Yüksel,2005:10).

Unutulmamalıdır ki sorun davranışların birçok nedeni olabilir. Bu nedenlerin bir kısmının kökeni de sınıfın dışında olabilir. Öğrenci sınıfa dışarıdan getirdikleriyle girmektedir. Bu yüzden öğretmen öğrencinin sınıf dışındaki durumundan haberdar olmalı ve bunun sınıf içi davranışları nasıl etkileyeceğini bilmeli ve denetlemelidir (Başar,2003:131).

Bu açıdan Cüceloğlu (2003)' nun vurguladığı; kişinin neden bir tür davrandığı ve başka türlü davranmadığı, onun yeteneğiyle, kim olduğuyla, gerçekten neye inandığıyla ilgili olduğu görüşü önemlidir. Bir sosyal ortamda her bireyin davranışı onun gerçeğini yansıtır. Bir davranışta bulunulduğunda bir seçim yapılmış olur. Davranışın altında yatan nedenleri bilirse öğrencinin davranışını anlamamız olanaklı olur.

Eğitim sürecinde temel amaç, bireyde istendik yönde davranış değişikliği oluşturmaktır. Ancak, öğrenci davranışının oluşumuna etki eden ya da bunu belirleyen sınıf dışı ve sınıf içi birçok etmen vardır. Bu etmenleri; aile, sosyal çevre, okul, sınıfın yapısı ve ortamı, eğitim programı ve öğretim yöntemleri, öğrenci özellikleri, öğretmen davranışı ve özellikleri olarak sayabiliriz (Akar,2002:21). Burada istenmeyen davranışların nedenlerini iki ana başlık altında inceleyeceğiz;

2.1.5.1.1. İstenmeyen Davranışları Etkileyen Sınıf Dışı Etmenler

Sosyal Çevre: Her birey, belli bir zaman dilimi içinde, belli bir coğrafyada ve belli bir toplum içinde yaşar. Her toplumun sosyal ve kültürel özelliklerinden oluşan bir yapısı vardır. Bireyin sosyal çevresini oluşturan bu yapı, bireyin davranışlarını etkilemekle kalmaz, aynı zamanda şekillendirir. Diğer yandan sosyal çevreyle olan ilişkisinde birey tamamen edilgen bir konumda olmaz, kendisi de zaman zaman bu çevreyi etkiler ve değiştirir (Akar,2002:24).

Bir birey olarak öğrencide, birlikte zaman geçirdiği, oyun oynadığı akranlarının, sevdiği kişilerin davranışlarından büyük oranda etkilenir ve onların davranışlarını taklit eder. Çevresindekiler nasıl davranıyorlarsa "belki de en doğrusu böyledir" diye onlar gibi davranır. Hatta onların onayını almak, grubun saygısını kazanmak için belki de o grup üyelerinin gösterdikleri davranışları yapmaya çaba harcar. Eğer bu çevre bozuk, uyumsuz davranışlar gösteren kişilerden oluşmuş ise çocuk çevresinin değerlerini ve davranışlarını alışkanlık haline getirebilir (Akçadağ,2005:291).

Okul: Birey, aile üyeleriyle, sosyal çevresiyle, akran gruplarıyla ve kitle iletişim araçları ile etkileşimde bulunurken birçok davranışı öğrenir ve yapar. Ancak, bu öğrenmeler planlı-programlı değil, gelişigüze'dir. Birey, bu etkileşimleri sırasında toplumca onaylanan istenen davranışların yanı sıra, argo konuşma, sigara içme, alkol ve

uyuşturucu madde kullanma gibi toplumca onaylanmayan davranışları da öğrenebilir, yapabilir (Akar,2002:25). Ancak bireyler için ailelerde başlayan olumlu, toplumca istenen davranışların kazandırılması işteği, belirli bir düzen içerisinde, plan-program dâhilinde okullarda sürdürülecek ve bireyin toplumsal anlamda kabul edilen davranışları gösteren bir birey haline gelmesi sağlanmaya çalışılacaktır.

Okul, toplumdaki bireylerin eğitilmesi görevini üstlenen kurumların ortak adıdır. Okulda oluşacak ortam çocukların davranışlarını direk olarak etkileyecektir. Okul demokratik bir yaklaşımla yönetilmelidir. Çünkü okul, öğrencilerin demokratik yaşamın gereklerine uygun, sağlıklı bir kişilik yapısı geliştirmelerine ve davranış göstermelerine yardım etmek durumundadır (Akar,2002:25).

Okul, öğrenciden kendi sınırları içinde sorumlu olduğu şeklinde yanlış bir algılama içinde olursa, çevresine duvar da örerek, dışarıdaki oluşumlara ilgisiz kalır (Başar,2003:127). Zamanın büyük bir kısmını okul dışında geçiren öğrenci böyle bir durumda sosyal çevresinden olumsuz etkilenmeye hazır olacaktır. Okul bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik ve kültürel sistemini de göz önünde bulundurmalı ve bu yönde hareket etmelidir.

Öğrencilere istendik davranışa kazandırma sürecinde, okulun çevreye dönük kültürel etkinliklerini gerçekleştirilmesi, çevrenin tanınmasına, gereksinimlerinin bilinmesine, okulun bir evre planı oluşturmasına ve öğretmenlerin buna katkılarına bağlıdır (Başar2003:127).

Öğrenciye olumlu davranış kazandırma sürecinin etkileşimli bir süreç olduğu unutulmadan ve öğrencinin zamanının bir kısmını geçirdiği sosyal çevrede olumlu örneklerin oluşmasında okula önemli görevler düşmektedir. Olumlu örnekleri özendirici çeşitli çalışmaları yapabilecek olan okul(Okul dergisi, okul gazetesi, ders dışı egzersiz etkinlikleri, tiyatro, şiir dinletileri v.b.), bu çalışmalarla bulunduğu ve öğrencinin yaşadığı çevrede istendik davranış örneklerini artırarak sürecin daha verimli geçmesini sağlayabilir.

Aile: Öğrenci davranışının şekillenmeye başladığı, örnek alındığı temel çevredir. Velilerin, okulun düzen politikalarını, davranış kurallarını bilip desteklemesi, bunun

için de okul aile iletişiminin yazılı, sözlü, yüz yüze şekillerde çoğaltılması gerekir (Başar,203:128).

Aydın (2000) ailenin çocuklar üzerindeki etkisini şöyle vurgulamaktadır;

“Çocuğun fiziksel ve psikolojik gelişiminde ailenin önemli bir yeri vardır. Koruyucu bir aile ortamında büyüyen öğrenci, sınıf içinde aşırı bencil davranışlar göstererek arkadaşlarının tepkilerini almaktadır. Öte yandan otokratik bir aile ortamında büyüyen öğrenci ise, özgüven eksikliğinden dolayı sosyal etkinliklere katılmaktan kaçınmaktadır.”

Atıcı (2002) nın yaptığı çalışmada İngiliz ve Türk öğretmenler öğrencilerde karşılaşılan istenmeyen davranışların temel etkenlerinden biri olarak aile değişkenini göstermektedirler.

Özellikle öğretmenlerin, velilerle yoğun ilişki içerisinde olmaları ve okulda davranış kazandırma süreci hakkında açıklayıcı konuşmalar yapmaları, aile üyelerinin de okulun çalışma düzeni hakkında bilgi sahibi olmaları istendik davranış geliştirme sürecini olumlu etkileyecektir. Okuldan kopuk aile ortamında, çeşitli şekillerde öğrenilen olumsuz davranışların istendik yönde değiştirilmesi zorlaşacaktır.

2.1.5.1.2. İstenmeyen Davranışları Etkileyen Sınıf İçi Etmenler

Öğrenci Özelliklerinden Kaynaklı Nedenler: Sınıfa gelen her öğrenci aynı yaş grubunda olmakla birlikte, kalıtımla getirdiği, kişisel özelliklerine bağlı davranışları ve etkileşim içerisinde bulunduğu sosyal çevreden aldığı davranışlarını da beraberinde getirir. Bireylerin kişisel özellikleri ve yaşadıkları sosyal çevre ile etkileşimleri sonucunda öğrendikleri davranışlar onların bireysel farklılıklarının oluşmasına neden olur.

Okul her çevreden, her yaşam biçiminden, çeşitli davranış alışkanlıklarına sahip öğrenciler gelir. Öğretmen, bu farklılıkların bilincinde olmalı, tanımlamalı, okulda istenmeyen ama öğrencilerin geldikleri çevrede kabul edilebilen davranışları tahmin edebilmelidir. Öğrencilerin bu tür davranışlarını yanlış anlamamak için, onları tanımak gerekir; Onları ödül mü, eleştiri mi daha çok etkiliyor, maddi ödüller mi, manevi ödüller mi etkili, ilişkileri yakından mı, uzaktan mı, yetişkinlerin yargılarına boyun mu eğiyorlar, haklarını arıyorlar mı? Bunları bilmeyen öğretmen öğrencileri yanlış anlayıp, sorunların çözümünü yanlış yerde arayabilir (Grossman,1991:162,Akt:Başar,2003:131).

Öğrenciler için okul hayatını zorlaştıran, çocukların psikolojik sağlıklarını etkileyen ve öğrencilerde sorun davranışlarla karşılaşılmasına neden olan etmenlerden biri de, okuldaki sorunlu akran ilişkileridir. Olası bir şekilde evde ihmal ve istismar yaşayan öğrenci, sosyal destek açısından arkadaşına yönelir ve kendisi gibi arkadaşlar yada kendisini içlerine alacak arkadaşlar seçer. Bu açıdan bakıldığında akran baskısı ve akranlar arası ilişkiler kendi normlarını oluşturur (Kapusuzoğlu,2006:168) ve bunların sınıf içine yansımaları da istenmeyen davranışlar şeklinde yaşanabilir. Kapusuzoğlu (2006) nın belirttiği gibi; sosyal beceri eksikliği, duygusal yetersizlik yada duyguların kontrol altına alınamaması ile akran kabulü arasında ters yönde bir ilişki olduğu Fryxell (2000) tarafından saptanmıştır. Okul başarısızlığı beraberinde öfke ve hayal kırıklığı getirmektedir. Ayrıca bu öğrenciler öğretmenler ve veliler tarafından okulda sorun yaratan öğrenciler olarak algılanmaktadır (Kapusuzoğlu,2006:169) .

Sınıf İçi Fiziksel Düzenlemelerden Kaynaklı Nedenler: Sınıftaki fiziksel düzenlemeler, sınıfı oluşturan araç ve gereçlerin, ısının ve ışık durumunun düzenlenmesiyle ilgilidir. Sınıf ortamının fiziksel özelliklerinin olanaklar ölçüsünde güdüleyici, öğretici ve ilgi çekici bir biçimde düzenlenmesi gerekmektedir. Çünkü fiziksel ortamın uygunluğu etkili bir sınıf yönetiminin ve öğrenme-öğretme sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır (Aydın,2000:28, Başar,2004:28). Yapılan araştırmalarda sıraların düzeni, öğrencilerin oturma biçimlerinin bile istenmeyen öğrenci davranışları üzerinde etkisi olduğu görülmüştür.

Rosenfield,ve arkadaşları (1985:101-108) sıraların düzenlenmesinin, öğrenci davranışlarına etkisini araştırmıştır (Akt: Öztürk,2004:123). Araştırmacılar, klasik oturma düzeni, küme şeklinde masanın etrafında oturma düzeni ve bir bütün olarak çember şeklinde oturma biçimlerini, öğrencilerin öğrenme etkinliklerine ve derse ilgi göstermeleri açısından karşılaştırmışlardır. Araştırmada öğrenciler üç farklı oturma düzeninde oturtularak gözlenmiştir. Araştırma sonucunda farklı oturma düzeninden kaynaklanan dersi, dinlememeye, tartışma ve arzu edilmeyen davranışlara yönelik anlamlı bir fark bulunamamıştır. Fakat kısmi farklılıklar bulunmuştur; örneğin öğrenciler çember düzeninde oturduklarında, sırada oturdukları zaman göre daha fazla ders dışı etkinliklere yönelmişlerdir. Öğrenciler küme biçiminde oturduklarında, parmak kaldırma sayıları çember düzenine göre daha fazla artmıştır.

Brophy (1988) Kalabalık sınıfların öğretmenlerin daha çok öğretme ve öğretmen merkezli yöntemler seçmesine yol açtığından öğrencilerin sıkılmasına, dikkatlerinin kolayca dağılmasına, istenmeyen davranışlar göstermelerine neden olabileceğinden öğretmenin daha çok sınıfın fiziksel organizasyonları ile ilgili çalışmalar yapması gerektireceğini belirtmektedir.. Ayrıca kalabalık sınıflar öğretmene, her öğrenciyi yeterince zaman ayırma, öğrenci gelişimini kolaylıkla izleme, uygulama, güdüleme, motive etme ve öğrencileri tanıma gibi davranışlara fırsat tanımadığından bireysel dikkatin azalmasına, istenemeyen davranışların artmasına neden olmaktadır. Kalabalık sınıflarda düzeni korumak zordur ve sınıf yönetimini olumsuz yönde etkilemektedir. Özellikle okulun ilk yıllarında öğrenciler öğretmenin yardımına ve ilgisine daha çok ihtiyaç duyduğundan sınıfın kalabalık olması, öğrencinin bu ihtiyacını karşılayamamasına ve istenemeyen davranışa yönelmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Başar,1999:128). Problem davranışları gösteren bireyler genellikle öğretmenin görüş mesafesinden uzak noktalarda oturmayı tercih ederler. Kalabalık olmayan sınıflarda bu durum önemli bir problem yaratmazken, kalabalık sınıflarda aynı anda birden fazla sorun yaşanabileceğinden öğretmen tüm öğrencilerle birebir ilgilenemeyeceğinden sorun yaratabilir. Bu durumda öğrenme faaliyetlerinden uzaklaşma, ilerleyen zamanlarda da sorun davranışların görülmesine neden olabilir (Öztürk,2002:124).

Sınıfın yoğunluğu da öğrenci davranışları üzerinde etkili olan etmenlerden biri olarak araştırmalarda ortaya konmuştur. Sınıf içerisinde her öğrenci için, oturabileceği, eşyalarını koyabileceği ve oturduğu yerde rahatça hareket edebileceği; öğretmenin ise öğrenciler arasında dolaşabileceği, öğretim materyal ve eşyalarını koyabileceği bir alan bulunmalıdır. Sınıflarda öğrenci sayısı az olsa bile, sınıfın alanının küçük olması sorun yaratabilir. Öğrencilerin sıkışık oturmaları, yer paylaşımından doğan olumsuz davranışlara neden olur (Erden,2005:122).

Eğitim etkinliklerinin gerçekleştiği ortamlar ne derecede özenli ve düzenli bir şekilde oluşturulursa, fiziksel etmenlere dayalı istenmeyen davranışların da görülme olasılığı o derece azalır (Öztürk,2001:23).

Sınıfın Yapısından Kaynaklı Nedenler: Eğitim-öğretim etkinliklerinin meydana geldiği ortam olan sınıfın yapısı ve sosyal ortamı öğrencilerde görülen istendik-istenmeyen davranışları etkileyen temel kaynaklardan biridir.

Sınıfta etkili bir eğitim-öğretim sürecinin gerçekleşebilmesi ve istendik öğrenci davranışlarının oluşabilmesi için, her şeyden önce iyi bir fiziksel ortamın hazırlanması gerekir. Sınıftaki öğrencilerin sayısı, sınıfın öğrenci sayısına göre büyüklüğü, öğrencilerin yerleşim biçimi, sınıfta kullanılan araç-gereçlerin, eğitimler ilgili araç-gereçlerin öğrenciler tarafından kullanılırken birbirlerini rahatsız etmeyecek şekilde düzenlenmesi, ısı, ışık, gürültü, temizlik, duvarların rengi gibi değişkenler öğrencilerde istenen yönde davranış geliştirilmesini etkileyen sınıf değişkenleridir (Akar,2005:28) .

Sınıfın sosyal ortamı da öğrenci davranışları açısından önemlidir. Çağdaş eğitim düşüncesi, sınıftakileri, öğretene ve öğrenenler ayırımıyla çıkarmış, demokratik yönetim görüşü de öğretmenin sınıfın tek egemeni rolünden uzaklaştırmıştır (Başar,2003:135).

Demokratik sınıf ortamının yaratılması, öğrencilerin de karar sürecine dahil olmalarını sağlaması, öğrencilerin sorumluluk almalarını sağlaması açısından önemli bir etkidir. Sınıf içerisinde öğretmenlerin tutarlı ve örnek olacak olumlu davranışları da öğrencilerde görülen davranışların nedenleri arasında gösterilebilir.

Sınıfta uygulanması gereken kuralların belirlenmesi ve niteliği, sorun davranışlar açısından bir başka üzerinde durulması gereken konudur. Kuşkusuz toplu halde yaşamının gereklerinden biri düzeni sağlayıcı kuralların belirlenmesi ve uygulanmasıdır. Sınıfta görülen sorun davranışların çoğu kurallara uyumla ilgilidir. Eğer kurallar öğrencilerle birlikte oluşturulur, geliştirilir ve uyma kararı alınırsa, bu konudaki sorun davranışların oranı azalacaktır. Kurallara uymayı kolaylaştıran etkenlerden biri kural ifadelerinin anlaşılır, kibar ve somut davranış cümleleriyle belirtilmesidir (Akçadağ,2005:283).

Eğitim Programından Kaynaklı Nedenler: Davranış sorunlarının önemli bir kaynağı, öğrencinin ulaşması için belirlenen öğretim hedeflerinin, öğrenci kapasitesinin çok altında ya da üstünde kalmasıdır. Öğretmenin yaptığı plan öğrenci gereksinimlerini karşılamadığı zaman, sınıf ortamında davranış sorunlarının ortaya çıkması

kaçınılmazdır (Baloğlu,2001:32). Çünkü öğrenciler genellikle kendi ihtiyaç ve beklentilerine uygun olmayan, eğitsel amaçlarına ulaşmalarında önemli olduğuna inanmadıkları, öğrenme güçlükleri çektikleri derslerde başarısız olurlar ve sıkılırlar (Seifert,1991; Akt: Erden ,2005).

Okul dışında öğrenciler bilgileri gerçek hayatta yaşayarak öğrenirler ve bu bilgileri yeni bir duruma uyarlayabilirler. Fakat genellikle okulda öğrencilerden sembolik bir bilgiyi kullanmaları ve onu gerçek hayatta uygulamaları beklenmektedir. Böyle şartlar altında çocuklar uygun ilişkilendirmeyi kurmada başarısız olurlar ve her gün karşılaştıkları problemlere öğrendiklerini uygulayamazlar. Okulda öğretilenlerin yararlarını kavrayamadıklarında okulun gerçek hayatla ilgisiz olduğunu, öğretmenlerin onlardan yapmalarını bekledikleri şeyleri ise öğrenmek zorunda olmadıklarını düşünerek sınıf arkadaşlarının öğrenmelerini de sabote edecek davranışlar gösterip istenemeyen davranışa neden olurlar (Edwards,1993,Akt:Sadık,2000:40).

Öğretim programı, taslak olarak merkezi birim tarafından hazırlanır ve okullara uygulanması için gönderilir. Ancak öğretmen bulunduğu bölgeye, okula ve sınıfın durumuna göre bu program üzerinde gerekli değişiklikleri ve düzenlemeleri yapmak durumundadır. Sınıfın özelliklerine göre gerekli öğrenme aktivitelerini düzenlemeli ve uygulamalıdır. Öğrenci seviyesine uygun belirlenen kazanımlar ve bunlara uygun etkinlikler sorun davranışların görülme oranını azaltacaktır.

Öğretmenden Kaynaklı Nedenler: Öğretmen öğrencinin gözünde modern dünyanın ve çağdaş değerlerin temsilcisidir. Bu durum özellikle ilköğretim çağındaki öğrenciler için geçerlidir. Dolayısıyla öğretmen, mesleğine yönelik olarak bir anlamda hazır bulunduğu saygınlık ve örnek insan olma imajını korumak zorundadır (Aydın,2000:6). Özellikle taşra okullarında bulunan öğrenciler için çevrelerindeki belki de en önemli ve etkili modern yetişkin modeli olan öğretmenin, sınıftaki öğrencilerde istenen ve istenemeyen davranışların görülmesinde, göstereceği davranışlarla çok etkin bir yeri vardır.

Sınıftaki öğretmen davranışları için çeşitli davranış listeleri yapılabilir: Örnek olma, esneklik, kararlılık, kendini işine adanma, ödül verme, benimseme, saygılı olma, tutarlı olup hakça davranma, ilgilenme, dilini iyi kullanma (Başar,2003:141). Sorun, bu

ve benzeri özelliklerin nasıl sergileneceği, öğrencileri nasıl etkileyeceğidir. Öğretmenin görünüşü ve davranışı, öğrenci üzerinde çok etkili olur. Öğrenciler, onu konuşmasından yürüyüşüne, giyinişine, örnek alıp aynısını yapmaya çalışma eğiliminde olurlar. Bu durum, öğretmenin her konuda, eğitimin amaçlarına uygun davranmasını gerektirir. İstenen davranışlara götürmenin bir yolu, bireylerin o davranışlarla sık sık yüz yüze gelmesini sağlamaktır.

Öğretme, bir başkasının yaşamını zenginleştirmek, gelişimine katkıda bulunmak, algısının değiştiğini ve becerilerinin arttığını izlemek açısından bakıldığında zevkli, heyecanlı bir iştir. Aynı zamanda öğretme, çoğunlukla sıkıntılı ve hayal kırıklığı yaşatan bir süreçtir. Eğer öğretme süreci zevkli hale getirilemezse, direnme, düşük motivasyon, dikkat süresinin azlığı, ilgisizlik, hatta öfke ve sistemden bir önce kurtulma davranışları ortaya çıkar. Artan sorun davranışlar karşısında da öğretmen öfkelenir, yetkisinden aldığı gücü kullanma eğilimini gösterir; öğretme bıkkınlık yaşanan, sevimsiz bir süreç haline gelir (Akçadağ,2005:286).

Öğretme sürecinin aktif yöneticisi olan öğretmenin söyledikleri açık ve anlaşılır olmalı. Söyledikleri, sordukları, beklentileri, iyi anlaşılabilmesi istenmeyen davranışları artırır. Sınıf içi iletişimde öğretmen, bir kişi veya grupla ilgilenip diğer öğrencileri ihmal ederse, istenmeyen davranışlara davetiye çıkarmış olur (Lemlech,1988:14-15).

Öğretmenin, öğrencilerin birbirlerini dinleyerek anlaşmalarının ve karşlarındaki kişinin görüşlerini de önemli olduğu fikrini anlatabilmesi için, kendisinin de öğrenci ayrımı yapmadan onlar dinlemesi ve fikirlerine önem verdiğini göstermesi gerekir.

Öğrencilerin yaptığı davranışlara karşı öğretmenin gösterdiği hoşgörü de olumsuz davranışlar üzerinde oldukça önemlidir. Öğrencinin fazla bozucu olmayan, istenmeden yapılan davranışları yinelenmemesi koşuluyla hoş görülebilir (Başar,2003:143). Ancak yapılan her olumsuz davranış hoş görüldüğü zaman, sınıfta serbest hareket etme alışkanlığı görülmeye başlanacaktır. Amaç, sorun davranışın tekrar etmesini engellemektir. Aksi takdirde sorun davranışa pekiştireç verilmiş olur (Akçadağ,2005:284).

Öğretmenin duygusal durumu, sınıfta rahat olup olmaması her tür kararını etkiler. Öğretmenin olumlu duygusal halini öğrenciye yansıtması, örneğin öğrenciye sempati duyması, öğrenci davranışını değiştirebilmektedir. Öğretmenin iyi davranışı yüreklendirici, uygun olmayan davranış durumlarında da sakin ve kararlı olması gerekir (Smith,1990:28,Akt:Başar,2003). Öğretmen, kaç yaşında olursa olsun öğrenciyi toplumun saygın bir bireyi olarak görüp ona göre davranmalıdır ki, öğrenci sağlıklı bir kişilik geliştirebilsin, kendini yaşlılardan, üst makamlardakilerden düşük değerde ve önemsiz görmesin, gelecekte de genç yaşlardan itibaren olgun bir birey olarak davranabilsin. Bunun için, öğretmen sınıf içi konuşmalarda, “yerine geç”, “konuşma” gibi aşağılayıcı ve emredici dil kullanmamalıdır. Öğrenciler bu tür sözlerden hoşlanmazlar (Tierno,1991:573,Başar:2003).

Öğretmenin, sınıf içinde davranış yönetimi konusunda becerisi de öğrencilerde görülen istenmeyen davranışların üzerindeki etmenlerden biridir. Başarılı davranışları ödüllendirerek ve sorun davranışlara karşılığı olarak gerekli müdahaleyi yaparak, öğrencilerin hangi davranışlarının sonucunun ne olacağını bilmelerini hissettirmelidir.

Öğrencilerin kendilerini rahat hissedecekleri, düşüncelerini kurallara uygun bir şekilde ifade edecekleri ve istenen davranışları gösterebilecekleri ortamların oluşması da öğretmenin sınıf içerisinde göstereceği davranışlarla ilgilidir. Burada istenen sonucun elde edilebilmesi için unutulmaması gereken bir konu öğrencinin korkmadığı, korku nedeniyle kendini rahatsız hissetmediği sınıf ortamının oluşmasıdır. Korkunun hâkim olduğu sınıf ortamı da sorun davranışların bazılarına kaynaklık eder. Sınıfta öğretmeninden korkan öğrenci, korkan insan davranışlarını gösterir; yani bir an önce bulunduğu ortamdan kurtulmaya çalışır. Böyle bir durumda öğretmen kendisi için bir engeldir. Engel sevilemez; ancak aşılp, geçilmek istenir (Akçadağ,2005:287).

Öğrencilerin sınıfta yaptıkları davranışların sonucunda öğretmenleri tarafından dinlenmeyip, aksine sertçe eleştirilmeleri hatta aşağılanma boyutuna varan tepkiye maruz kalmaları durumunda, sınıfta olumlu davranış örnekleri göstermelerini beklemek doğru olmayabilir. Aynı şekilde diğer öğrencilerde öğretmenin, arkadaşlarına göstereceği davranış sonucunda sinme davranışı göstereceğinden, öğrencilerde korkuya dayalı, öğretmenden ve dolayısıyla sınıftan çekinme ve beklide okulu sevmeme isteği doğabilir.

Öğretim Yöntem Ve Materyallerinde Kaynaklı Nedenler: Öğretim sürecini sıkıcı duruma getiren ve sınıf ortamında istenemeyen davranışların ortaya çıkmasına neden olan en önemli etkenlerden biri de tekdüzeliktir (Kılbaş,2003:32) Sınıf sahnesinin, hem yönetmeni hem de başrol oyuncusu öğretmen olur da öğrenci pasif durumda sadece izleyici konumunda olursa, öğrencilerin sıkılması ve istenmeyen davranışları göstermeleri kaçınılmaz olur. Öğretmen merkezli ortamlar öğrencileri edilgen ve sürekli izleyici durumunda bıraktığı için sıkılmalarına, hayal kurmalarına neden olur. Sunulan öğretim materyallerinin öğrenciyi güdülememe, dikkatlerini çekmemesi, onun canının sıkıntısını giderecek yollar aramasına neden olur (Kılbaş,2003:32). Tek düze anlatımlı, öğretmen merkezli derslerin geçtiği sınıflar ilgili araştırmalarda, öğretmeni dinlerken ve okurken, zamanla öğrenci sıkıntısının çoğaldığını göstermektedir (Başar,2003:139).

Başarılı bir öğretim sürecinde, öğrenci etkin olmalıdır. Ancak ideal yöntem ve tekniklerin seçiminin de olanaklara bağlı olduğu unutulmamalıdır (Akçadağ,2005:285). Günümüz eğitim programları çağdaş dünya düzeni doğrultusunda değiştirilerek, bireyin kendi öğrenmelerini kendisinin yaptığını temele alan yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanmıştır (MEB, 2005). Bu bağlamda, bireyin öğrenmelerinde aktif olması gerektiğinden, öğretmenler tarafından seçilecek ve kullanılacak olan sınıf içi öğretim yöntem ve materyalleri de öğrenciyi aktif hale getirecek şekilde düzenlenmelidir. Çünkü öğrenci çabasına ağırlık veren yöntemler, eğer sınıf etkinlikleri yapılanmış, uygun program hazırlanmış, öğretmen öğrenci istekliliği sağlanmışsa, sınıf düzeninin iyi olmadığı görüntüsüne karşın, daha az istenmeyen davranışa götürürler. İstenen davranış, öğrencinin sessizce oturması değildir. Başkalarını engellemek, kaynakları olumsuz kullanmamak koşuluyla amaçlar yönündeki her çaba, istenen davranış olabilir (Başar,2003:139).

Eğitim ortamında istenen şey öğrencilerde olumsuz davranışların en az düzeyde görülmesi olduğuna göre, öğrencinin aktif, öğretmenin istekli olduğu sınıf ortamlarında sorun davranışlara daha az rastlanır. Tüm duyu organlarını kullanarak öğrenme ortamına katılan öğrenci daha kolay öğrenebilir ve öğrendiklerinin büyük kısmını unutmaz (Akçadağ,2005:285). Öğretmen tarafından, eğitim ortamında kullanılacak araç-gereç ve ders materyalleri ile uygulanacak öğretim yöntemlerinin öğrencileri,

derste sürekli aktif tutacak ve dikkatlerini konuya vermelerini sağlayacak şekilde seçilmelidir.

Öğretim yöntem ve teknikleri ile ilgili sorun davranışlara neden olabilecek bir konu da, sınıfta kullanılacak araç ve gereçlerin öğrencinin günlük hayatında karşılaşılabileceği araçlardan uzak olmasıdır. Öğrenci ilk defa karşılaşıacağı ders materyalini anlamakta zorluk çekebilir. Bu nedenle konuların işlenmesi sırasında öğrencinin sosyal çevresinde karşılaştığı materyaller kullanılması amaca ulaşmayı kolaylaştıracaktır. Ayrıca kullanılan materyaller, öğrencilerin kullanımı açısından iyi düzenlenmemişse sorun davranışlara yol açabilmektedir. Öğrencilerin ilgi. Gereksinim ve gelişim özelliklerine uygun seçilen yöntem ve teknikler, sorun davranışların yaşanmamasında önemli yer tutmaktadır (Akçadağ,2005:286).

Sınıftaki Diğer Öğrencilerden Kaynaklı Nedenler: Sınıfta çeşitli çevrelerden ve yaşam biçimlerinden gelen ve çeşitli davranış özelliklerine sahip öğrencilerin gösterdikleri farklılıklar, akranlar arasındaki kişisel etkileşimlerin nitelik ve niceliğine yansımaktadır. Farklı yaşantı çevrelerinden gelen öğrencilerin olayları algılamaları ve bunlara tepkileri de farklı olur. Sınıftaki davranışların çoğu diğer öğrencilerin tepkileri tarafında etkilenir, ancak bütün tepkiler aynı biçimde değerlendirilmez.

Sınıfta öğrencilerin davranışlarında benzerlik yaratan en önemli, unsur uyma davranışdır. Bireyler içinde bulundukları grubun yargı standartlarına uyma eğilimindedirler. Grup içinde belli bir norm oluşunca, bireyle bu normları kendi geliştirdikleri doğrularının yerine koyarlar (Kağıtçıbaşı,1977,Akt:Erden,2005:68).

Okul yaşamının bir parçası olan sınıf davranış biçimi, akran baskısına göre biçimlenir. Öğrencinin dâhil olduğu akran grubu okulu bir eğlence olarak görüyorsa, kendisi de arkadaşlarına uyarak çalışmalarına daha az zaman ayırmaya başlayabilir. Çalışkan derslerinde başarılı, etkinliklere katılmaya istekli bir öğrenci, ders çalışmayı olumsuz olarak algılayan ve ders çalışanlarla alay eden bir gruba girerse, belli bir süre sonra diğer öğrencilere uyarak ders çalışmayı bırakabilir. Elbette bu durumun tam tersi de olabilir. Öğrenciler, bilgi eksikliği ya da yeterince düşünmeme nedenleriyle arkadaşlarından gördüklerini yapmak, duyduklarını söylemek isteyebilirler. Arkadaşlarının bu davranışlarının sonunda beğenilme, güç gösterme, üstün olma

biçiminde ödüllendirildiğini gören öğrenci; grubun yaptıklarını yapmaya daha kolay yönelebilir. Öğrencinin akran grubundaki bir arkadaşından ya da beğenilen birinden gelen bir övgü, öğrencinin fikirlerine çok değer verilmeyen başka birinden gelen övgüden daha destekleyicidir.

Erden (2005)' in belirttiği gibi; insanlar genellikle birbirine benzeyen kişilerle etkileşim kurma eğilimindedirler. Sınıf ortamında da benzer özelliklere sahip öğrenciler kısa sürede bir araya gelerek gruplar oluşturabilirler. Sürekli arka sıralarda oturan, derslerle pek ilgilenmeyen, akademik başarıları düşük, sınıfta ders dışı etkinliklerde bulunma eğiliminde olan gruplar kısa sürede oluşabilir. Oluşan bu gruplara göre dersler genellikle, geçirilmesi gereken bir zaman olarak görülür. Bunun yanı sıra sınıfta oluşan diğer uç grupta ki öğrenciler için ise, dersi ve öğretmeni dinlemek, okulun kurallarına uymak çok önemlidir. Sınıf içerisindeki karşılıklı uç gruplar, bazı zamanlarda, birbirlerini sınıf düzenini bozmakla suçlayarak aralarında sorunlar çıkarabilirler. Çıkan bu çatışmalar, ayrıca istenmeyen davranışlara neden olabilir. Öğretmenler genellikle bu uç grupları, özellikle sorun davranışlar gösteren grubun üyelerini tanırlar.

2.2. İlgili Araştırmalar

2.2.1. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Weishev ve Peng (1988,Akt:Çetin,2002), ABD de yapmış oldukları araştırmada öğrencilerin istenmeyen davranışlarını bazı değişkenler açısından araştırmışlardır. Araştırmada şiddet içeren kötü davranışlar, etnik nitelikleri elde etmek için öğrencilerin görevlendirildiği okullarda daha fazla; yine şiddet ve madde bağımlılığı öğrenci sayısı daha yüksek ve daha şehirleşmiş okullarda daha fazla görülmüştür. Sınıf içi davranışlarda, derse hazırlıklı gelmede, öğrencilerin öğretmenleriyle ilgili negatif algıları başarıyı düşürmüştür. Yine büyük okullarda daha fazla sınıf içi istenmeyen davranış ve olumsuz okul havası olan okullarda düşük başarı görülmüştür.

Türnüklü (1999) İlköğretim birinci kademedeki çalışan öğretmenlerin, istenmeyen öğrenci davranışlarıyla başa çıkmak için kullandıkları stratejiler ve sınıf düzeni organizasyonunun İngiltere ve Türkiye deki okullarda karşılaştırmalı olarak durumunu saptamak için bir araştırma yapmıştır.

Nicel ve nitel veri toplama araçlarının birlikte kullanıldığı araştırmanın sonuçlarına göre istenmeyen davranışlar her iki ülkede de benzerlikler göstermiştir. İstenmeyen davranışlar genel olarak; sınıf içinde yapılan gürültü ve izin almadan yapılan konuşmalar üzerinde yoğunlaşmıştır. Sınıf içerisinde karşılaşılan gürültü araştırmaya katılan bazı öğretmenler tarafında istenmeyen davranış olarak görülürken, bazı öğretmenlere göre derse katılım olarak ifade edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla baş etme yöntemleri her iki ülkede hem benzer özellikler hem de farklı özellikler göstermiştir.

Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla baş etme teknikleri yüksek oranda benzerlik göstermekle birlikte temel farklılık bu davranışların ortaya çıkmadan önlenbilmesidir. İngiltere’ de hemen hemen tüm okullarda bir davranış yönetme politikası olduğundan ve öğrencilerin bu politikaya okul öncesi eğitimlerinden itibaren uygun hareket etmeleri nedeniyle öğretmenlerin sınıf yönetme becerileri oldukça gelişmiştir. Türkiye’ de ise öğretmenler kendi yaşadıklarından yola çıkarak oluşturdukları dersler çerçevesinde istenmeyen davranışlarla baş etmekte ve sınıf yönetimi becerisi geliştirmekteler, bu açıdan istenmeyen davranışın ortaya çıkmadan önlenmesi bakımından farklılık yaşanmaktadır. Ayrıca İngiltere’de her okulun zorunlu davranış politikası olması ve her öğretmenin buna uymak zorunda olması, paylaşılmış bir kültürün oluşmasını sağlamakta. Böyle bir duruma Türkiye’deki okullarda rastlanmamıştır. Benzerlik olarak her iki ülkede de tecrübeli öğretmenler, sadece istenmeyen davranışı gösteren öğrenci ile iletişim kurmalarına rağmen deneyimsiz öğretmenler herkesin duyabileceği şekilde tepkiler vermektedirler.

Aksoy (1999) hazırlık aşamasını ve uygulamasını Ankara’ da yaptığı, geri kalan çalışmalarını A.B.D.’ de devam ettiği çalışmasında, ilköğretim okullarında karşılaşılan disiplin problemlerini, nedenlerini ve çözüm yöntemlerini araştırmıştır. Araştırma sonucunda ilköğretim okulu öğrencilerinde görülen disiplin problemlerinin en fazla olanlarını; izin almadan konuşmak, verilen görevi yapmamak, kavgaya etmek, engelleyici olarak konuşmak ve öğretmenin isteğine uymayı reddetmek şeklinde sıralamıştır.

Disiplin sorunlarının nedenleri hakkında öğretmenlerin görüşleri ise; aileden kaynaklı problemler, ebeveynlerin eğitime karşı olan ilgisizliği, ebeveynlerin çocuklarına karşı geliştirdikleri olumsuz tutum, medya araçları ile sunulan şiddet

içerikli yayınlar ve çok kalabalık sınıflar olarak şeklinde oluşmuştur. Ayrıca, eğitim politikasının, öğretmen olmak için eğitilmeyenlerin öğretmen olmalarının, fazla ders yükünün, dersin ebeveynler tarafından bölünmesinin ve ezbere dayanan bir eğitim sisteminin de disiplin sorunlarına neden olduğunu belirtmişlerdir.

Atıcı (1999), tarafından yapılan araştırmada, İngiltere ve Türkiye’deki ilköğretim okullarında sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışlarla baş etme yöntemlerini belirlemek ve istenmeyen davranışlara müdahale stratejileri ile sınıf davranış yönetimini etkileyen faktörler açısından kültürel farklılıklar olup olmadığını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

Araştırmada 51 İngiliz ve 73 Türk olmak üzere toplam 124 öğretmen içinden seçilen 6 İngiliz ve 6 Türk olmak üzere 12 kişilik bir gruba anket ve sistematik olay temelli kayıt sistemine dayalı gözlem yöntemlerini kullanmıştır. Araştırma sonucunda Türk ve İngiliz sınıf öğretmenleri arasında istenmeyen davranışlar baş et yöntemleri açısından benzerlikler olduğu belirlenmiştir. Araştırmada İngiliz okullarında istenmeyen davranışlara karşı sistematik bir davranış politikasına sahip olduğu, ancak Türk okullarında istenmeyen davranışlara karşı izlenecek yolların öğretmene bırakıldığı görülmüştür.

Araştırma sonucunda istenmeyen davranışlarla karşılaşılması durumunda okul genelinde kullanılan sistematik bir davranış politikasının bulunması, sınıf yönetiminde kolay, tutarlı ve olumlu stratejiler geliştirilmesinin istenmeyen davranışların ortadan kalkmasında etkili olacağı belirtilmektedir.

2.2.2. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Çağlar (1974, Akt: Mursal, 2005) “Uyumsuz Çocuklar ve Eğitimi” konulu araştırmasında, öğrencilerde görülen uyumsuzlukların nedenlerini incelemiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin bireysel farklılıklarının tanınmaması, ilgi ve ihtiyaçlarının dikkate alınamaması, her öğrencide her derste aynı derecede ilgi ve başarı bekleminin öğrencilerde görülen uyumsuzluk nedenlerinin an başta gelenleri olarak bulunmuştur.

Eripek (1980), Ankara il merkezinde ki orta öğretim kurumlarında uyguladığı çalışmasında disipline aykırı davranışta bulunan öğrenci davranışlarını ve bunlara karşı verilen disiplin uygulamalarını, bunların değerlendirilmesi amacıyla okulların okul disiplin kurulu karar defterleri, disiplin dosyaları, sınıf geçme defterleri ve öğrenci kişisel incelemeye alınmıştır.

Öğrenci ve okul bilgi fişleri ile toplanan veriler şu şekildedir. Öğrencilerin cinsiyet, sınıf seviyesi, yaş ve sınıf geçme özellikleri ile disipline aykırı davranışta bulunma durumları anlamlı düzeyde birbirlerine bağlıdır. Erkek cinsiyetinde olan, ileri sınıf seviyelerinde, ileri yaşlarda ve sınıfta kalan ya da sorumlu geçen öğrencilerde, disipline aykırı davranışta bulunma daha yüksek oranlarda görülmektedir. Bulunduğu çevrenin S.E.D.' i düşük olan okullarda disipline aykırı davranışlar fazla görülmektedir. Disipline aykırı davranışta bulunan öğrencilere verilen disiplin kurulu kararlarında ise siyasi nitelikli davranışlarda öğrencinin cezalandırılmaması durumu daha yaygındır. Buna karşılık verilen cezalar daha ağırdır. Okullarda disipline aykırı bulunan davranışların büyük bir bölümü “uyum sorunu” niteliği taşımaktadır.

Sadık (2000), Adana’ da ilköğretim okulları birinci aşama sınıf öğretmenlerinin gözlemledikleri problem davranışları belirlemek amacıyla genel tarama modelinde betimsel bir çalışma yapmıştır. Araştırmada tesadüfi küme örnekleme yöntemi ile seçilen 19 ilköğretim okulunda görev yapan 321 sınıf öğretmeni ile anket uygulaması yapılmıştır.

Uygulama sonucunda elde edilen bulgulara göre; öğretmenlerin problem davranış olarak tanımladıkları öğrenci davranışları genellikle kişiye ve eşyalara karşı saldırganlık içeren bireysel davranışlardır. Öğretmenlerin sınıf içinde “en sık” gözlemledikleri problem davranışlar, verilen görevleri yapmamak, sınıfta bir şeyler yemek, ders dışında bir şeyle uğraşmak, herhangi bir nesne ile meşgul olmak davranışlarıdır. Hırsızlık, arkadaşlarıyla kaba ve küfürlü konuşmak, yalan söylemek, arkadaşlarının çantalarını izinsiz karıştırmak davranışları ise öğretmenlerin “en ciddi” algıladığı problem davranışlardır. Yönetimi “en zor ” olarak nitelendirilen öğrenci davranışları ise hırsızlık, öğretmenin ve arkadaşlarının sözünü keserek konuşmak, saldırganlık, yalan söylemek, birbirlerini şikayet etmek ve diğer öğrencileri konuşarak rahatsız etmek davranışlarıdır.

Öztürk (2001) ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin sınıf ortamında istenmeyen öğrenci davranışlarını hangi sıklıkta gözlemlediklerini ve bu davranışlarla baş edebilmek için hangi yolları tercih ettiklerini saptamayı amaçlayan bir çalışma yapmıştır.

“Sınıf öğretmenlerini istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin görüşleri” başlıklı çalışma, tarama modelinde betimsel bir çalışma olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma Kayseri Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yer alan 119 İlköğretim okulunda görev yapan sınıf öğretmenlerinin arasında tesadüfî küme örnekleme yoluyla seçilen 18 ilköğretim okulundaki 320 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir.

Anket kullanılarak yapılan araştırma sonucunda elde edilen sonuçlara göre istenmeyen davranışlar gruplanarak sunulmuştur. Araştırmada yapılan gruplamalara göre öğretmenlerin belirttiği istenmeyen davranışlar; (1) Ders akışını engelleyici davranışlar: gereksiz soru sormak, sürekli şikâyetle bulunmak, sürekli tuvalet izni istemek, sürekli konuşmak. (2) Kişilere ve çevreye fiziksel zarar verici davranışlar; arkadaşının canını acıtma, vurup kaçma, saçını çekme gibi şiddet içeren şakalar yapmak, sorunlarını kavga ederek çözmek. (3) Toplumsal beklentilere uygun olmayan davranışlar; söz almadan konuşmak (5) Sorumluluklarını yerine getirmeme davranışları; ev ödevlerini yapmamak, sınıf içi görevleri ihmal etmek (6) Derse ilgi eksikliği davranışları; derste dalıp gitmek dinliyor gibi görünmek, konu ya da cevabı bilmesine karşın derse katılmamak, derste ders dışı şeylerle ilgilenmek şeklinde olmuştur.

Sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma sıklıklarını, istenmeyen davranışların nedenlerine ilişkin görüşleri ile istenmeyen davranışları engellemek için kullandıkları yöntemlerin sıklıklarını belirlemek amacıyla Sayın (2001), bir araştırma yapmıştır.

Araştırma Eskişehir il merkezinde bulunan toplam 92 ilköğretim okulunun birinci kademesinde görev yapan 946 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının; öğretmene arkadaşını şikâyet etme, arkadaşlarına bağırma, gereksiz gürültü yapma ve derste izin istemeden konuşma olduğu

belirlenmiştir. Öğretmenler, istenmeyen öğrenci davranışlarının öğretmenin bazı olumsuz davranışlarından, öğrencinin ailesinden, sınıfın fiziki ortamından ve öğrencilerin kendi özelliklerinden kaynaklanan nedenlerle ortaya çıktığını belirtmişlerdir.

Aynı zamanda sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı çoğu zaman önleyici disiplin yöntemini kullanmakta oldukları, istenmeyen davranışlara karşı iyileştirici ve cezalandırıcı disiplin yöntemlerini ara sıra kullandıkları tespit edilmiştir.

Keskin (2002), Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bunlara karşı kullandıkları baş etme yollarını belirlemek amacıyla betimsel tarama modelinde bir çalışma yapmıştır.

Araştırma 2001–2002 eğitim öğretim döneminde Ankara'nın Altındağ ilçesindeki ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerden tesadüfi olarak seçilen 20 ilköğretim okulunda eğitim öğretime devam eden birinci kademe sınıf öğretmenlerinden 351'i ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada ilköğretim okulu birinci kademe sınıflarında karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin bulgular şu şekilde olmuştur. Araştırmaya göre; sınıfta söz almadan konuşmak, davranışı “sık sık”, sürekli arkadaşlarını şikayet etmek, sınıfa gürültü ile girip çıkmak, diğer öğrencileri girişte ve çıkışta itelemek, ders için gerekli materyalleri getirmemek, arkadaşlarına karşı fiziki ya da diğer biçimlerde zorbalık yapmak, ev ödevlerini yapmamak, dersi dinlememek, verilen görevleri yapmamak, diğer öğrencileri kızdırmak ve sataşmak ve sınıfını ve çevresini temiz kullanmamak, özenli davranmamak davranışlarının da bazen düzeyinde gözlemlendiği, bu davranışların zaman zaman eğitim öğretim ortamını güçleştirici niteliğe ulaştığı belirlenmiştir.

Türnüklü ve Yıldız (2002), ilköğretim birinci kademedeki çalışan öğretmenlerin sınıflarında karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını belirlemek, bu davranışlardan öğretmenlerin duydukları rahatsızlık düzeylerini ve öğrenci istenmeyen davranışların ortaya çıkma sıklığı ile öğretmene vermiş olduğu rahatsızlık düzeyi

arasında ilişkiyi saptamak ve öğretmenlerin sınıflarında karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla, hangi davranış yönetim stratejileriyle başa çıktıklarını ortaya koymak amacıyla bir araştırma yapmışlardır.

Araştırma 1999-2000 eğitim öğretim döneminde İzmir il merkezinde Konak ve Buca ilçelerindeki ilköğretim okullarında görev yapan birinci kademe sınıf öğretmenlerinden tesadüfi olarak seçilen 18 ilköğretim okulundaki 133 öğretmenler tarama modelinde, 12 ilköğretim okulu birinci kademesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinden tesadüfi olarak seçilen 12 sınıf öğretmeni ile yüz yüze görüşmeler yapılarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada ilköğretim okulu birinci kademe sınıflarında karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin şu bulgulara ulaşılmıştır; arkadaşından yakınma, derste yüksek sesle konuşma, başkasının sözünü kesme, yerinde kıpırdanıp durma, derse yerleşememe, öğretmenin ve sınıfın dikkatini çekmeye çalışma öğretmenler tarafından en sık karşılaşılan istenmeyen davranışlar olarak gösterilmiştir. En az karşılaşılan davranışlar olarak da; hırsızlık, kopya çekme, öğretmene kabaca yanıt verme, okul araç-gereçlerine zarar verme, öğretmenin isteklerine karşı çıkma ve kendi kendine konuşma şeklinde oluşmuştur.

Öğretmenlerin en çok rahatsız oldukları istenmeyen öğrenci davranışları; arkadaşına küfür etme, arkadaşına fiziksel saldırganlıkta bulunma, hırsızlık, arkadaşlarıyla alay etme, öğretmene yalan söyleme, okul araç-gereçlerine zarar verme ve başkasının eşyasına zarar vermedir.

Araştırmada ayrıca öğretmenlerin en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı en çok; göz kontağı kurmaya çalışırım, öğrenciyle yaptığı davranış hakkında konuşurum, sınıfımızın kurallarını hatırlatırım, öğrenciye adıyla seslenirim, öğrenciyi derse teşvik etmeye çalışırım gibi stratejilerle başa çıkmaya çalıştıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin sınıflarında en az karşılaştıkları, buna karşın en rahatsız oldukları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla başa çıkmak için öğrencilerle konuşma, kuralları hatırlatma gibi olumlu yaklaşımların yanı sıra yerini değiştirme, azarlama, öğrenciyi sevdiği şeylerden mahrum bırakma gibi stratejilerin kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Çetin (2002) “İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları disiplin problemleriyle ilgili görüşleri” başlıklı çalışmasında Adana il merkezinde bulunan okullarda görev yapan 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen davranışları araştırmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlere göre sınıfta en fazla karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları; izin istemeden konuşmak, kavgaya etmek, sözlü saldırıda bulunmak, ödev yapmamak, öğretmenlerin isteklerini yerine getirmemek ve fazla konuşmak şeklinde ifade edilmiştir. Çalışmada sınıfta en az karşılaşılan disiplin problemi olarak da; silah, bıçak ve benzeri araçlarla öğretmeni veya öğrenciyi taciz etmek, derste uyumak, hırsızlık yapmak ve kopya çekmek olarak belirlenmiştir.

Şahin (2005) tarafından yapılan çalışmada ilköğretim okulları I. kademe 5. sınıf öğrencilerinin gösterdikleri istenmeyen davranışların görülme derecesi ve bu davranışlara ilişkin öğretmenlerin kullandıkları çözüm stratejileri saptanmaya çalışılmıştır.

Araştırma belirlenen amaç doğrultusunda Bolu İl merkezinde bulunan 532 beşinci sınıf öğretmeni ve 514 beşinci sınıf öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Betimsel tarama modelinde yapılan çalışma sonucunda 5. sınıf öğrencilerinde; sınıf içinde arkadaşlarına fiziksel saldırıda bulunma, arkadaşına küfür etme, arkadaşlarında yakınma (şikâyet etme), okul araç ve gerecine zarar verme, arkadaşına tehdit etme, sınıfı temiz kullanmama, öğretmene yalan söyleme, sınıfta arkadaşlarına bir şeyler fırlatma, sınıf içerisine başkalarının eşyalarına zarar verme, öğretmene ve arkadaşlarına kabaca yanıt verme, arkadaşlarıyla alay etme, sınıf kurallarına uymama, derste gürültü çıkarma, ödevlerini yapmama, arkadaşına bağırma, yanındaki ya da arkasındaki öğrenciyi rahatsız etme, ders araçlarını uygunsuz kullanma, ders araç ve gereçlerini derse getirmeyi unutma, sınıfta başkasının sözünü kesme, ders etkinliklerine katılmama, derste amaçsızca ortalıkta dolaşma, derste fısıldaşma ya da gizli konuşma, derste dalıp gitme davranışların istenmeyen davranışlar olarak görüldüğü tespit edilmiştir.

Karakaş (2005) “İlköğretim Birinci kademe Sınıf Öğrencilerinde Gözlenen İstenmeyen Davranışlar Ve Öğretmenlerin Bunlarla Başa Çıkma Yöntemleri” başlıklı çalışmasında istenmeyen öğrenci davranışlarının neler olduğunu ve öğretmenlerin bu davranışlarla başa çıkmada hangi yöntemleri kullandıklarını belirlemeye çalışmıştır.

Araştırma 2004-2005 eğitim-öğretim yılında İzmir İli Konak İlçesi'nde bulunan 38 resmi ve özel ilköğretim okulunda görev yapan 315 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir.

Betimsel tarama modelinde gerçekleştirilen araştırma sonucunda, öğretmenlerin sınıflarında gözledikleri istenmeyen davranışlar; “sürekli ön planda olmayı isteme, arkadaşlarının sözünü kesme, derse hazırlıksız gelme, öğretmene arkadaşlarını sürekli şikayet etme ve söz almadan konuşma” şeklinde gerçekleşmiştir.

Yıldız (2006) tarafından yapılan çalışmada, ilköğretim okullarında sınıf içinde karşılaşılan istenmeyen davranışlar ve sınıf öğretmenlerinin bu davranışlarla baş etmede kullandıkları önleyici yaklaşımların neler olduğu ve bu yaklaşımların etkililiğine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri belirlenmek istenmiştir.

Araştırma amacı doğrultusunda Sakarya ili sınırları içinde görev yapan 5 sınıf öğretmenlerinden 10'u, 5.sınıf öğrencilerinden 20' si ile görüşmeler yapılmıştır.

Araştırma sonucunda ilköğretim 5.sınıf öğretmenlerinin ve öğrencilerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen davranışların; izinsiz konuşmalar (dersi bölme), kavga etme, etkinliklere katılmama (dersi dinlememe), söz dinlememe (saygısızlık), ödev yapmama, birbirlerini şikâyet etme, küfür etme, derse geç kalma, yalan konuşma derse ilgisizlik, derste başka şeylerle ilgilenmek, vb. şekilde ifade ettikleri görülmüştür.

Kutlu (2006) “Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre, Sınıf Yönetiminde Davranış Düzenleme Sürecinin Değerlendirilmesi” başlıkla çalışmada, sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde davranış düzenleme sürecine ilişkin görüşlerini saptamak amaçlanmıştır.

Araştırma Kayseri İli Melikgazi İlçesinde bulunan 21 ilköğretim okulunda görev yapan 291 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir.

Betimsel tarama modelinde gerçekleştirilen araştırma sonucunda öğretmenlerin sınıflarında en fazla karşılaştıkları istenmeyen davranışlar; arkadaşlarını sürekli şikayet

etme, izin almadan konuşma, başarılı öğrencide ilgi isteği, TV dizilerindeki karakterler özenme, ödevlerini yapmama, tahtayı karalama şeklinde belirlenmiştir.

Alanda önceki yıllarda yapılan araştırmalar incelendiği zaman görülmektedir ki, öğretmenlerin öğrencilerinde gördüklerini ifade ettikleri istenmeyen davranışlar genel olarak benzer özellikler göstermektedirler. Öğretmenlere göre istenmeyen davranışlar, dersin akışına yönelik davranışlar, sınıf/okul eşyalarına karşı yapılan davranışlar ve kişiye karşı yapılan davranışlar olarak gruplandırılabilir. Ayrıca istenmeyen davranışları nedenlerine yönelik sonuçlar incelendiği zaman yine görülmektedir ki, aile, arkadaş çevresi, medya araçlarının etkisi istenmeyen davranışların oluşmasına neden olan etmenlerin en başında gelmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli çalışma grubu veri toplama aracı ile verilerin toplanması ve çözümüne yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma 2005 ilköğretim programının uygulanması sırasında ilköğretim I. kademe sınıf öğretmenlerinin, sınıf yönetiminde karşılaştıkları, istenmeyen öğrenci davranışları hakkında görüşlerini almak ve var olan durumun analizini yapmak için tasarlanmış ve yapılmıştır. Bu nedenle araştırma tarama şeklinde desenlenmiş betimsel bir çalışmadır. Betimsel durum saptaması modelinde araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan onu uygun bir biçimde “gözleyip” belirleyebilmektir (Karasar, 2005). Bununla birlikte insan davranışları ancak esnek ve bütüncül bir yaklaşımla araştırılabilir ayrıca araştırmaya dâhil olan bireylerin görüşleri ve deneyimleri büyük önem taşır. Ayrıca insan davranışı çok boyutlu ve karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu nedenle insan davranışına ilişkin olguları araştırırken daha önceden kararlaştırılmış sınırlayıcı yöntemler yerine, insan davranışının doğasına uygun nitel yöntemlerin daha uygun olabileceği düşünülmektedir. İnsan davranışını birtakım özel ve birbirinden bağımsız alt davranışlara ayıran ve önceden oluşturulmuş kuramların sağladığı çerçeveye göre yorumlayan araştırma desenleri, insan davranışının karmaşık ve çok boyutlu yapısını incelemede her zaman yeterli olmayabilir (Yıldırım ve Şimşek,2006:35-39). Belirli bir konuda var olan durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan bu çalışmada ulaşılabilecek öğretmen sayısını artırmak amacıyla ve uygulama kolaylığı açısından nicel araştırma yöntemleri ve çalışmanın konusunun insan davranışları olması nedeniyle nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanılmasına karar verilmiştir. Ayrıca çalışma süresince veri toplama ve analiz yöntemleri olarak nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanılmasının, araştırmanın güvenilirliğini artıracakı düşünülmüş ve iki araştırma yönteminin veri toplama teknikleri birlikte kullanılmaya karar verilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma dâhilinde nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin veri toplama araçları birlikte kullanılacağından 3 ayrı çalışma grubu belirlenmiştir. Öncelikli olarak nicel araştırma veri toplama yöntemi anket uygulaması için evreni temsil edecek örneklem seçimi yapılmış, ardından nitel araştırma yöntemleri görüşme ve gözlem uygulamalarının yapılacağı çalışma grupları belirlenmiştir.

Nicel veri toplama aracı anketin uygulanacağı çalışma evrenini, Adana ili merkez ilçelerinde (Seyhan-Yüreğir) eğitim-öğretime devam eden 282 ilköğretim okulunda görev yapan I. kademe sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. (Adana il Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistikleri)

Çalışma evrenindeki okulların sayısının fazlalığı, okullarda göreve yapan öğretmenlerin çokluğu ve nicel araştırma yöntemleri dâhilinde, yapılan çalışmada elde edilen bulguların çalışma evrenine genellenebilmesi amacıyla örneklem alma yoluna gidilmiştir. Örneklem ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinden, 2., 3., ve 4. sınıf öğretmenleri arasından seçilmiştir.

Bu amaçla Yıldırım Ve Şimşek (2006)' in belirttiği gibi; çalışılması düşünülen evrende yapılacak çalışmanın amacı doğrultusunda yapay olarak oluşturulan ve kendi içinde belirli özellikler açısından benzerlikler gösteren örneklem grubunun belirlenmesi için, “olasılık temelli örnekleme” yöntemlerinden “küme örnekleme yöntemi” temel kural olan “yansızlık ilkesi” ne uyularak kullanılmıştır. Küme örnekleme yöntemi ile evreni oluşturan ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinden araştırma kapsamına giren 2. 3. ve 4. sınıf öğretmenlerinden oluşacak ve evreni temsil edecek sınıf öğretmenlerinin seçimi yapılmıştır.

Evreni temsil edecek olan , toplam 40 ilköğretim okulunda görev yapan 2., 3., ve 4. sınıf öğretmenlerinden, ulaşılabilen sınıf öğretmenleri ile anket uygulaması yapılmıştır.

Anket uygulaması yapıldıktan sonra, uygulamaya katılan öğretmenler arasında seçilerek belirlenen 15 öğretmenle görüşmeler yapılmıştır. Görüşme uygulamasına

katılacak öğretmenlerin belirlenmesinde; zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılması gerektiği durumlarda kullanılan amaçlı örnekleme alma yöntemi kullanılmıştır. Pek çok durumda olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı olacağı düşünülen amaçlı örneklem alma yöntemi nitel araştırmalarda kullanılmaktadır (Patton,1987. Akt: Yıldırım ve Şimşek,2006:107). Amaçlı örnekleme alma yöntemi kullanılırken, araştırmacının aktif olarak öğretmenlik hayatına devam ediyor olması ve anket uygulaması yapılan ilköğretim okullarının geniş bir coğrafyaya dağılıyor olmasından dolayı kolay ulaşılabilecek olanların seçilmesi amaçlanmıştır. Belirlenen amaç doğrultusunda görüşme uygulaması çalışma grubu seçilirken, nitel araştırma örneklem alma yöntemi olan amaçlı örneklem alma yöntemlerinden “kolay ulaşılabilir durum örnekleme” kullanılmıştır. Ayrıca görüşme için belirlenen çalışma grubu sınıf öğretmenleri ile konuşularak gerekli açıklamalar yapılarak ve gönüllülük esasına göre seçilmiştir.

Öğretmenlerle görüşmeler yapıldıktan sonra, gözlem uygulaması yapılacak öğretmenlerin seçimi yapılmıştır. Bu amaçla görüşme yapılan tüm öğretmenlere gözlem uygulaması açıklanmış ve gönüllü olan 5 sınıf öğretmenin sınıflarında gözlem uygulaması yapılmıştır.

Anket uygulaması yapılan okulların isimleri ve uygulanan anketlerin dağılımını gösteren Tablo.3.1 s.53’de sunulmuştur.

Tablo 3.1: Anket Uygulanan okulların İsimleri Ve Uygulanan Anketlerin Okullara Göre Dağılımları

İlçe	Okul Adı	Okuldaki Öğretmen Sayısı	Anket Uygulanan Öğretmenlerin Toplam Anketlere Oranı	
			f	%
Seyhan	Bekir Hanife Akata İOO	19	10	3,3
Seyhan	Adana Tabipler Odası İOO	32	14	4,7
Seyhan	Lütfiye Kısacık İÖÖ	16	9	3,0
Seyhan	Necatibey İOO	19	6	2,0
Seyhan	I. İnönü İOO	17	8	2,7
Seyhan	Recep Birsin Özen İOO	26	7	2,3
Seyhan	Sıdika Sabancı İOO	25	10	3,3
Seyhan	Ahmet Sarmaz İOO	20	4	1,3
Seyhan	Ziyapaşa İOO	21	3	1,0
Seyhan	Leman Sayıt İOO	12	3	1,0
Seyhan	Vakıfbank İOO	26	4	1,3
Seyhan	Milli Mensucat İOO	30	14	4,7
Seyhan	Ramazanoğlu İOO	23	8	2,7
Seyhan	Manas İOO	15	7	2,3
Seyhan	Nuri Ve Zekiye Has İOO	15	5	1,7
Seyhan	Ahmet Karabucak İOO	24	5	1,7
Seyhan	İnkılap İOO	8	1	,3
Seyhan	23 Nisan İOO	21	1	,3
Seyhan	Petrol Ofisi İOO	27	7	2,3
Seyhan	Ömer Haluk Özuçak İOO	19	9	3,0
Seyhan	Mehmet Akif İOO	42	15	5,0
Yüreğir	Çukurova İOO	25	7	2,3
Yüreğir	Töbank İOO	30	5	1,7
Yüreğir	Yavuzlar İOO	31	4	1,3
Yüreğir	Mehmet Ali Yılmaz İOO	41	22	7,3
Yüreğir	Fevziye Çelik İOO	18	9	3,0
Yüreğir	Yakupınar İOO	8	6	2,0
Yüreğir	Anadolu İOO	41	18	6,0
Yüreğir	Yahya Kemal Beyatlı İOO	15	6	2,0
Yüreğir	Ş. Avukat M. Özel İOO	14	3	1,0
Yüreğir	Mehmet Adil İkiz İOO	24	5	1,7
Yüreğir	Tahsilli İOO	32	6	2,0
Yüreğir	Cengiz Topel İOO	18	5	1,7
Yüreğir	Sakıp Sabancı İOO	22	9	3,0
Yüreğir	Ş. Ali Gaffar Okkan İOO	38	16	5,3
Yüreğir	Emine Türkan İkiz İOO	15	2	,7

Tablo 3.1' in devamı

İlçe	Okul Adı	Okuldaki Öğretmen Sayısı	Anket Uygulanan Öğretmenlerin Toplam Anketlere Oranı	
			f	%
Yüreğir	İncirlik İOO	34	14	4,7
Yüreğir	Albay İ. Karaoğlanoğlu İOO	19	7	2,3
Yüreğir	Ş. Muharrem Erdoğan İOO	13	6	2,0
Toplam	40 İlköğretim Okulu	895	300	100

Anket uygulanan öğretmenlerin kişisel bilgilerini gösteren tablolar aşağıda sunulmaktadır.

3.2.1. Öğretmenlerin Kişisel Bilgileri

Ankete katılan öğretmenlere ait kişisel bilgiler, aşağıda sunulmuştur.

3.2.1.1. Cinsiyet

Aşağıda yer alan Tablo-3.2. de anket uygulamasına katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 3.2 Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	f	%
Kadın	190	63,3
Erkek	110	36,7
Toplam	300	100

Tablo-3.2 (s.50) incelendiği zaman görülüyor ki, anket uygulamasına katılan öğretmenlerin %63,3 'ü (190) kadın, %(36,7)'si (110) erkek öğretmenlerden oluşmakta.

3.2.1.2. Yaş

Tablo-3.3. de anket uygulamasına katılan sınıf öğretmenlerinin yaşlarına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 3.3. Sınıf Öğretmenlerinin Yaşlarına Göre Dağılımı

Yaş	f	%
20-24	5	1,7
25-29	35	11,7
30-34	51	17,0
35-39	85	28,3
40 ve üzeri	124	41,3
Toplam	300	100

Tablo-3.3. incelendiği zaman görülüyor ki, anket uygulamasına katılan sınıf öğretmenlerinin, % 1,7' si, 20-24 yaş aralığında, %11,7' si 25-29 yaş aralığında, % 17,0 sinin 30-34 yaş aralığında, %28,3 ünün, 35-39 yaş aralığında, % 41,3 ünün 40 yaş ve üzeri yaş grubunda bulunan öğretmenlerden oluştuğu görülmektedir. Sonuçlar göz önüne alındığında araştırmaya katılan öğretmenlerin genel olarak orta yaşa yakın ya da orta yaş üzeri öğretmenlerden oluşmakta olduğu görülmektedir.

3.2.1.3. Medeni Durum

Aşağıda, anket uygulamasına katılan sınıf öğretmenlerinin medeni durumlarına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 3. 4. Sınıf Öğretmenlerinin Medeni Durumlarına Göre Dağılımları

Medeni Durum	f	%
Bekâr	27	9.0
Evli	269	89.7
Boşanmış	4	1.3
Toplam	300	100

Tablo–3. 4 (s.51). incelendiğinde, uygulamaya katılan öğretmenlerin %9' u bekâr, % 89,7 si evli ve % 1,3 ünün boşanmış durumda oldukları görülmektedir.

3.2.1.4. Mezun Olunana Okul Türü

Anketleri cevaplayan öğretmenlerin, mezun oldukları okul türlerine göre dağılımlarına ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 3.5. Sınıf Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Okul Türlerine Göre Dağılımları

Okul Türü	f	%
Öğretmen Okulu	8	2,7
Eğitim Enstitüsü	41	13,7
Eğitim Yüksek Okulu	68	22,7
Eğitim Fakültesi	100	33,3
Lisans Tamamlama	28	9,3
Diğer	55	18,3
Toplam	300	100

Tablo-3.5. bize gösteriyor ki, uygulamaya katılan öğretmenlerin %2,7 si Öğretmen okulu, % 13,7 si eğitim enstitüsü, % 22,7 si Eğitim yüksek okulu, % 33,3 ü eğitim fakültesi, % 9,3 ü lisans tamamlama, % 18,3 ü farklı fakültelerden mezun olduklarını belirtmişlerdir. Farklı fakültelerden mezun olduklarını belirten öğretmenlerin büyük çoğunluğu (21 öğretmen), Fen Edebiyat fakültesi ve (25 öğretmen)Ziraat fakültesi bölümlerinden mezun olduklarını ifade etmişlerdir. Lisans tamamlama seçeneğini işaretleyen öğretmenler, sınıf öğretmeni yetiştiren okullardan mezun olup, Yüksek Öğretim Kurumunun 23 Mayıs 1989 tarih ve 89/22/876 sayılı kararı doğrultusunda yapılan düzenleme sonucunda öğretmen yetiştiren yüksek okulların 4 yıla çıkarılarak lisans eğitimi vermeye başlaması ile lisans eğitimin tamamlayan öğretmenlerden oluşmaktadır.

3.2.1.5. Mesleki Kıdem

Anket uygulamasına katılan sınıf öğretmenlerinin, mesleki kıdemlerine göre dağılımlarına ilişkin bulgular Tablo-3.6. (s:53) yer almaktadır.

Tablo–3.6. Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki kıdemlerine Göre Dağılımları

Kıdem Yılı	f	%
0-4 Yıl	17	5,7
5-9 Yıl	51	17,0
10-14 yıl	103	34,3
15-19 Yıl	55	18,3
20 Yıl Ve Üzeri	74	24,7
Toplam	300	100

Tablo-3.6. incelendiği zaman; uygulamaya katılan öğretmenlerin % 5,7'si 0-4 yıl, %17'si,5-9 yıl, %34,3'ü 10-14 yıl, %18,3'ü 15-19 yıl, %24,7 'si 20 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip oldukları görülmektedir. Araştırmanın Adana ili merkez ilçelerinde yapılmış olması uygulamaya katılan öğretmenlerin genel olarak mesleki kıdem açısından orta seviye diyebileceğimiz 10-15 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip oldukları görülmektedir

3.2.1.6. Okutulan Sınıf Düzeyi

Aşağıdaki tabloda anket uygulamasına katılan sınıf öğretmenlerinin, uygulamanın yapıldığı 2006–2007 eğitim-öğretim döneminde okuttukları sınıf düzeyine ilişkin bulguları göstermektedir. Araştırma kapsamında ilköğretim 2. 3. ve 4. sınıf öğretmenlerinin görüşlerine başvurulduğundan okutulan sınıf düzeyleri de bu sınıflara göre ayarlanmıştır.

Tablo 3.7. Sınıf Öğretmenlerinin Okuttukları Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımları

Kıdem Yılı	f	%
II. Sınıf	117	39.0
III. Sınıf	99	33,0
IV. Sınıf	84	28,0
Toplam	300	100

Tablo-3.7. incelendiğinde görülüyor ki, uygulamaya katılan öğretmenlerin %39' u 2. sınıfı, %33'ü 3. sınıf ve % 28'i de 4. sınıfta eğitim-öğretime devam etmektedirler.

3.2.1.7. Sınıflardaki Öğrenci Sayısı

Anket uygulamasına katılan öğretmenlerin sınıflarında bulunan öğrencilerin sayılarına ilişkin bulgular Tablo-3.8' de(s.58) yer almaktadır.

Tablo 3.8. Sınıf Öğretmenlerinin Okuttukları Sınıflardaki Öğrenci Sayılarının Dağılımları

Kıdem Yılı	f	%
24 Ve Altı	16	5,3
25-34	96	32,0
35-44	112	37,3
45-54	56	18,7
55-64	19	6,3
65 Ve Üzeri	1	,3
Toplam	300	100

Tablo-3.8. incelendiğinde; uygulamaya katılan öğretmenlerin %5,3 ‘ü sınıflarındaki öğrenci sayısını 24 ve altı olarak ifade etmişlerdir, bununla birlikte öğretmenlerin %32 ‘ si öğrencilerinin 25-34 arasında, %37,3’ü 35-44 arasında, %18,7 ‘si 45-54 arasında, olarak ifade etmişlerdir. Kalabalık sınıflar olarak ifade edebileceğimiz 55-64 arası öğrenci sayısı olduğunu ifade eden öğretmenler ankete katılanların %6,3’ünü oluştururken, en kalabalık öğrenci mevcudu seçeneğini işaretleyen öğretmenlerin oranı%0,3 te kalmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Literatür incelendiği zaman ilköğretim sınıflarındaki problem davranışlara yönelik yapılan araştırmalarda veri toplama aracı olarak anket kullanıldığı ve anketlerdeki genel içeriğin ortak olduğu, öğretmenlere genel olarak istenmeyen öğrenci davranışlarını nasıl tanımladıkları, “en sık” rastladığı ve çözümünü “en zor” olarak gördükleri problem davranışlar hakkında sorular sorulduğunun görülmüştür (O’Leary ve Sanderson, Rosen ve Taylor, 1990;Akt:Sadık,2000, Atıcı,1999; Sadık,2000; Türnüklü,2001; Yüksel, 2005). Bununla birlikte, nicel araştırmalarda temel felsefe olan örneklem üzerinden elde edilen sonuçların, evrene genellenmesi düşüncesinden de yola çıkılarak, ilköğretim okullarında sınıfta karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının genel durumunu gösterebilmek amacıyla araştırmada veri toplama aracı olarak öncelikle nicel araştırma yöntemi veri toplama araçlarından anket kullanılmıştır.

Sadık (2000) ın da belirtildiği gibi, literatürde öğrenci davranışlarının öğretmenlere liste haline verildiği anket olduğu gibi, problem davranışların öğretmenler tarafından tanımlandığı araştırmalarda mevcuttur (Sadık,2000:94). Geniş bir örneklem grubundan veri toplanabilmesi ve örneklem grubunda bulunan öğretmenlerden gönüllü

olanlardan derinlemesine inceleme yapılabilmesi için, öncelikle anket uygulaması yapılmıştır. Anket uygulamasına katılan ve konu hakkında bilgilendirilmiş olan öğretmenlerle de nitel araştırma veri toplama yöntemlerinden olan görüşme ve gözlem teknikleri kullanılmıştır.

3.3.1. Anket

Araştırma evreninden belirlenecek geniş bir örneklem grubuna ulaşarak elde edilen sonuçların evrendeki genellenebilirliğini arttırmak ve ilköğretim okullarında sınıf yönetiminde karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının genel durumunu gösterebilmek amacıyla araştırmada veri toplama aracı olarak Sadık tarafından 2000 yılında hazırlanan ve kendi çalışmasında da uygulanan “*Sınıf İçerisinde Karşılaşılan Problem davranışları Belirleme*” anketi kullanılmıştır.

“Sınıf içerisinde karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarını belirleme anketi” Sadık (2000) tarafından kendi araştırmasında kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Sadık (2000) ın belirttiği üzere, anket hazırlanması öncesinde araştırmacı tarafından öncelikle literatür taraması yapılmış. Literatür taramasının ardından I. kademe sınıf öğretmenleri ile görüşmeler yapılmış ve sınıflarında karşılaştıkları ve kendilerine göre istenmeyen davranış olarak nitelendirilen davranışlarla ilgili görüşleri alınmıştır. Literatür taraması ve öğretmen görüşlerine göre 112 maddelik, sınıfta karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları listesi oluşturulmuştur. Oluşturulan liste uzman görüşün alınmak üzere Ç.Ü. Eğitim Fakültesi öğretim elemanlarına verilmiştir. Uzman görüşünün alınmasından sonra, istenmeyen öğrenci davranışları 61 maddelik liste olarak yeniden düzenlenmiş ve ankete konularak araştırmada kullanılmıştır (Sadık,2000:94).

Sadık (2000) tarafında hazırlanan “Sınıf içerisinde karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarını belirleme anketi, ilgilinin izni doğrultusunda alınmış ve anket içerisinde yer alan bölümlerden bu araştırma içerisinde kullanılacak olanları birleştirilerek çoğaltılmış ve sınıf öğretmenlerine uygulama yapılmıştır.

Sadık (2000) tarafından hazırlanan ankette uyarlanan ve bu çalışmada kullanılan anket 2 bölümden oluşmaktadır. I. bölümde öğretmenlerin yaş, cinsiyet, sınıf mevcudu vb. kişisel bilgilerine yönelik sorular vardır. II. bölümde öğretmenlerin

istenmeyen davranışlara ilişkin görüşlerini almak için hazırlanmış 61 maddelik istenmeyen öğrenci davranışları tablosu ile istenmeyen davranışların olası nedenlerinin yer aldığı 14 maddelik istenmeyen davranışların nedenleri listesi yer almaktadır.

3.3.2. Görüşme

Araştırmada anket uygulaması yapıldıktan sonra anket uygulamasına katılan öğretmenlerden, gönüllülük esasına dayalı olarak amaçlı örneklem yöntemi kullanılarak araştırmacı tarafından belirlenen bir gruba, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme uygulaması yapılmıştır. 20. yüzyılın son çeyreğinde pek çok sosyal bilim alanında görüşme, etkili bir veri toplama yöntemi olarak yerini almıştır. Briggs (1986) görüşmenin, sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalarda kullanılan en yaygın veri toplama yöntemi olduğunu savunmakta ve bu durumun, görüşme yönteminin; bireylerin deneyimlerine, tutumlarına, görüşlerine, şikâyetlerine, duygularına ve inançlarına ilişkin bilgi elde etmede oldukça etkili bir yöntem olmasından kaynaklandığını belirtmektedir (Yıldırım Ve Şimşek,2006:119). Görüşme metodu, insanların neyi ve neden düşündüklerini, duygu, tutum ve hislerinin neler olduğunu, davranışlarını yönlendiren faktörleri ortaya çıkarmayı sağlayan bir veri toplama aracıdır (Ekiz,2003:61). Görüşme ile bireyin iç dünyasına girerek kendi öz düşüncelerini anlamak olasıdır.

Görüşme teknikleri ile ilgili literatür taraması yapıldığında, görüşme sırasında görüşmecilerin tam olarak konu hakkında ki düşüncelerini alabilmek, kendilerini rahat hissetmeleri ve sohbet ortamında görüşme yapıldığını hissettirmek amacıyla görüşme tekniği olarak, “*görüşme formu yaklaşımı*” kullanılmasına karar verilmiştir. Görüşme formu; görüşme sırasında irdelenecek bir sorular veya konular listesini kapsar. “Görüşme formu yöntemi, benzer konulara yönelmek yoluyla değişik insanlardan aynı tür bilgilerin alınması amacıyla hazırlanır” (Patton,1987:111.Akt:Yıldırım ve Şimşek,2006:122). Bu teknikte görüşmeci önceden hazırladığı konu veya alanlara sadık kalarak, hem önceden hazırlanmış soruları sorma, hem de bu sorular konusunda daha ayrıntılı bilgi alma amacıyla ek sorular sorma özgürlüğüne sahiptir. Sorular veya konuların belirli bir öncelik sırasına konması zorunlu değildir. Görüşme formu, araştırma problemi ile ilgili tüm boyutların ve soruların kapsanmasını güvence altına almak için geliştirilmiş bir yöntemdir. Görüşmeci, görüşme sırasında soruların cümle

yapısını ve sırasını değiştirebilir, bazı konuların ayrıntısına girebilir veya daha çok sohbet tarzı bir yöntem benimseyebilir (Yıldırım ve Şimşek,2006:120).

Görüşme ile ilgili literatür taraması yapıldıktan ve uygun görüşme tekniği belirlendikten sonra, öğretmenlerin 2005 ilköğretim programına bakış açıları, 2005 ilköğretim programının dayandırıldığı temel yaklaşımlar hakkında bilgileri olup olmadığı, öğrencilerinden bekledikleri sınıf içi davranışlar ve karşılaştıkları davranışlar hakkında düşünceleri içeren, ayrıca öğretmenlere göre sınıfta ne tür davranışlar istenmeyen davranış olduğu ve yine öğretmenlere göre, program değişikliğinin öğrencilerin gösterdiği problem davranışlara etkileri olup olmadığı, istenmeyen davranışların nedenlerinin neler olduğuna yönelik soruları içeren görüşme formu araştırmacı tarafında hazırlanmış ve uzman görüşü almak üzere Ç.Ü. Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Öğretim üyelerine sunulmuştur. Uzman görüşleri alındıktan sonra anket uygulamasına katılmaya gönüllü olan öğretmenlerden biri ile pilot uygulama yapılmıştır. Pilot görüşmenin değerlendirmesi yapıldıktan sonra, görüşme formu üzerinde gerekli düzeltmeler, ekleme ve çıkarmalar yapıldıktan sonra son hali verilmiştir.

Hazırlanan “*Sınıf İçi Problem Davranışları Belirlemeye yönelik Görüşme Formu*” , kullanılarak, anket uygulamasına katılan öğretmenlerden, araştırmacının ön çalışmaları sırasında görüşme uygulamasına katılabileceğini belirten 2. ve 3. sınıf öğretmenlerinden 18’i ile görüşme uygulaması yapılmıştır. Görüşme uygulaması sırasında öğretmenlerin izinleri dâhilinde ses kayıt cihazı kullanılmış ve tüm görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Görüşme kayıtlarının analizlerinin yapılması sırasında kayıt sorunları nedeniyle ve istenilen şekilde gerçekleşmeyen 3 görüşme çıkarılmış ve 15 görüşme kaydı analize tabi tutulmuştur.

3.3.3. Gözlem

Yıldırım ve Şimşek (2006)‘ in belirttiği gibi belirli sosyal ortamlar ve belirli araştırma problemlerinin araştırılmasında her bir yöntemin kendine özgü güçlü ve zayıf yönleri vardır. Eğer bir araştırma da, belirli bir denence çerçevesinde birkaç değişken arasındaki ilişkinin ne düzeyde olduğu öğrenmek istenirse, anket ya da deneysel yönteme dayanan bir nicel yöntem kullanılabilir. Böyle bir çalışmada, standart bir

aracın geliştirilmesi ve bu aracın belirli bir örnekleme uygulanması ile bazı sonuçların elde edilmesi mümkündür. Bununla birlikte, eğer bir problem hakkında derinlemesine ve ayrıntılı bilgi elde etmek isteniyorsa, nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniğinin kullanılması daha uygun olabilir. Ancak bu yaklaşımda her saman düşünüldüğü kadar etkili olmayabilir. Örneğin, görüşülen kişiler sorulan sorulara doğru cevap vermeyebilir, söylediklerinde samimi olmakla birlikte, içinde bulunduğu ortamı ya da davranışlarını yanlış algılıyorsa, yine toplanan verilerin geçerliliği konusunda sorunlar yaşanabilir. Yapılan çalışma zamana yayılabiliyorsa ve araştırmacının kullanabilmesi için yeterli zamanı var ise, her hangi bir ortamdaki oluşan davranışa ilişkin ayrıntılı, kapsamlı ve zamana yayılmış bir resim elde etmek isteniyorsa, nitel araştırma yöntemlerinden gözlem tekniği kullanılabilir.

Nitel araştırma yöntemlerinde veri toplama teknikleri incelendiğinde görülüyor ki; veri toplama tekniklerinde biri de gözlemdir. Alanla ilgili literatür taraması yapıldığı zaman, özellikle yakın zamanda yapılan çalışmalarda nitel araştırma yöntemi veri toplama tekniklerinin, giderek daha yoğun bir şekilde kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Bu araştırmada da inceleme alanının insan davranışı olması ve insan davranışının karmaşık bir yapıya sahip olması nedeniyle, öğretmenlerin anket ve görüşme uygulamalarında ifade ettikleri problem davranışların sınıf içinde meydana geliş durumunun, doğal ortamında gözleminin yapılması fikri oluşmuştur.

Belirlenen amaç doğrultusunda anket ve görüşme sonuçlarına dayalı olarak araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış, “Sınıf İçi Problem Davranışları Belirlemeye Yönelik Gözlem Formu” oluşturulmuştur. Hazırlanan form uzman görüşü almak üzere Ç. Ü. Eğitim Fakültesinde alanla ilgili öğretim elemanlarına sunulmuş ve incelemeleri sağlanmıştır. Öğretim elemanlarından alınan önerilere göre form yeniden düzenlenerek son haline getirilmiştir.

Araştırmacı anket ve görüşme uygulamalarına katılan öğretmenlere yapılacak çalışma ile önceden bilgi vererek gözlem uygulamasına katılacak 5 gönüllü öğretmeni tespit etmiştir. Gözlem uygulaması araştırmanın uygulanabilirliği, öğretmenlerin düşünceleri ve uzman görüşü doğrultusunda her sınıfta 1 ders saatinden 5 er gözlem olacak şekilde planlanmış ve uygulaması yapılmıştır.

Gözlem formu hazırlandıktan sonra katılımsız gözlem tekniği dâhilinde öğrencilerin uygulama sırasında doğal durumlarını yansıtmaları açısından araştırmacı 1 veya 2 ders saati olacak şekilde sınıflara giderek dersleri dinlemiş ve öğrencilerin kendisine alışmalarını sağlamaya çalışmıştır. Pilot çalışma yapılmak üzere, gözlem yapılacak sınıflardan birine giderek öğrencilerin araştırmacıya alışmaları sağlandıktan sonra ön çalışma şeklinde örnek bir gözlem yapılmıştır. Yapılan gözlemin değerlendirmesi yapıldıktan ve öğrencilerin doğal davranışlarını gösterdikleri fikri oluştuktan sonra sınıf gözlemlerine başlanmıştır. Sınıflarda yapılan gözlemler mümkün olduğunca zamana yayılarak öğrencilerin doğal hallerinin araştırmaya yansması sağlanmaya çalışılmıştır. Gözlemler sırasında hazırlanan yarı yapılandırılmış gözlem formları gözlemin amacı doğrultusunda veri kaybı yaşanmasını engellemek amacıyla araştırmacının yanında bulunmuş ancak gözlem kaydı için kullanılmamıştır. Gözlemler sınıfta var olan durumun betimlemesini yapacak şekilde not olarak yapılmıştır. Gözlemlerde tutulan notlar, yarı yapılandırılmış gözlem formları kullanılarak sistematik bir şekilde düzenlenmiş ve analize hazır hale getirilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması, Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden uygulamaya yönelik yazılı olurun alınmasından sonra araştırmacı tarafından seçilip belirlenen farklı sosyo-ekonomik çevrelerde bulunan ilköğretim okullarının birinci kademe sınıf öğretmenlerine anketlerin uygulanması ile başlamıştır.

Okullara anket uygulaması Nisan-Mayıs 2007 tarihleri arasında yapılmıştır. Anket uygulaması araştırmacı tarafından bizzat okulları dolaşarak, okul yöneticileri ile görüşülüp, öğretmenlere konu hakkında açıklayıcı bilgi verildikten sonra yapılmıştır. Araştırmacının aktif olarak öğretmenlik görevine devam ediyor olması nedeniyle, tüm öğretmenlere ulaşılması sorun olmuş bu nedenle okul yöneticilerinden yardım alınmıştır. Araştırmacının ulaşamadığı sınıf öğretmenleri ile okul yöneticileri görüşmüş ve anketleri doldurmalarını sağlamıştır.

Anketlerin dağıtılmasından sonra bazı okullarda toplanması sırasında belirtilen zamanlarda anketlerin hazır olmaması nedeniyle toplanması sorun olmuş, ancak

araştırmacı okulların kapanıp, öğretmenlerin tatile girdiği döneme kadar anketlerin toplanması için izlemeye devam etmiştir.

Öğretmenler tarafından doldurulan anketler, okullardan toplandıktan sonra araştırmacı tarafından incelenmiş ve istatistikî anlamda kullanılamayacak olan eksik ya da düzensiz doldurulmuş anketler ayrılmış analize uygun olan anketler işleme alınmıştır. İnceleme sonucunda okullara dağıtılan, 400 anketten 300 tanesi analiz için kullanılacak durumda olduğundan analiz işlemine alınmıştır. Bu durumda okullara dağıtılan anketlerin %75'i doğru olarak geri alınmıştır.

Anket uygulaması yapıldıktan sonra, anket uygulamasına katılan öğretmenler arasından, gönüllülük esasına göre belirlenen bir grup ile görüşmeler yapılmıştır.

Görüşmeler, anket sonuçları da kullanılarak araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak yapılmıştır. Görüşme uygulamaları, öğretmenlerin yoğunlukları da göz önüne alınarak özellikle seminer dönemine gelecek şekilde yapılmıştır. Görüşmeler öğretmenleri okullarında ziyaretler şeklinde olmuş, izinleri dâhilinde ses kayıt cihazı kullanılarak yapılmıştır. Görüşmeler sırasında öğretmenlerin en samimi cevapları vermeleri için uygun ortamın oluşturulmasına çalışılmıştır.

Anket ve görüşme uygulamaları sonuçlarına göre, uygulamalara katılan öğretmenler arasından, yine gönüllülük esasına göre belirlenen öğretmenlerin sınıflarında gözlem uygulamasının gerçekleştirilmesi şeklinde yapılmıştır. Gözlem uygulaması öncesinde Ç.Ü. Öğretim üyelerine gözlem uygulama tekniği hakkında görüş sorulmuş ve alınan değerlendirme sonucunda eğitim-öğretimin başlarında gözlemin uygun olmayacağına karar verilmiştir. Alınan görüş doğrultusunda Mart 2008-Mayıs 2008 döneminde 6 öğretmen ile 2 si öğrencilerle tanışma, sınıfa ve gözlemciye alışma şeklinde olmak üzere 7 şer gözlemden toplam 42 gözlem olacak şekilde gerçekleştirilmiştir.

Gözlemler, katılımsız gözlem tekniğine göre gerçekleştirilmiş, araştırmacı etkisiz bir şekilde sınıfın öğrencilerden uzak ve dikkatlerini en az çekecek bir noktada ders boyunca oturarak gözlemleri yapmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizi sırasında veri toplama tekniklerinin özelliğine göre uygun yöntem seçilmiş ve uygulanmıştır. Nicel veri toplama tekniği olan anket uygulamasının sonuçları okullarda uygulaması yapıldıktan sonra anketler, araştırmacı tarafından toplanmış ve analize uygunluk açısından incelemeleri yapılmıştır. Yapılan inceleme sonucunda okullara dağıtılan 400 anketten, %25' i olan 100 anketin öğretmenler tarafından doldurulmadığı ya da eksik, yanlış doldurulduğu görüldüğünden analize alınamamış geriye kalan, toplam anketlerin %75' ini oluşturan 300 anketin uygun olduğu görülmüştür. Analize uygun şekilde doldurulmuş olan anketlerin belirlenmesinden sonra, verilerin bilgisayar ortamına girilme işlemi yapılmış, betimsel değerlerinin sunulabilmesi için, frekans analizi ve yüzde hesaplaması yapılmıştır

Nitel araştırma yöntemi veri toplama teknikleri olan görüşme ve gözlem uygulamaları ile elde edilen verilerin analizi için ise içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde elde edilen verilerin kavramsallaştırılması, daha sonra ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde organize edilmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların oluşturulması söz konusudur (Yıldırım ve Şimşek,2006:227). Strauss ve ve Corbin'in (1990) belirttiği gibi "Bilim kavramlar olmadan var olamaz, kavramlar bizim olguları anlamamıza ve bu olgular üzerinde etkili düşünmemize yardımcı olur. Bir kavrama bir ad verdiğimiz zaman; o kavramla ilgili sorular sorabiliriz, o kavramı inceleyebiliriz ve başka kavramlarla ilişkilendirebiliriz"

Verilerin analizi için öncelikle görüşme kayıtları dinlenip yazıya dökülerek görüşme metinleri oluşturulmuştur. Oluşturulan görüşme metinleri satır satır okunarak kodlamalar yapılmıştır. Görüşme metinlerinden çıkarılan kodlardan benzer özellik gösterenleri gruplandırılmış ve oluşturulan gruptan temalara ulaşılmıştır. Analiz süresince her aşamada gerekli görülen noktalarda görüşme metinlerine dönülerek kontroller yapılmıştır. İçerik analizi yöntemi bu şekilde kullanılmıştır. Ayrıca, bulgular kısmında elde edilen temalar kullanılarak açıklamalar ve yorumlar yapılırken, analizi yapılan görüşme kayıtlarından alıntılar yapılmış ve yapılan alıntılar gösteren kısaltmalar kullanılmıştır.

Görüşme kayıtlarının analizi sonucunda oluşturulan tema ve grupları gösteren tablo ve bu tema ve gruplara ilişkin açıklamalar ek-7’ de sunulmuştur.

Kısaltmalarla ilgili açıklamalar: Araştırmada öğretmen görüşlerinin kaydedilmesi ile oluşan metinlerden alıntı örneklerine yer verilmiştir. Görüşme metinlerinden örnekler verilerek sadece öğretmen için “Ö” ve görüşme yapılan kaçınıcı öğretmen olduğunu belirtmek içinde sıra numarası verilmiştir.

Örnek: Ö-1: Görüşme yapılan birinci öğretmen.

Ö-5: Görüşme yapılan beşinci öğretmen’ i ifade etmektedir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde ilköğretim I. kademe 2. 3. ve 4. sınıfında görev yapan öğretmenlerin, anket uygulamasında öğrencilerde gözlemledikleri problem davranışlara ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Ayrıca, anket uygulamasına katılan öğretmenlerden belirlenen ve görüşme uygulaması yapılan öğretmenlerin, 2005 ilköğretim programına ilişkin görüşleri, 2005 ilköğretim programının gerektirdiği sınıf yönetimi yaklaşımı hakkındaki düşünceleri, kendi sınıf yönetimi yaklaşımları, sınıflarında gözlemledikleri istenmeyen öğrenci davranışları hakkında düşüncelerini, 2005 ilköğretim programının istenmeyen davranışlara etkileri hakkındaki düşüncelerini de içermektedir.

Anket ve görüşme uygulamasına katılan öğretmenlerin arasında seçilen çalışma grubu ile yapılan gözlem uygulamasına yönelik bulgular da bu bölümde ele alınmıştır.

Elde edilen bulgulara ilişkin açıklamalar şu başlıklar altında sunulmuştur;

4.1. Anket Uygulamasına İlişkin Bulgular

4.2. Görüşme Uygulamasına İlişkin Bulgular

4.3. Gözlem Uygulamasına İlişkin Bulgular

4.1. Anket Uygulamasına İlişkin Bulgular

4.1.1. Problem Davranışlar

4.1.2. Problem Davranışların Derslere Göre Durumu

4.1.3. Problem Davranışların Nedenleri

4.1.1. Problem Davranışlar

Sayfa 63' te anket uygulamasına katılan ilköğretim 2. 3. ve 4. sınıf öğretmenlerinin, kendilerine verilen anketlerde yer alan 61 maddelik sınıf içinde karşılaşılan problem davranışlara yönelik görüşlerini ifade eden bulgular yer almaktadır.

Tablo 4.1. Sınıf Öğretmenlerinin Problem Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

DAVRANIŞLAR	EVET		KISMEN		HAYIR		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Sınıf içinde bir şeyler yemek	92	30,7	158	52,7	50	16,7	300	100
2.Elindeki bir nesne ile gürültü yapmak	153	51,0	88	29,3	59	19,7	300	100
3. Sırayı ileri geri oynatmak	96	32,0	165	55,0	39	13,0	300	100
4. Belirlenen sınıf içi kurallara uymamak	142	47,3	131	43,7	27	9,0	300	100
5. Arkadaşlarının ve öğretmenin sözünü keserek konuşmak	125	41,7	154	51,3	21	7	300	100
6. Çalışmaya başlarken veya bitirirken yavaş davranmak	57	19,0	177	59,0	66	22,0	300	100
7. Verilen görevleri yapmamak	134	44,7	128	42,7	38	12,7	300	100
8. Derse geç gelmek	110	36,7	109	36,3	81	27,0	300	100
9. Sürekli konuşarak diğer öğrencileri çalışmalarında rahatsız etmek	171	57,0	98	32,7	31	10,3	300	100
10.Arkadaşlarının malzemelerine karışarak rahatsız etmek	163	54,3	76	25,3	61	20,3	300	100
11. Arkadaşlarından izin almadan araç-gereçlerini kullanmak	156	52,0	25	25,7	67	22,3	300	100
12. Arkadaşlarından izin almadan çantalarını karıştırmak	172	57,3	46	15,3	82	27,3	300	100
13. Arkadaşlarıyla kaba ve küfürlü konuşmak	183	61,0	56	18,7	61	20,3	300	100
14. Arkadaşlarına kafa tutmak ve saygısız konuşmak	161	53,7	87	29,0	52	17,3	300	100
15. Arkadaşlarıyla alay etmek	161	53,7	68	22,7	71	23,7	300	100
16. Pencereden dışarıyı seyretmek	57	19,0	139	46,7	104	34,7	300	100
17. Ders dışında bir işle uğraşmak	85	28,3	165	55	50	16,7	300	100
18. Yanındaki arkadaşı ile konuşmak	91	30,7	173	57,7	36	12,0	300	100
19. Herhangi bir nesne ile meşgul olmak	69	23,0	182	60,7	49	16,3	300	100
20. Temiz olmamak	72	24,0	127	42,3	101	33,7	300	100
21. Kıyafet yönetmeliğine uygun giyinmemek	63	21,0	133	44,3	104	34,7	300	100
22. Sırasında düzgün oturmamak	72	24,0	164	54,7	64	21,3	300	100
23. Ders araç ve gereçlerini temiz kullanmamak	83	27,7	165	55,0	52	17,3	300	100
24.Araç ve gereçlerinin eksik olması	97	32,3	142	47,3	61	20,3	300	100
25. Ödevlerini eksik ya da gelişigüzel yapmak	131	43,7	139	46,3	30	10,0	300	100
26. Dersle ilgisi olmayan konularda sürekli ve gereksiz konuşmak	149	49,7	110	36,7	41	13,7	300	100
27. Dersi aksatmaya yönelik kasti konuşmak	161	53,7	59	19,7	80	26,7	300	100
28. Arkadaşlarına karşı saldırgan davranışlar sergilemek	186	62,0	73	24,3	41	13,7	300	100
29. Öğretmenin söz ve davranışlarından alınmak	50	16,7	157	52,3	93	31,0	300	100
30. Arkadaşlarının söz ve davranışlarından alınmak	46	15,3	180	60,0	74	24,7	300	100
31. Utangaçlık	49	16,3	139	46,3	112	37,3	300	100
32. Sırayı karalamak, çizmek	108	36,0	123	41,0	69	23,0	300	100
33. Sıra ya da sandalyelerin üzerine çıkmak	115	38,3	107	35,7	78	26,0	300	100
34. Sınıf dolabını izinsiz kullanmak,	122	40,7	81	27,0	97	32,3	300	100
35. Arkadaşlarının okul eşyalarını çizmek, yırtmak, kırmak ya da bozmak	155	51,7	76	25,3	69	23,0	300	100

Tablo 4.1'in devamı

DAVRANIŞLAR	EVET		KISMEN		HAYIR		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
36. Çekingenlik	68	22,7	126	42,0	106	35,3	300	100
37. Yalan söylemek	159	53,0	84	28,0	57	19,0	300	100
38. Öğretmene kafa tutmak ve saygısız konuşmak	151	50,3	51	17,0	98	32,7	300	100
39. Dersle ilgili aktivitelere katılmamak	100	33,3	131	46,3	69	20,3	300	100
40. Sorumluluk almayı istememek	85	28,3	151	50,3	64	21,3	300	100
41. Yerinde sessizce oturmak	86	28,7	148	49,3	66	22,0	300	100
42. İzin almadan yerinden kalkmak, dolaşmak	125	41,7	117	39,0	58	19,3	300	100
43. Yerinde sürekli kıpırdanmak ve sağa sola bakınmak	105	35,0	147	49,0	48	16,0	300	100
44. Hırsızlık	174	58	29	9,2	97	32,3	300	100
45. Ağlamak	67	22,3	129	43,0	104	34,7	300	100
46. Kıskançlık	75	25,0	171	57,0	54	18,0	300	100
47. Arkadaşlarının ödevlerinden kopya çekmek	100	33,3	143	47,7	57	19,0	300	100
48. Sınav sırasında kopya çekmek	130	43,3	96	32,0	74	24,7	300	100
49. Komiklik yapmak	64	21,3	155	51,7	81	27,0	300	100
50. Karşı cinsten arkadaşlarına karşı olumsuz tutum ve davranışlar göstermek	142	47,3	94	31,3	64	21,3	300	100
51. Farklı düşünen öğrencileri eleştirmek, kusur bulmak	93	31,0	133	44,3	74	24,7	300	100
52. Arkadaşlarını kendileri gibi davranmaya zorlamak	137	45,7	80	26,7	83	27,7	300	100
53. Sınıf düzenini bozan problem davranışı onaylamak ya da taklit etmek	138	46,0	85	28,3	77	25,7	300	100
54. Bahaneler ileri sürerek öğretmeni oyalamak	105	35,0	111	37,0	84	28,0	300	100
55. Birbirlerini şikâyet etmek	136	45,3	143	47,7	21	7,0	300	100
56. Verilen talimat konusunda gereksiz açıklamalar istemek	66	22,0	170	56,7	64	21,3	300	100
57. Yeni bir sınıf kuralına uyum göstermemek	82	27,3	166	55,3	52	17,3	300	100
58. Grup ve küme üyeliğindeki değişikliklere uyum göstermemek	74	24,7	170	56,7	56	18,7	300	100
59. Programda yapılan herhangi bir değişikliğe uyum göstermemek	80	26,7	141	47,0	79	26,3	300	100
60. Sınıfa yeni bir öğrenci geldiğinde normal dışı davranışlar göstermek	90	30,0	114	38,0	96	32,0	300	100
61. Sınıfa yeni bir öğretmen geldiğinde normal dışı davranışlar göstermek	98	32,7	115	38,3	87	29,0	300	100

Tablo-4.1. incelendiği zaman görülmektedir ki, uygulamaya katılan öğretmenler veri toplama aracı olan ankette kendilerine sunulan 61 problem öğrenci davranışından % 67'sine (40 davranış) “evet” diyerek bu davranışlarını sınıflarında eğitim-öğretim işlemlerini sekteye uğratan, sınıf düzenini bozan, ortamı olumsuz yönde etkileyen, yani problem davranış oldukları yönünde fikir belirtmişlerdir. Bununla birlikte öğretmenlerin genel olarak, “pencereden dışarıyı seyretmek”, “el, yüz ve kıyafetlerinde temiz olmamak”, “kıyafet yönetmeliğine uygun giyinmemek”, “utangaçlık”, sınıf

dolabını izinsiz kullanmak, karıştırmak”, “çekingenlik”, “ağlamak”, sınıfa yeni bir öğrenci geldiğinde normal dışı davranışlar göstermek” gibi davranışları, kendilerine göre sınıf ortamını bozmayan, sorun yaratmayan davranışlar olarak belirttikleri anlaşılmaktadır..

Öğretmenlerin “evet” diyerek kendilerine göre problem davranış olarak ifade ettikleri öğrenci davranışlarının yüzdelik sıralamaları açısından ilk 20 si Tablo 4.2 de verilmiştir.

Tablo 4.2. Öğretmenlere Göre Problem Olarak İfade Edilen Öğrenci Davranışlarının Yüzdelik Sıralaması

ÖĞRENCİ DAVANIŞLARI	f	%
1. (28) Arkadaşlarına karşı saldırgan davranışlar sergilemek (dürtmek, itmek, vurmak, tırmalamak, ısırarak, tekme atmak vb.)	186	62,0
2. (13) Arkadaşlarıyla kaba ve küfürlü konuşmak	183	61,0
3. (44) Hırsızlık	174	58,0
4. (172) Arkadaşlarından izin almadan onların çantalarını karıştırmak	172	57,3
5. (9) Sürekli konuşarak diğer öğrencileri çalışmalarında rahatsız etmek	171	57,0
6. (10) Arkadaşlarının malzemelerine/eşyalarına karışarak rahatsız etmek	163	54,3
7. (14) Arkadaşlarına kafa tutmak ve saygısız konuşmak	161	53,7
8. (15) Arkadaşlarıyla alay etmek (Hata ya da fiziksel özürleriyle)	161	53,7
9. (27) Dersi aksatmaya yönelik kasti konuşmak	161	53,7
10. (37) Yalan söylemek	159	53,0
11. (35) Arkadaşlarının okul eşyalarını çizmek, yırtmak, kırmak ya da bozmak	155	51,7
12. (2) Elindeki bir nesne ile kapı, sıra ya da duvarlara vurarak gürültü yapmak	153	51,0
13. (38) Öğretmene kafa tutmak ve saygısız konuşmak	151	50,3
14. (26) Dersle ilgisi olmayan konularda sürekli ve gereksiz konuşmak (gevezelik)	149	49,7
15. (4) Belirlenen sınıf içi kurallara uymamak	142	47,3
16. (50) Karşı cinsten arkadaşlarına/öğrencilere karşı olumsuz tutum ve davranışlar göstermek (düşmanlık, birbirini desteklememek vb.)	142	47,3
17. (53) Sınıf düzenini bozan problem davranışı onaylamak ya da taklit etmek	138	46,0
18. (52) Farklı düşünen öğrencileri kendileri gibi davranmaya zorlamak	137	45,7
19. (55) Birbirlerini şikâyet etmek	136	45,3
20. (7) Verilen görevleri yapmamak	134	44,7

Tablo-4.2. incelendiğinde görülüyor ki; öğretmenler genellikle arkadaşlarına karşı saldırgan davranışlar sergilemek (dürtmek, itmek, vurmak, tırmalamak, ısırarak, tekme atmak vb.)%62, arkadaşlarıyla kaba ve küfürlü konuşmak%61.0, hırsızlık %58.0,

arkadaşlarından izin almadan onların çantalarını karıştırmak %57.3, sürekli konuşarak diğer öğrencileri çalışmalarında rahatsız etmek %57.0, arkadaşlarının malzemelerine/eşyalarına karışarak rahatsız etmek %54.3, arkadaşlarına kafa tutmak ve saygısız konuşmak %53.7, arkadaşlarıyla alay etmek (Hata ya da fiziksel özürleriyle) %53.7, dersi aksatmaya yönelik kasti konuşmak %53.7, yalan söylemek %53.0, arkadaşlarının okul eşyalarını çizmek, yırtmak, kırmak ya da bozmak %51.7, elindeki bir nesne ile kapı, sıra ya da duvarlara vurarak gürültü yapmak %51.0, Öğretmene kafa tutmak ve saygısız konuşmak %50.3, dersle ilgisi olmayan konularda sürekli ve gereksiz konuşmak (gevezelik) %49.7, belirlenen sınıf içi kurallara uymamak %47.3, karşı cinsten arkadaşlarına/öğrencilere karşı olumsuz tutum ve davranışlar göstermek (düşmanlık, gerilim, birbirini desteklememek vb.) %47.3, sınıf düzenini bozan problem davranışı onaylamak ya da taklit etmek %46.0, farklı düşünen öğrencileri kendileri gibi davranmaya zorlamak %45.7, birbirlerini şikâyet etmek %45.3 ve verilen görevleri yapmamak %44.7 davranışlarının, kendilerine göre problem davranış olduğu yönünde fikir belirtmişlerdir.

Öğretmenlere verilen anketlerde bulunmayan ve anketlerin sonunda yer alan bölümlere öğretmenlerin düşünceleri yazmaları istendiğinde belirttikleri davranışlar da; dikkat eksikliği, derse karşı ilgisizlik, dersleri önemsememe, teneffüslerde dışarı çıkmama, sorumsuzluk davranışlarını istenmeyen davranış olarak ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenlere göre; diğer arkadaşları üzerinde baskı oluşturma, ailedeki rollerini sınıfta gösterme isteği (şımarıklık), paylaşıyormuş gibi göstererek diğer arkadaşlarından menfaat sağlama, çekememezlik, arkadaşlarını tehdit, izinsiz yerinden kalkıp çöpe gitme, diğer öğretmenlere karşı saygısız davranışlar, karşı cinse karşı yapılan davranışlar (saçını çekme vb.) davranışlarda istenmeyen davranışlar arasında bulunmaktadır.

4.1.2. Problem Davranışların Derslere Göre Durumu

Anket uygulamasına katılan öğretmenlere, problem davranışların derslere göre farklılık gösterip göstermediğine yönelik olarak sorunun cevabına ilişkin bulgulara, aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 4.3. Problem Davranışların Derslere Göre Durumu

Problem Davranışların Derslere Göre Değişip-Değişmediği	f	%
Evet	195	65,00
Hayır	100	33,3
Cevapsız	5	1,7
Toplam	300	100

Tablo-4.3. de görüldüğü gibi, öğretmenlere problem davranışların derslere göre farklılık gösterip göstermedikleri sorulmuş ve öğretmenlerin %65,0'ı (195 öğretmen) evet şeklinde cevap verirken, %33,3'ü (100 öğretmen) hayır diyerek derslere göre farklılık göstermediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin %1,7'si (5 öğretmen) bu soruya cevap vermemiştir.

4.1.2.2. Problem Davranışların Görülme Sıklığının Derslere Göre Dağılımı

Öğretmenlerin problem davranışların görülme sıklığının derslere göre durumuyla ilgili görüşlerine ilişkin bulgulara Tablo-4.4. de yer verilmiştir.

Tablo 4.4. Farklı Derslere Göre Problem Davranışların Görülme Sıklıkları

Dersler	HİÇ		ARASIRA		GENELLİ KLE		HER ZAMAN		CEVAPSIZ		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Türkçe	51	17,0	146	48,7	18	6,0	-	-	85	28,3	300	100
Hayat B.	41	13,7	116	38,7	50	16,7	5	1,7	88	29,3	300	100
Sosyal B.	28	9,3	98	32,7	74	24,7	10	3,3	90	30,0	300	100
Fen Ve Teknoloji	33	11,0	106	35,3	51	17,0	20	6,7	90	30,0	300	100
Matematik	64	21,3	104	34,7	31	10,3	14	4,7	87	29,0	300	100
Müzik	57	19,0	89	29,7	47	15,7	20	6,7	87	29,0	300	100
Beden Eğitimi	69	23,0	78	26,0	59	19,7	7	2,3	87	29,0	300	100
Görsel Sanatlar	57	19,0	103	34,3	40	13,3	13	4,3	87	29,0	300	100

Tablo-4.4. de verilen değerler incelendiği zaman görülüyor ki, problem davranışların en az görüldüğü dersler; %23.0 ile beden eğitimi, %21.3 ile matematik, %19.0 ile görsel sanatlar dersleri olurken, en fazla problem davranış görülen dersler; %6.7 ile Fen ve teknoloji dersi ile %6.7 ile müzik dersleri olmaktadır.

Buna karşın veriler gururlandırılarak (Hiç ve Ara sıra cevapları birlikte, Genellikle ve her zaman seçenekleri birlikte) incelendiği zaman görülüyor ki, problem

davranışların en az görüldüğü dersler; %65.7 ile Türkçe , %45.0 ile matematik, % 53.3 ile görsel sanatlar dersleri olurken, en fazla problem davranış görülen dersler; %28.0 ile sosyal bilgiler dersi ile %23.7 ile fen ve teknoloji dersleri olmaktadır.

4.1.3. Problem Davranışların Nedenleri

Veri toplama araçlarından anket dâhilinde öğretmenlere problem davranışların nedenleri sorulmuştur. Problem davranışların nedenlerine yönelik seçenekler hazırlanırken, literatür taraması yapılmış, alanda yapılan çalışmalarda problem davranışların nedenleri olarak ifade edilen etmenler seçilmiş ve öğretmenlerin kendilerine göre bu etmenlerin ne derece problem davranışların nedenleri olduklarını ifade etmeleri istenmiştir.

Yapılan uygulamaya katılan öğretmenlerin, problem davranışların nedenlerine ilişkin görüşlerini yansıtan bulgular Tablo–4.5 de sunulmuştur.

Tablo 4.5. Öğretmen Görüşlerine Göre Problem Davranışların Nedenlerinin Dağılımı

PROBLEM DAVRANIŞLARIN NEDENLERİ	EVET		KISMEN		HAYIR		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Çocuğun sağlık durumu	80	23,3	136	45,3	94	31,3	300	100
2. Aile	215	71,7	74	24,7	11	3,7	300	100
3. Toplum	168	56,0	122	40,7	10	3,3	300	100
4.Çocuğun okul dışındaki arkadaş çevresi	183	61,0	102	34,0	15	5,0	300	100
5. Medya	136	45,3	125	41,7	39	13,0	300	100
6.Çocuğun gelişim özellikleri (Bireysel farklılıklar)	135	45,0	151	50,3	14	4,7	300	100
7. Öğretim Programı	59	19,7	148	49,3	93	31,0	300	100
8. Öğretim yöntemleri	60	20,0	162	54,0	78	26,0	300	100
9. Öğretmenin tutum ve davranışları	89	29,7	140	46,7	71	23,7	300	100
10. Çocuğun sınıftaki arkadaş çevresi	113	37,7	140	46,7	47	15,7	300	100
11. Sınıf kurallarının belirsizliği	76	25,3	76	25,3	148	49,3	300	100
12. Sınıfın fiziksel özellikler	82	27,3	106	35,3	112	37,3	300	100
13. Kalabalık sınıflar	196	65,3	61	20,3	43	14,3	300	100
14. Sınıf tekrarı	129	43,0	108	36,0	63	21,0	300	100

Tablo 4.5. incelendiğinde öğretmenlerin özellikle, aile, kalabalık sınıflar, çocuğun okul dışındaki arkadaş çevresi, toplum, medya ve çocuğun gelişim özellikleri etmenleri n üzerinde yoğunlaştıkları görülmektedir. Öğretmenlerin “evet” cevabı vererek problem davranışları nedeni olarak gösterdikleri etmenlerin yüzdelik sıralaması

şu şekilde oluşmaktadır; aile%71.7, kalabalık sınıflar %65.3, çocuğun okul dışındaki arkadaş çevresi %61.0, toplum %56.0, medya %45.3, çocuğun gelişim özellikleri %45.0, sınıf tekrarı %43.0, çocuğun sınıftaki arkadaş çevresi %37.7

Uygulamaya katılan öğretmenler; öğretim yöntemlerini %54.0, Öğretim Programını %49.3, Çocuğun sınıftaki arkadaş çevresini %46.7, Öğretmenin tutum ve davranışlarını %46.7 oranlarında “kısmen” seçeneği ile işaretleyerek kısmen problem davranışların nedeni olarak ifade etmişlerdir.

Sınıf öğretmenleri; sınıf kurallarının belirsizliği %49.3, Sınıfın fiziksel özellikler %37.3, Çocuğun sağlık durumu %31.3 gibi etmenlerin, problem davranışların nedenleri arasında olmadığını ifade etmişlerdir.

4.2. Öğretmenlerle Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde sorulan “**Öğrencilerde görülen, istenmeyen davranışları tanımlayabilir misiniz?**” sorusuna öğretmenlerin verdikleri cevaplar incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo-4.6 da sunulmuştur.

Tablo 4.6. Öğretmenlere Göre İstenmeyen Davranışların Tanımları

İstenmeyen Davranışların Tanımları	f
Sınıf içi uyulması gereken kurallara aykırı davranışlar	12
Eğitim-öğretim ortamını bozan davranışlar	2
Dersi kesintiye uğratan davranışlar	3
Öğretmenin çalışmalarında boşluklar oluşturan davranışlar	3
Sınıf içerisinde amaçlanan sonuçlara ulaşmayı engelleyen her türlü davranış	2
Sokak kültürünü anımsatan, kısasa kısas düşüncesini temel alan, fiziksel şiddet uygulamaları ya da kaba kötü konuşmalar	5
Öğrencinin rol karmaşası yaşaması (Okulda da evdeki gibi ya da arkadaş çevresindeki gibi davranma isteği)	2
Derse hazırlıklı olmama	1

Tablo 4.6. incelendiği zaman görülüyor ki; öğretmenlerin büyük bir kısmı (12 öğretmen) istenmeyen davranışları, kurallar dâhilinde ele almış, sınıf içi uyulması

gereken kurallara aykırı davranışlar olarak ifade etmişlerdir. Örneğin görüşme yapılan bir öğretmen istenmeyen davranışları;

“sınıf içerisinde istenmeyen, sınıfın yapısını bozan, öğretmenin çalışmasında boşluklar oluşturan davranışlar.” (Ö-1) şeklinde tanımlarken, bir diğer öğretmen;

“Sınıf içerisinde uyulması gereken kuralların dışına çıkan, öğrencilerin yaptıkları davranışlar.” (Ö-3) şeklinde tanımlamıştır.

Uygulamaya katılan başka bir öğretmen de; *“İzin almadan konuşma, çok sık çöpe gitme, kalem açmaya kalkma yada yanındaki arkadaşının rahatsız etmek gibi kural dışı davranışlar.” (Ö-6)* şeklinde bir tanımlama yapmıştır.

Ayrıca, eğitim-öğretim ortamını bozan (3 öğretmen), dersi kesintiye uğratan (2 öğretmen) ve öğretmenin çalışmalarında boşluklar oluşturan davranışlarında (3 öğretmen) yine öğretmenler tarafından istenmeyen davranışlar olarak ifade edildiği anlaşılmaktadır.

Bu yönde fikir belirten öğretmenlerin kendi görüşlerine ilişkin görüşme metinlerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

“Sınıfta eğitim-öğretimi aksatan, çevresel faktörlerden ve ailevi nedenlerden oluşan davranışlar.” (Ö-12)

“Dersi kaynatmaya yönelik davranışlar, öğrencilerin bir birlerine fiziksel şiddet göstermeleri şeklindeki davranışlar. Bizim açımızdan şiddet içerikli sayılan davranışları onlar oyunlaştırarak birbirlerine zarar vermeyecek şekilde yapıyorlar gibi düşünebiliyorlar.” (Ö-15)

Cevaplar incelendiğinde görülmektedir ki öğretmenlerin (2 öğretmen) üzerinde durdukları bir diğer noktada, istenmeyen davranışların, sınıf içerisinde amaçlanan sonuçlara ulaşmayı engelleyen her türlü davranışı olduğudur

İstenmeyen davranışların tanımlanması konusunda görüşme kayıtlarından örnekler aşağıda verilmiştir.

“Sınıf içerisinde amaçlanan davranışlara ulaşmayı engelleyen davranışların tamamı.” (Ö-13)

“Öğrencini sınıfta gösterdiği uyumsuzluk, hırçınlık, ailenin çocuğa yanlış davranışından çocukta oluşan, yanlış davranışlar.” (Ö-2) şeklinde görüş bildirmiştir.

Görüşme bulguları göstermektedir ki uygulamaya katılan bazı öğretmenler (5 öğretmen) istenmeyen davranışların tanımlamasını somut durumlar üzerinden yaparak, özellikle sokak kültürünü anımsatan, kısasa kısas düşüncesini temel alan, fiziksel şiddet uygulamaları ya da kaba kötü konuşmalar olarak ifade etmişlerdir.

Sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışların tanımlaması ile ilgili öğretmenlerin kendi görüşlerinden örnekler aşağıda verilmiştir

“Çocukların kavga etmeleri, birbirlerine saygısız ve sevgisiz davranmaları.” (Ö-7)

Öğrencinin rol karmaşası yaşaması da (2 öğretmen) istenmeyen davranış olarak gösterilmiştir. Aile de ve akran gruplarıyla bir aradayken gösterdikleri davranışların aynısını sınıfta da gösteren öğrenci davranışı istenmeyen davranış olarak görülmektedir.

Bunlarla birlikte öğrencilerin derse hazırlıklı gelmemelerini de öğretmenlerin (1 öğretmen) istenmeyen davranış olarak gördükleri bulgulardan anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde sorulan **“Sınıfınızda istenmeyen davranışlarla karşılaşıyor musunuz?** sorusuna öğretmenlerin verdikleri cevaplar incelendiğinde:

Görüşme yapılan öğretmenlerin tamamı sınıflarında istenmeyen davranışlarla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir.

Sınıflarında karşılaştıkları istenmeyen davranışlar la ilgili verdikleri örneklere ilişkin frekans değerleri Tablo-4.8’ de sunulmuştur.

Tablo 4.7. Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışlara Verdikleri Örneklerle İlişkin Frekans Listesi.

İstenmeyen Davranış Örnekleri	f
1. Kaba, küfürlü ve kötü konuşmalara	5
2. Birbirlerine karşı düzensiz davranmaları	4
3. Dikkat dağınıklığı	3
4. Birbirlerini rahatsız edici davranışlar	3

Tablo-4.8. incelendiği zaman görülmektedir ki, öğretmenler kaba ve küfürlü konuşma (5öğretmen), birbirlerine karşı düzensiz davranma (4öğretmen), dikkat dağınıklığı(3öğretmen) ve birbirlerini rahatsız edici davranışlar (3 öğretmen) davranışlarını sınıflarında karşılaştıkları istenmeyen davranışlara örnek olarak vermişlerdir.

Öğretmenler genellikle, öğrencilerin dikkat dağınıklığını (3 öğretmen) sınıflarında yaşadıkları istenmeyen davranış olarak ifade etmişlerdir.

Dikkat eksikliği davranışını sınıfında gördüğünü ifade eden öğretmenlerin görüşlerine ilişkin görüşme metinlerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

“Genelde görüyorum, öğrencilerin dikkatlerini uzun süre tutmak zor. Ders anlatırken, etkinlik sırasında öğrencinin her hangi bir şeyle sıraya vurması gibi.” (Ö-1)

“Sınıfta dikkat eksikliği, oturdukları yerde sürekli zıplamaları, arka sıralarda işaretlemeleri, işaretle küfürleşmeleri, öğretmen arkası döndüğünde birbirlerine kağıt atmaları, sınıf giriş-çıkışlarda tahta önünde kavga etmeleri.” (Ö-4)

şeklinde ifade etmiştir.

Bununla birlikte öğrencilerin ders sırasında bir birlerine karşı düzensiz (4 öğretmen) ve rahatsız edici davranmaları (3 öğretmen) şeklinde istenmeyen davranışları sınıflarında gördüklerini belirten öğretmenler olmuştur.

Ders sırasında birbirlerini rahatsız edici ve düzensiz davranışlar göstermeleri, istenmeyen davranışlarıyla sınıflarında karşılaştıkları görüşünde olan öğretmenlerin kendi görüşlerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

“Arkadaşları ile çatışıyorlar, kural saydığımız şeyleri ihlal ediyorlar.” (Ö-14)

“Saygı ve sevgi eksikliği yaşanıyor. Küfürlü konuşmalar yaşanabiliyor, kendini düzgün olarak ifade edemeyen çocuklar şiddete meyil gösteriyorlar ve çevrelerine şiddet uyguluyorlar.” (Ö-7)

Görüşme yapılan öğretmenlerden bazıları da (5 öğretmen) kaba ve kötü konuşmaları istenmeyen davranış olarak ifade etmişlerdir.

Öğrencilerinde kaba ve kötü konuşma istenmeyen davranışlarını gördüklerini söyleyen öğretmenlerin görüşlerine ilişkin görüşme metinlerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

“Öğrenciler arasında saygısızlık, şiddet eğiliminin fazlalığı, büyüklere saygısızlık, konuşmalardaki argo kelimeler ve küfürler.” (Ö-8)

“Evet karşılaşıyorum, dikkatli ders dinlemiyorlar. Önündeki, yanındaki arkadaşlarını rahatsız ediyorlar. Sürekli dışarı çıkmak istiyorlar.” (Ö-3)

Öğretmenlere sorulan **“İstenmeyen davranışların görülmesinde 1998 ilköğretim programının uygulanması sırasında karşılaştıklarınız ile 2005 ilköğretim programının uygulanması sırasında karşılaştıklarınız arasında farklılıklar oluştu mu?”** sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, öğretmenlerin iki ayrı görüş etrafında toplandıkları görülmüştür. Öğretmenlerin bir kısmı (8 öğretmen) 2005 ilköğretim programının uygulanmasından sonra olumlu sonuçlar elde edildiğini ifade ederken, diğer bir öğretmen grubu (5 öğretmen) program değişikliğinin olumsuz sonuçlar doğurduğunu ifade etmişlerdir.

Buna göre;

Öğretmenlerin bazıları, öğrenci merkezli bir yaklaşımla hazırlanan 2005 ilköğretim programının uygulanması sırasında, öğrencilerin tamamı derse katıldığı için sınıf içinde karşılaşılan istenmeyen davranışlarda artış meydana geldiğini ifade etmişlerdir. Öğretmenler ayrıca öğrencilerin tamamı söz hakkı almak istemesine rağmen, tamamının söz almasına zaman yetmediğinden dolayı, söz alamayanların sorun davranışlar gösterdikleri yönünde fikir belirtmişlerdir.

Öğretmen görüşlerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

“Yeni programla birlikte öğrencilerin tamamı derse katıldığı için problem davranışlar çoklaştı. Program gereği öğrencilerin hepsi söz hakkı almak istiyor. Öğretmen birkaç tanesine söz hakkı verdiği zaman diğerleri de konuşmak istediği için başkalarının dinlememe gibi, başkalarının fikirlerini almama gibi, başkalarının çalışmalarını göz ardı etme gibi olumsuz davranışlar görülüyor.” (Ö-2)

Öğretmenlerin verdikleri cevaplarda, yeni ilköğretim programının uygulanması sırasında öğrencilerde özellikle sınıf içi etkinliklere katılım ve diğer çalışmaların yapılması sırasında “yapabilir miyim?, başarılı olabilir miyim?” sorunu ve özgüven sorunu yaşandığını ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin konu ile ilgili görüşme metinlerinden örnekleri aşağıda verilmiştir.

“Yeni programla birlikte proje ve performans çalışmalarının yapılması sırasında özgüven eksikliği olan çocuklarda “yapabilir miyim?” sorunu nedeniyle sorunlar yaşandı.” (Ö-2)

“Çok büyük farklılıklar var. Öğrenci merkezli program olması, programın gerektirdiği isteklerin tam olarak karşılanamaması nedeniyle sorun davranışlar görülebiliyor. Program gereğince bilgi tam olarak verilmeyecek diyoruz, bu defa da öğrenciler bilgiye ulaşmada sorunlar yaşamaya başlıyor. Nasıl yapacağız gibi düşünceler başlıyor buda sorun davranışların görülmesine neden oluyor. Öğrenci merkezli bir program olmasından dolayı öğrencinin yapması isteniyor. Sorun yaşayan öğrenciler sınıf yönetiminde de sorun yaratıyorlar.” (Ö-14)

Görüşme yapılan bazı öğretmenler de (4 öğretmen) öğrencilerin söz hakkı alma ve derse katılma konusunda 2005 ilköğretim programının uygulanmaya başlaması ile birlikte daha istekli olduklarını, başardıkça özgüvenlerinin daha da arttığını ifade etmişlerdir. Uygulamaya katılan öğretmenlerin cevaplarına göre, program değişikliği sonrasında öğrencilerde özgüvenlerinde hem artış yaşanmış hem de başaramama korkusu nedeniyle azalma olmuştur.

Öğrencilerde başarıya ya da başaramama duygusu nedeniyle hem olumlu hem de olumsuz yönde etkileşim olduğu şeklinde fikir belirten öğretmenlerin görüşme metinlerinden örnekleri aşağıda verilmiştir.

“Yeni programda proje ve performans ödevlerinin yapılması sırasında özgüven eksikliği olan çocuklarda “yapabilir miyim?” sorusu nedeniyle sorunlar yaşandı. Zamanla sorun aşıldı, güzel yapanları kararında övüp, kötü olanları da sen de yapabilirsin şeklinde güdüleyerek sorun aşılma çalışıldı”. (Ö-2)

“Önceki program öğretmen merkezli olduğu için öğrenci dikkatini toplayamıyordu, yeni program öğrenci merkezli olduğundan öğrencilerdeki özgüven duygusu artıyor.” (Ö-3)

Öğretmen görüşlerinden, 1998 programının öğretmen merkezli bir yapıya sahip olduğu ve etkinliklerin öğretmen çevresinde yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu nedenler de istenmeyen davranışların hedefi konumunda olan öğretmen olduğu ve öğrencilerin gösterdikleri istenmeyen davranışların öğretmeni hedef aldığı anlaşılmaktadır. Ancak 2005 ilköğretim programı öğrenci merkezli bir yapıyla sahip olduğundan ve etkinlikler öğrenci merkezli olarak yapıldığından istenmeyen davranışların hedefinde öğrenciler kendileri oluyor, bu durumda sınıf içinde yaşanan davranış problemlerini daha da artırabiliyor.

Öğretmen görüşlerine ilişkin görüşme kayıtlarından örnekler aşağıda verilmiştir..

“Dersin merkezinde öğretmen değil de öğrenci olunca daha az dinliyorlar.” (Ö-8)

Yine öğretmenlere göre (3 öğretmen), öğrencilerin söz hakkı olarak düşüncelerini rahatlıkla ifade etmeleri programın güzel yanı, ancak bu durum öğrencilere tam olarak anlatılamayınca yanlış uygulanan demokratik sınıf uygulamaları öğrencilerin istedikleri yerde ve zamanda istedikleri gibi konuşabilecekleri gibi bir anlayışa sahip olmalarına neden olabiliyor.

2005 ilköğretim programının istenmeyen davranışlar üzerindeki olumlu etkilerine yönelik öğretmen görüşlerine göre (3 öğretmen), yeni programla birlikte öğrencilerde sorumluluk alma isteği, düşüncesini ifade ve başarma konusunda özgüven artışı yaşandığı anlaşılmaktadır. Yine öğretmenler bunların, yeni programın öğrenci davranışları üzerindeki olumlu etkileri olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmen görüşlerinden, yeni programda kullanılan teknikler dâhilinde çalışmalarını rahat yapan öğrencilerde de özgüven artışı yaşandığı anlaşılmaktadır.

Konu ile ilgili görüşme kayıtlarında öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Önceki öğrenci gruplarında %50 davranış bozukluğu görülüyordu, yeni programda bu azaldı.” (Ö-3)

Öğretmenlerin bir kısmı, yeni programla birlikte uygulanmaya başlanan etkinlik ve çalışma türlerinin çok zaman aldığından, öğrencilerin istenmeyen davranışları göstermelerinin azaldığını ifade etmişlerdir. Ayrıca 1998 programı öğretmen merkezli olduğundan ve eski programın uygulanması sırasında sınıf içi aktiviteler kısa sürede bitirildiğini ifade eden öğretmenler, bu nedenle öğrencilere sorun yaratacak zaman kaldığı ve öğrencilerin dersler sırasında sıkılabildiği dahası istenmeyen davranışlar gösterebildikleri yönünde fikir belirtmişlerdir. Bu yönde düşünen öğretmenler 2005 programında öğrencinin sürekli aktif olmasından dolayı öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlar da azalma yaşandığını belirtmişlerdir.

Program değişikliği sonrasında öğrencilerin istenmeyen davranışları göstermelerinin azaldığı yönünde fikir belirten öğretmenlere ilişkin görüşme kayıtlarından örnekler aşağıda verilmiştir.

“Yeni programda verilen öğrenci çalışma kitapları nedeniyle öğrencinin ilgileceği materyal arttı, uğraşacağı kaynağın artması problem davranışların

azalmasına neden oldu. Önceki programda çalışmalar kısa sürede bitiyordu. Buda sorun oluyordu.” (Ö-5)

Öğretmenlerin ifade ettikleri düşüncelerinden; 1998 programının uygulanması sırasında öğretmen aktif, öğrenci ise pasif durumda olduğundan öğrencilerde derse karşı ilgisizlik ve isteksizlik sorunlar yaşanmasına neden olduğu anlaşılmaktadır. 2005 ilköğretim programının uygulanması sırasında ise öğrenci aktif olarak derse katıldığından sıkılma ya da isteksizlik gibi durumlar yaşanmadığı anlaşılmaktadır.

Bu yönde fikir belirten öğretmenlerin görüşlerine ilişkin görüşme metinlerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

“Önceki programda öğretmen merkezli çalışma nedeniyle öğrenci pasif durumdaydı, uyuduklarıyla bile karşılaşıyorduk ama şimdi öğrenciler daha aktif oldukları için verim daha fazla oluyor. (Ö-6)

Görüşmeler incelendiğinde görülmektedir ki; öğretmenlerin bir kısmı da program değişikliğinin istenmeyen öğrenci davranışları üzerinde olumlu ya da olumsuz bir etki yaratmadığı yönünde fikir belirtmişlerdir. Bu öğretmenlere göre sorunun merkezinde öğrenci var ve öğrenci değişmedikçe istenmeyen davranışları değişmez.

Öğretmen görüşlerine ilişkin görüşme kayıtlarında örnekler aşağıda verilmiştir.

Problem davranışlar açısından bir değişiklik olmadı, sorunlu çocuk yine sorunlu.” (Ö-4)

“Gözle görülür bir farklılık olmadı.” (Ö-11)

Öğretmenlere sorulan **“Size göre öğrencilerde görülen istenmeyen davranışların nedenleri neler olabilir?”** sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, öğretmenlerin istenmeyen davranışların çeşitli nedenleri olduğu konusunda fikir belirttikleri görülmektedir. Öğretmenlerin istenmeyen davranışların nedenlerine ilişkin görüşleştirmelerini yansıtan bulgular Tablo-4.7. de sunulmuştur.

Tablo 4.8.Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışların Nedenlerine İlişkin Görüşlerinin Frekans Tablosu

İstenmeyen Davranışların Nedenleri	f
1. Aileden kaynaklı nedenler	9
2. Sınıfın fiziksel ortamından kaynaklı nedenler	6
3. Sınıf öğretmeninden kaynaklı nedenler	4
4. Öğretim programından kaynaklı nedenler	3
5. Öğrencinin kendisinden kaynaklı nedenler	3

Tablo 4.7’ de (s.82) de görüldüğü gibi öğretmenlere göre sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışlar *ailelerinden (9 öğretmen), sınıfın fiziksel ortamından(6 öğretmen), öğretmenden(4 öğretmen), öğretim programından (3 öğretmen) ve öğrencinin kendisinden(3 öğretmen)* kaynaklı nedenlerden dolayı ortaya çıkmaktadır.

Öğretmen görüşlerine göre, ailelerin sosyo-ekonomik durumları ile ebeveyn eğitim düzeyleri istenmeyen davranışları direk olarak, olumlu ya da olumsuz yönde etkilemekte. Öğretmenlere göre, maddi imkânların sınırlı olduğu, kalabalık ailelerin öğrencileri sınıfta istenmeyen davranışlar gösterebildikleri gibi aile eğitim düzeyinin yüksek olduğu, iletişim sorunu yaşanmayan ailelerde de öğrenciye yanlış yaklaşılması, fazla ilgi ile şımartılması vb. nedenlerden istenmeyen davranışlar gösterebiliyorlar. Bununla birlikte aile üyelerinin arasında iletişim eksikliği de öğretmen görüşlerine göre istenmeyen davranışların nedenleri arasında gösterilmekte.

Öğretmenlerin kendi ifadeleri ile **“İstenmeyen davranışların nedenleri arasında gösterilen “aile” etmenine ”**ilişkin görüşme metinlerinden örnekler aşağıda sunulmuştur.

“Olumlu ailelerin çocukları genel olarak sorunsuz oluyor. Maddi imkânsızlıklar çocukta problem davranış görülmesine neden olabiliyor. Çocuğun ailede şiddet görmesi.Yüksek ses, ağır cezalar v.b.” (Ö-2)

“En büyük neden aileler, çocuklar yalnız, paylaşmayı bilmiyorlar.(Aileler çocuklara sen de yapacaksın diyor buda saygısızlığı beraberinde getiriyor.) Aileler çocuklara çok yükleniyor. (Kendi isteklerini çocuklara yüklüyorlar, çocukları yerine karar veriyorlar ve kendi istediklerini yapmalarını bekliyorlar. Hiç sosyal etkinliklere yönlendirmiyorlar, buda çocukta yalnızlık duygusunu yaşıyor.” (Ö-3)

“Aile ve çevre kaynaklı etkenler en önemli nedenler.” (Ö-7)

“Aileden kaynaklı, ailelerin ekonomik yapıları, öğrenci ihtiyaçlarının karşılanamamasının ezikliğini yaşıyor. Arkadaşının kalemini kırıp silgisinin parçalamaya varan sorun davranışlar olabiliyor.” (Ö-11)

“Ailelerden kaynaklı sorunlar var. Konuşmayı ve dinlemeyi bilmiyorlar, ailelerinde kimse kendilerini dinlemediği için söz hakları olmadığı için ne dinlemesini nede konuşmasını biliyorlar.” (Ö-8)

“Aile problemleri, sınıf içinde öğrencideki duygu ve düşünceden kaynaklanan sorunlar var. Anne baba ayrılığı gibi maddi sorunlar gibi ailevi nedenler, ailenin ilgisizliği nedeniyle sorun davranışlar yaşanabiliyor.” (Ö-10)

Öğretmen görüşlerine göre kalabalık sınıflar ile sınıfın fiziksel düzeninin özellikle 2005 ilköğretim programının gerektirdiği standartlara uygun olmaması durumunda istenmeyen davranışların görülmesine neden olmakta. Kalabalık sınıflarda öğrenciler arasında etkileşimin fazlalığı nedeniyle istenmeyen davranışların artış gösterdiği yapılan görüşmelerde dikkati çeken bir etmen olarak görülmüştür.

Öğretmenlerin kendi ifadeleri ile **“İstenmeyen davranışların nedenleri arasında gösterilen “sınıfın fiziksel özellikleri” etmenine ”**ilişkin görüşme metinlerinden örnekler aşağıda sunulmuştur.

“Sınıfların kalabalık olması, öğrencilerin sınıf içinde aktif olmaları nedeniyle öğretmenin tamamına ulaşamaması sorun yaratıyor.” (Ö-6)

“Okullarda programın gerektirdiği teknik altyapıya sahip olmadığından sınıf içi etkinlikler havada kalıyor. Bu durumda bir süre sonra öğrencilerin sıkılmasına ve

istenmeyen davranışların görülmesine neden oluyor. Dersler etkinlik merkezli olduğu için etkinliklerin tam olarak yapılması gerekiyor. Ancak materyal eksikliği, etkinliklerin soyut olarak yapılmasına neden oluyor, bu durumda sıkılan öğrenciler arkadaşını dürtüyor. İlgi çekmek için farklı davranışlar da bulunuyor.” (Ö-12)

“Sınıf ortamının programın istediği ortamı yansıtmamasından kaynaklı nedenler Program fiziksel ortam ve etkinlikler için gerekli materyalleri sınıf ortamında istiyor bunları hazırlamayınca sorun davranışlar görülebiliyor.” (Ö-14)

Öğretmenler istenmeyen davranışların bir diğer nedeni olarak ta öğrencinin kendisini göstermektedirler. Öğretmenlere göre doğası gereği sorun davranış gösterme eğiliminde olan çocuk, hangi ortamda olursa olsun sorun davranış göstermektedir.

Öğretmenlerin kendi ifadeleri ile **“İstenmeyen davranışların nedenleri arasında gösterilen “öğrenci” etmenine** ”ilişkin görüşme metinlerinden örnekler aşağıda sunulmuştur.

“En büyük neden çocuğun kendisi, 8 yaşındaki bir çocuğun 6 saat sınıfta olması sorun davranışların nedeni oluyor.Dersin bir bölümünde sorunsuz olması yeterli “ (Ö-4)

“Öğrenci en büyük problem. Öğrencinin kendisi sorun ise her şeyi etkiliyor.” (Ö-5)

“Öğrencilerin içinde bulunduğu yaş grubunun hareketli enerjik olmaları beslenme şekilleri grup psikolojisi, grup etkileşimi. Okulun özgürlük ve oyun alanı olarak görülmesi. Ben genele olarak sorun olarak görmüyorum bunları.” (Ö-15)

Öğretmenlerin verdikleri cevaplara göre istenmeyen davranışların nedenlerinden biri de sınıf öğretmenlerinin programın gerektirdiği teknik altyapıya, mesleki bilgi ve ilgiye sahip olmaması olarak görülmekte. Ayrıca öğretmenlerin, öğrencileri derse çekememesi de öğretmenlere göre istenmeyen davranışların nedenleri arasında görülmekte

Öğretmenlerin kendi ifadeleri ile **“İstenmeyen davranışların nedenleri arasında gösterilen “öğretmen” etmenine** ”ilişkin görüşme metinlerinden örnekler aşağıda sunulmuştur.

“Derse ilgilerini çekemezsem, motivasyonu sağlayamazsam sorunlar benden kaynaklanır.” (Ö-8)

“Öğretmenden kaynaklanan nedenler olabilir. (Öğretmenlik eğitiminin yeterli miktarda alınmıyor olması, öğretmenin bilgi eksikliğinden, yeteneklerinden, kendini geliştirmemesinden kaynaklı nedenler var. Öğretmen çıkmaza girdiğinde öğrenciye bağırıp çağıracaktır bu da öğrencideki olumsuz davranışları artıracaktır.” (Ö-11)

“Öğretmenden kaynaklı nedenler olabilir. Öğretmen sınıfı arada alınca öğretmen değişikliği etkileyebiliyor.” (Ö-12)

“Öğretmenden kaynaklı nedenler. Yeni program öğretmenin yaratıcı ve bilgili olmasını istiyor, bunu gerçekleştiremeyen öğretmen sınıfında sorunlar yaşanabilir.” (Ö-14)

Öğretmenlerin istenmeyen davranışların meydana gelmesinin nedenleri arasında gösterdikleri diğer bir etmende öğretim programı olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmenlere göre 2005 ilköğretim programının içeriğinde bulunan etkinliklerin çokluğu ve öğrencinin başarılı olamaması durumunda “yapamayacağım” korkusuna kapılması, istenmeyen davranışların görülmesine neden olmaktadır.

Öğretmenlerin kendi ifadeleri ile **“İstenmeyen davranışların nedenleri arasında gösterilen “ilköğretim programı” etmenine** ”ilişkin görüşme metinlerinden örnekler aşağıda sunulmuştur.

“Yeni programdaki etkinliklerin çokluğu istenmeyen davranışlara neden oluyor. Her öğrencinin etkinliği ben yapacağım demesi, benim sözüm dinlensin demesi, benim çalışmam ön plana çıksın demesi bir yarış gibi olmasına neden oluyor. Tüm etkinliklerde, tüm öğrencilere söz hakkı verilmesi zamanı etkiliyor.” (Ö-1)

“Yeni programda sınıf içi etkinliklerin fazlalığı, otak çalışmayı beraberinde getiriyor buda alışık olmadığımız bir gürültüyü doğuruyor.” (Ö-6)

“Öğrenci merkezli programı, programın gerektirdiği isteklerin tam olarak karşılanamaması nedeniyle sorun davranışlar görülebiliyor.” (Ö-14)

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde sorulan **“Yenilenen ve 2 yıldır uygulanan 2005 ilköğretim programını sınıf yönetimi açısından değerlendirir misiniz?”** sorusuna öğretmenlerin verdikleri cevaplar incelendiğinde:

2005 ilköğretim programının öğretmenler açısından olumlu (4 öğretmen) ve ya olumsuz (4 öğretmen) yönde değerlendirilmekle birlikte, herhangi bir değişiklik yaşanmadığını (5 öğretmen) ifade eden öğretmenlerin olduğu da görülmektedir.

Değişen programlar birlikte sınıf yönetiminin kolaylaştığını ifade eden öğretmenler (4 öğretmen) ; derslerin daha rahat işlendiğini, ayrıca kılavuz kitapların kendilerine yardımcı olduğunu bu nedenle sınıf yönetimi açısından işlerliğinin daha kolaylaştığı yönünde fikir belirtmişlerdir. Bu yönde fikir belirten öğretmenlerimizin düşüncelerine ilişkin örneklerle aşağıda yer verilmiştir.

Eskiye göre sınıf yönetiminde biraz değişiklik görülüyor. (Herkesin söz hakkı almak istemesi iyi bir yön, başkalarının da söz hakkı olduğunu, başkalarının da dinlenmesi gerektiğini öğretmek zor oluyor.) (ö-1)

Olumlu buluyorum. Öğrencilerin yeni programda daha fazla derse katılması nedeniyle olumlu buluyorum. (Ö-3)

Yeni programda daha etkili ve verimli ders işlenebiliyor, buda sınıf yönetiminin daha rahat olmasını sağlıyor. (Ö-5)

Öğretmen merkezli program anlayışından öğrenci merkezli program anlayışına geçiyoruz. Sınıf yönetiminde öğrencilerin aktif olması. Öğretmen açısından dersin işlenmesini kolaylaştırıyor, verimli oluyor. (Ö-15)

Sınıf yönetimi hakkında olumsuzluk yaşadıklarını ifade eden öğretmenlere (4 öğretmen) göre, program hakkında yeterli ön bilgi ve eğitim almadan uygulamaya geçildiği için sınıf yönetiminde sorunlar yaşanmış. Öğretmenlere göre öğrenci merkezli

bir program olmasına rağmen sınıf yönetiminde bunu başaramadıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca yeni programla birlikte sınıf yönetiminde çok zorlandıklarını ifade eden öğretmenler sınıfların kalabalıklığının da sınıf yönetimin olumsuz yönde etkilediğini dile getirerek, tüm öğrencilere söz hakkı veremeyince sorun davranışlar görüldüğünü ifade etmişlerdir. Bir öğretmenimiz de, programın öğretmenden yaratıcılık istediğini belirterek bunu yapılamaması durumunda sınıf yönetimi açısından zorluklar yaşandığı yönünde fikir belirtmiştir.

Sınıf yönetiminde olumsuzluklar yaşadıklarını ifade eden öğretmenlere ait görüşme metinlerinden örneklerle aşağıda yer verilmiştir.

Sınıf yönetimi açısından çok zorlandım.

Eski yöntemlere alışık olduğum için istiyorum ki derste ben aktif olayım, bu nedenle biraz sıkıntı çektim. (Ö-8)

Yeni program hakkında yeterli alt yapıya sahip olmadan tam bir eğitim alıp uygulama yapmadan başladığımız için sıkıntılar yaşadık. Yeni program öğrenci merkezli olmasına rağmen sınıf yönetiminde bunu düzenli şekilde başaramadık. (Ö-7)

“Eski program öğretmen merkezli idi ve öğrenciler sınıfta oturuyorlardı ancak yeni programda sürekli olarak etkinlik halinde olduklarından öğretmen toleranslı oluyor, etkinlik bitiminde öğrencilerin toplanması sorun oluyor bu da sınıf yönetiminde sorunların yaşanmasına neden oluyor.” (Ö-14)

Verilen cevaplar incelendiğinde 2005 ilköğretim programı ile birlikte herhangi bir değişiklik olmadığı yönünde fikir belirten öğretmenler (5 öğretmen) olduğu görülmüştür. Bu yönde fikir belirten öğretmenlere göre, program hakkında yeterli bilgi verilmediği için her öğretmen kendi bildiği şekilde devam ediyor. Ayrıca öğretmenler kendi otoritelerinin devam ettiğini, öğretmen merkezli uygulamaların da devam ettiği yönünde fikir belirtmişlerdir.

Sınıf yönetiminde herhangi bir farklılık yaşanmadığı yönünde fikir belirten öğretmenlere ait görüşme metinlerinden örneklerle aşağıda yer verilmiştir.

“Değişen bir şey olmadı. Sınıf üzerinde her zaman otoritem vardı. Yapılan davranışlar karşısında gerekli olduğunda kendime göre zararsız cezalar uyguluyorum. Daha ziyade güdüleme amaçlı cezalar” (Ö-2)

“Sınıf yönetimi açısından bir farklılık yok”. (Ö-4)

“Gözle görülür bir farklılık yok.” (Ö-11)

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde sorulan **“1998 ilköğretim programı ile 2005 ilköğretim programlarını sınıf yönetimi açısından karşılaştırabilir misiniz?”** sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde:

Öğretmenlerin ortak fikri öğrencinin yeni programla birlikte ön plana çıktığıdır. Ancak bu noktadan itibaren öğretmenler arasında görüş ayrılığı olduğu anlaşılmakta, öğretmenlerin bir kısmı eski programın uygulanması sırasında öğretmen merkezli olduğundan, sınıf yönetiminin daha kolay olduğu yönünde fikir belirtirken; diğer öğretmenler yeni programla birlikte öğrencilerin aktif olarak sınıfta sorumluluk alarak derslere katılmalarının sınıf yönetimin kolaylaştırdığı yönünde fikir belirttikleri anlaşılmaktadır.

Sınıf yönetiminin program değişikliği sonrasında kolaylaştığı yönünde fikir belirten öğretmenlere ait görüşme metinlerden örneklere aşağıda yer verilmiştir.

“Öğretmeni merkeze alan, öğrenciyi pasif durumda bırakan eski programda belli bir konunun yine belli bir saatte öğrenci tarafından öğrenmesi bekleniyor bunun içinde öğrencinin dikkatinin en üst seviyede tutulması gerekiyor, buda mümkün olmayınca problem davranışlar baş gösteriyor. Yeni programda öğrencinin ilgileneceği bir şeyler olduğu için öğrencinin sorun davranış göstermesine olanak pek kalmıyor”. (Ö-6)

“Eskiden öğretmen anlatıyor, öğrenci dinliyordu. Yeni programda öğrenciye zaman veriyoruz, hazırlanması için. Öğrenci derslere direk katılıyor bu yönü güzel.” (Ö-9)

“Eski program öğretmen merkezli idi ve öğrenciler sınıfta oturuyorlardı ancak yeni programda sürekli olarak etkinlik halinde olduklarından öğretmen toleranslı

oluyor, etkinlikler öğrencilerin dikkatlerini topluyor, sınıf yönetimini kolaylaştırıyor. Ancak öğretmen yönetiminde ve düzenli yapılıncı” (Ö-14)

Uygulamaya katılan öğretmenlerden bir grubu (5 öğretmen) eski programı uzun süre kullandıklarından ve alışık olduklarından, sınıfın merkezi konumunda olduklarından sınıf yönetimini kolaylıkla sağladıklarını ifade ederek; yeni programda öğrencilerle bire bir ilgilenmenin zaman aldığını ifade etmişlerdir.

Sınıf yönetiminde sorun yaşadıkları yönünde fikir belirten öğretmenlere ait görüşme metinlerden örneklere aşağıda yer verilmiştir.

“Eski programı uzun süre kullanmış olmam ve eğitimini almam nedeniyle daha kolay oluyordu. Sınıf içerisinde öğretmen olarak ben hakim olduğumdan daha kolay sınıf yönetimi oluyordu. Yeni programda öğrencilerin ilgisini çekmek gerekiyor bu da zor oluyor.” (Ö-8)

“Yeni program hakkında yeterli alt yapıya sahip olmadan tam bir eğitim alıp uygulama yapmadan başladığımız için sıkıntılar yaşadık.

Yeni program öğrenci merkezli olmasına rağmen sınıf yönetiminde bunu düzenli şekilde başaramadık. “(Ö-7)

Bununla birlikte öğretmenlerin bir kısmının(3 öğretmen) görüşü; yeni programla birlikte gelen kılavuz kitapların sınıf yönetim konusunda öğretmenler kolaylık sağladığı yönünde fikir belirtmişlerdir. Öğretmenlerden biri önceki programda öğretmenin tek başına sınıf yönetiminde yeterli olurken, yeni programda öğrenci aktifliği nedeniyle öğretmenlerin teknik altyapılarını geliştirmek zorunda oldukları şeklinde fikir belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin bir kısmı da (3 öğretmen) program değişikliğinin sınıf yönetimini değiştirmediklerini; zaten var olan öğrenci katılımlı ders işlenimini artırarak sürdürdüklerini ifade etmişlerdir.

Sınıf yönetiminde herhangi bir değişiklik olmadığı yönünde fikir belirten öğretmenlere ait görüşme metinlerden örneklere aşağıda yer verilmiştir.

“Eskiye göre bir değişiklik yok, sadece genişletilmiş diye düşünüyorum. Zaten var olan şeylerdi. Var olan öğrenci katılımlı ders işlenimini yeni programla biraz daha geliştirdik (Ö-1)

“Eski program öğretmen merkezli, yeni program öğrenci merkezli. Sınıf yönetimi öğretmen-öğrenci arasındaki iletişim bunda programın etkisi yok.” (Ö-2)

“Sınıf yönetimi açısından bir farklılık yok. Sınıf yönetimi açısından bir farklılık yok. Yeni programla birlikte öğretmen ön plandan çıkıyor. Öğrenci merkezli oluyor.” (Ö-4)

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde sorulan **“Yeni ilköğretim programının gerektirdiği sınıf yönetimi stratejileri hakkında ne düşünüyorsunuz?”** sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde:

Uygulamaya katılıp görüşme sorularına cevap veren öğretmenlerin 2005 ilköğretim programının gerektirdiği sınıf yönetimi yaklaşımı hakkında genel olarak görüşleri; öğrenci merkezli bir sınıf yönetimi istediği şeklinde olmuştur. Öğretmenin yol gösterici, rehber konumunda olması gerektiğini ifade eden öğretmenler; sınıf yönetiminin çağın yeniliklerine ve gelişmelerine açık olması gerektiğini de ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin **“Yeni ilköğretim programının gerektirdiği sınıf yönetimi stratejileri hakkında düşüncelerine”** ilişkin görüşme metinlerinden örnekler aşağıda sunulmuştur.

“Öğretmen yol gösterici olmalı, kurallar öğretmen tarafından öğrencilere dersler sırasında verilmeli arkadaşlık kuralları, sınıf-okul kuralları v.b. Çocuklar her şeyi yapabileceklerini sanıyorlar bu da sorun oluyor.” (Ö-14)

“Her sınıf bir sahnedir. Çocuklar kendilerini ifade edecekleri sınıf sahnesine çıkmalıdır. Çocuğu kısıtlayan emir cümleleri yerine eğitim kuralları içerisinde rahat hareket etmeleri gerekir. Sahnede kendini rahat ifade edebilmeli öğretmen bir bakıma

rehisör koltuğuna oturup sınıfı yönetmeli ve sınıf yönetimi tamamen çocuklara bırakılmalı. gerekli altyapıyı oluşturmak şartı ile. öğrenciler de diğer sınıfların rahatsız edilmemeleri gerektiği bilinci verilerek yapılabilir.” (Ö-15)

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde sorulan **“Sınıfınıza 2005 ilköğretim programının gerektirdiği sınıf yönetimi yaklaşımlarını uygulayabiliyor musunuz?”** sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde:

Öğretmenler genel olarak bu konuda yeterli bilgiye sahip olmadıkları yönünde görüş belirtmişlerdir. Ayrıca sınıf yönetimi yaklaşımları ile ilgili olarak, eski uygulamalarını yeni öğrendikleri ile birleştirerek uyguladıkları yönünde fikir belirten öğretmenlerde olmuştur.

Sınıf yönetimi hakkında yeterli bilgi sahibi olmadıkları yönünde fikir belirten öğretmenlerin görüşlerine ilişkin görüşme metinlerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

“Herhangi bir eğitim almadım, bir bilgim yok. Kendi yöntemlerim uygun değil. Programın amacı öğrenci merkezli olmasına rağmen ister istemez eski yönteme dönmek zorunda kalıyoruz. Çocuğu merkeze alacak altyapı okulda ve çevrede yok, buda beraberinde öğretmenin müdahalesini getiriyor.” (Ö-13)

“Tam olarak uygulanamıyor.” (Ö-7)

“Kendimi az-çok bilinçli bir öğretmen olarak düşünüyorum ancak yine de yetersiz kalıyorum. Program öğretmenden yaratıcılık istiyor, öğrenci merkezli olması ve öğrencilerin etkin olmaları sorun davranışları doğuruyor.” (Ö-14)

Öğretmenlerden bir kısmı da yeni programla birlikte gelen kılavuz kitapları kullanarak sınıf yönetimi yaklaşımını değiştirdiklerini ifade etmişlerdir.

Kılavuz kitapları kullanarak sınıf yönetimlerini düzenlemeye çalışan öğretmenlerin görüşlerine ilişkin görüşme kayıtlarından örnekler aşağıda verilmiştir.

“Çok bir bilgim yok. Bu konuda hiçbir eğitim almadım. Kılavuz kitapları kullanarak kendimi geliştirmeye çalışıyorum. Uygulamaya dönük örneklerle bir eğitim verilse daha iyi olurdu.” (Ö-8)

“Kılavuz kitaplardaki etkinliklere ve yönergelere göre uygulamalar yapıyorum.”(Ö-9)

Ayrıca sadece kılavuz kitapları kullandığını, eski bilgilerini mümkün olduğunca kullanmayarak sadece yeni programa uygun hareket etmeye çalıştığını ifade eden öğretmenler de olmuştur.

Sadece kılavuz kitap kullanarak, eski bilgilerini kullanmadan sınıf yönetimlerini düzenlemeye çalışan öğretmenlerin görüşlerine ilişkin görüşme kayıtlarından örnekler aşağıda verilmiştir.

“Evet, uygun Öncelikle öğrenciyi dinliyorum, Kılavuza göre gidiyorum. Eski programla yeni programı karıştırmadım sadece yeni programı uyguladım” (Ö-3)

Öğretmenlerden bir kısmı (2 Öğretmen) sınıf yönetimin öğretmen-öğrenci arasındaki iletişim olduğunu ifade etmiş ve program değişikliğinin sınıf yönetimi yaklaşımları yönünde bir değişiklik gerektirmediği yönünde fikir belirtmişlerdir. Ayrıca bu öğretmenler kullandıkları sınıf yönetimi yaklaşımlarının yeni programa uygun olduğu yönünde fikir belirtmişlerdir.

Yeni programa uygun sınıf yönetimi yaklaşımları uyguladıkları yönünde fikir belirten öğretmenlerin görüşlerine ilişkin görüşme metinlerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

“Genel olarak uygulayabiliyorum. (mesleki olarak daha önce yaratıcı drama eğitimi almış olmam yeni programla tam olarak örtüştü. Benim aldığım eğitimi kullanma fırsatım doğdu. Bu nedenle dramatizasyonu derslerimde kullanıyorum.” (Ö-25)

“Uygun.Şartların daha iyi olması durumunda daha uygun olur.” (Ö-10)

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde sorulan **“Sizce yapılan program değişikliğinin öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlar üzerinde etkisi oldu mu?”** sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde:

Öğretmenlerin program değişikliğinin istenmeyen davranışlara etkisi konusunda farklı görüşlerde oldukları görülmektedir. Uygulamaya katılan öğretmenlerin bir kısmına göre (8 öğretmen) program değişikliğinin öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlar üzerinde olumlu yönde etkileri olmuş ve sınıfta karşılaşılma durumu azalmıştır. Ayrıca öğretmenlere göre öğrencilerin derse katılımları ve kendilerini ifade etme imkânları artmış bu da istenmeyen davranışların azalmasını sağlamıştır. Öğretmenlere göre program değişikliği ile öğrenciler derste daha aktif hale gelmişlerdir. Uygulamaya katılan öğretmenler, derste aktif olan öğrencinin istenmeyen davranış gösterme sıklığının azaldığı yönünde fikir belirtmişlerdir.

Program değişikliğinin öğrencilerde görülen istenmeyen davranışları azalttığı yönünde fikir belirten öğretmenlerin görüşlerine ilişkin görüşme kayıtlarından örnekler aşağıda sunulmuştur.

“Derse katılımları arttı .” (Ö-3)

“Program değişikliği sonucunda istenmeyen davranışlar azalmış oldu.” (Ö-5)

“Sorun davranışlar hala olmasına rağmen, ciddi bir azalma söz konusu.” (Ö-6)

“Sorunlu davranış gösteren bazı öğrenciler yeni programla birlikte aktif olarak bu görevlerin sonuçlarını sınıfta sunduklarında ve sunum sonucunda arkadaşlarından takdir gördüklerinde olumlu yönde etkileniyorlar. Kendilerini ifade edebilmenin mutluluğunu yaşıyorlar” (Ö-7)

“Evet oldu. Kendilerine güven duygusu gelişti. Her çocuk rahatlıkla söz alıp konuşabiliyor.” (Ö-8)

Öğretmenlerin bir kısmına göre de (4 öğretmen) program değişikliğinin istenmeyen davranışlar üzerinde olumsuz etkileri olmuş ve istenmeyen davranışların sınıfta görülme sıklığı artmıştır. Bu öğretmenlere göre derste sürekli aktif olarak

etkinliklere katılmak isteyen öğrenciler söz hakkı kendilerinde olsun istiyorlar, bu da bencillik gibi istenmeyen davranışların artmasına neden oluyor.

Program değişikliğinin öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlar üzerinde olumsuz etki yarattığı yönünde fikir belirten öğretmenlerin görüşlerine ilişkin görüşme metinlerinden örnekler aşağıda sunulmuştur.

“Biraz oldu. Bütün öğrenciler ben yapayım dediği için bencillik biraz ön plana çıktı. Olumsuz davranışlar arttı. Olumlu yönde etkilediği davranışlarda çok oldu.” (Ö-1)

“Sınıf kalabalıklığı nedeniyle uygulamada sorunlar yaşanıyor”. (Ö-9)

“Uygulayamadığımızdan mı bilmiyorum ama olumsuz yönde etkiledi. Öncelikle sınıf içinde motivasyon bozukluğu yaşanıyor.Çok kolay konu dışına çıkabiliyorlar. Hazıra konmacılığı artırıyor”. (Ö-14)

Program değişikliğinin istenmeyen davranışlar üzerinde olumlu ya da olumsuz etkilerinin görüldüğü yönünde fikir belirten öğretmenlerin yanı sıra; bir grup öğretmen de (3 öğretmen) program değişikliğinin istenmeyen davranışlar üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu yönde görüş belirten öğretmenlere göre, istenmeyen davranışları ortaya çıkaran nedenler ortadan kalkmadığı için, istenmeyen davranışlarda herhangi bir değişiklik olmamıştır.

İstenmeyen davranışların program değişikliğinden olumlu ya da olumsuz yönde etkilenmediği şeklinde fikir belirten öğretmenlerin görüşlerine ilişkin görüşme kayıtlarından örnekler aşağıda sunulmuştur.

“Program değişikliğinin olumlu ya da olumsuz bir etkisi görülmedi.Sınıf önceden nasılsa aynen devam ediyor.” (Ö-2)

“Genel olarak program değişikliğinin istenmeyen davranışlara etkisi olmadı”. (Ö-4)

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde sorulan **“Size göre yenilenen ilköğretim programı hangi boyutları (bu program ile uygulanmaya başlanan değişiklikler) ile istenmeyen davranışlar üzerinde etkili oldu?”** sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde:

Uygulamaya katılan öğretmenlerin büyük bir kısmı (10 öğretmen) 2005 ilköğretim programı ile uygulanmaya başlanan yeniliklerin (proje-performans çalışmaları, sınıf içi etkinlikler vb.) öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlar üzerinde olumlu etkisinin olduğu yönünde fikir belirtmişlerdir.

Öğretmen görüşlerine ilişkin görüşme kayıtlarından örnekler aşağıda verilmiştir.

“Proje ve performans ödevleri öğrencilerin özgüvenlerinin artmasına neden oldu.” (Ö-2)

Öğretmenlere göre proje ve performans çalışmalarını sınıfta yapılması öğrencilerin derse karşı ilgilerini artırdı, hazırladıkları çalışmaların ürünlerini sınıfta sunmaları sorumluluk bilinçlerinin ve özgüvenlerinin artmasını sağladı.

Konu ile ilgili öğretmen görüşlerine ilişkin görüşme kayıtlarında örnekler aşağıda verilmiştir.

“Performans ve proje ödevleri etkili oldu. Çalışmaların sınıfta yapılması olumlu örnek oluyor buda diğer öğrencileri etkiliyor. Sorumluluk bilinci kazandırıyor, bu durumda davranış bozukluğunu ortadan kaldırıyor.” (Ö-3)

Öğretmenlere göre sınıf içinde ve dışında yapılan grup çalışmaları öğrencilerdeki işbirliğiyle çalışma ve paylaşma becerilerinin artmasını sağladı.

Öğretmenlerin konu ile ilgili kendi ifadelerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

“Sınıf içi etkinliklerin problem davranışlar üzerinde etkisi olumlu oldu. Özellikle beceri derslerinde.” (Ö-8)

“Proje ve performans ödevlerinin öğrencileri araştırmaya yöneltmiş olması çok güzel, öğrencileri hazırcılığa itmesi ise kötü yönü, veliler tarafından çok ciddiye alınması ve öğrencilerin kendilerinin yapmaması nedeniyle. Proje performans ödevleri

öğrenciye araştırma yapmayı, öğrenme yöntemlerini öğretti, ancak öğrenciyi aşan ödevler nedeniyle onların hazır kaynaklara ya da büyükleri kullanmaya yöneltti.” (Ö-1)

Proje-performans çalışmaları seviyelerinin üstünde olduklarından sorun yaratabildi. Ama özellikle grup çalışmaları pozitif etki uyandırdı. Paylaşım ve birlikte hareket duygusunu artırdı. Sosyal etkileşimi artırdı.” (Ö-15)

Ayrıca bir öğretmen öğrenci çalışma kitaplarının varlığının istenmeyen davranışların azalmasında etkili olduğu yönünde fikir belirtmiştir.

“Proje ve performans ödevleri genellikle okul-sınıf dışında yapıldığı için herhangi bir etkisi odumu bilemiyorum. Gözlemleme imkânım olmadı. Ama öğrenci çalışma kitaplarının varlığı öğrencilerde görülen problem davranışların azalmasında etkili oldu.” (Ö-6)

Görüşme yapılan öğretmenlerin bir kısmı da (3 Öğretmen) 2005 ilköğretim programı ile uygulanmaya başlanan yeniliklerin (proje-performans çalışmaları, sınıf içi etkinlikler vb.) öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlar üzerinde olumsuz etkileri olduğu yönünde fikir belirtmişlerdir. Öğretmenlere göre seviyelerinin üstünde olan proje ve performans çalışmaları öğrenciler değil aileleri tarafında yapıldığı için öğrencileri hazıra konmacılığa itmektedir. Ayrıca ödevlerini yapmayan ya da yapamayan öğrenciler arkadaşlarından alıp kendileri yapmış gibi gösteriyorlar, öğrencilerde yalancılık gibi istenmeyen davranışın görülmesine neden oluyor.

2005 ilköğretim programı ile birlikte uygulanmaya başlanan yeniliklerin öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlar üzerinde olumsuz etki yarattığı yönünde fikir belirten öğretmenlerin görüşlerine ilişkin kendi ifadelerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

“Proje ve performans ödevlerini yapamayan çocuklar birbirlerinin ödevlerini alıyorlar. Haberli ya da habersiz, ben yaptım ama evde unuttum diyorlar. Ertesi gün yazıp getiriyorlar. Bu da öğrencilerde yalan söyleme davranışını ortaya çıkarıyor. Çocuklar kendi aralarında eziliyor, kendilerini kötü hissediıyorlar.” (Ö-13)

“Uygulayamadığımızdan mı bilmiyorum ama olumsuz yönde etkiledi. Öncelikle sınıf içinde motivasyon bozukluğu yaşıyor. Çok kolay konu dışına çıkabiliyorlar. Hazıra konmacılığı artırıyor.” (Ö-13)

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde sorulan **“Size göre derslere göre istenmeyen davranışların ortaya çıkmasında farklılıklar oluyor mu?”** sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde:

Öğretmenlerin çoğunluğunun (11 Öğretmen) istenmeyen davranışların görülmesinde derslere göre farklılık olduğu yönünde fikir belirttikleri anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin bir kısmı da (4 Öğretmen) derslere göre farklılık yaşanmadığı yönünde fikir belirtmişlerdir. Derslere göre farklılık yaşanmadığını ifade eden öğretmenlerden ikisi derslerin sıralamalarının istenmeyen davranışların görülmesini etkilediği yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu öğretmenlere göre, günün ilk derslerinde ve son derslerde fazla enerji dolu olmalarında ya da yorgun olmalarından dolayı istenmeyen davranışlar görülebiliyor.

Öğretmenlere sorulan **“İstenmeyen davranışlar hangi derslerde ne durumda ortaya çıkıyor?”** sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde:

Görüşme analizleri yapıldığında, öğretmenlerin görüşlerinden iki düşünce olduğu ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlerin bir kısmı (7 öğretmen) verdikleri cevaplarda Hayat bilgisi, Türkçe, matematik derslerinde istenmeyen davranışların görülme sıklığının azaldığını ifade etmişlerdir. Bu öğretmenlere göre öğrencilerin daha aktif ve paylaşım halinde oldukları müzik, beden eğitimi, görsel sanatlar gibi beceri derslerinde istenmeyen davranışların görülmesi daha fazla olmaktadır. Bununla birlikte öğretmenlerin bir kısmı da matematik, Türkçe, fen ve teknoloji, hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinde öğrencilerin etkinliklerin merkezinde ve sürekli aktif olduklarından istenmeyen davranış gösterdiklerini ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin görüşme kayıtlarından kendi ifadeleri aşağıda verilmiştir.

“Derslere göre farklılıklar oluyor. Aktif olunan derslerde matematik, Türkçe, hayat b. gibi çocuklar yapılan etkinliklerin farkında olduklarından ve katıldıklarından sorun fazla olmuyor, ancak beceri derslerinde öğrenciler ilgili değiller (Ö-1)

Hayat bilgisi, matematik derslerinde istenmeyen davranışların ortaya çıkmasında azalma oldu, çünkü konular hafifletilmiş, öğrenci seviyelerine uygun. Türkçe de fazla bir değişiklik olmadı. Genel olarak okuma-yazma etkinliklerinde bölge olarak çok durulması, öğrencileri kendilerini ifade sorunlarının olması Türkçe dersinde performansın alınmasını engelliyor. Matematik dersinde daha olumlu.(Ö-7)

“Paylaşım, ortak hareketli geçen (görsel sanatlar, müzik, beden eğitimi v.b.) derslerde öğrenciler hareket halinde olduklarından sorunlar yaşanabiliyor. Ama ortak işlenen mihver derslerde biraz daha sakin oluyorlar.” (Ö-5)

“Evet, farklılık oluyor. Katılımlı olan derslerde (Müzik, beden eğitimi, görsel) sürekli hareket halinde olmaları nedeniyle dikkatleri dağınık olabiliyor. Matematik yâda hayat bilgisi dersinde doğal olarak öğrenci kendini derse daha çok veriyor, işbirliği olmadığından hareket olmuyor. Eğer sorun davranış olarak kabul edilirse bence değil” (Ö-3)

“Evet, oluyor. Paylaşım sorunu yaşayan, izin almasını bilmeyen çocuk görsel, müzik, gibi derslerde izinsiz arkadaşlarının eşyalarını almaya kalkıyor, bu da soruna neden oluyor. Bencil çocuklar sorun yaratabiliyor.” (Ö-2)

Görüşme yapılan iki öğretmen matematik dersinde öğrencilerin etkinlikleri yaptıklarından dolayı istenmeyen davranış göstermediklerini, ancak Hayat bilgisi, Türkçe gibi derslerde anlama sorunu yaşadıklarında istenmeyen davranışların görülebildiği şeklinde fikir belirtmişlerdir.

“Matematik dersinde problem davranış daha çok yaşıyor. Aslında çocukların bir sorunu yok ama genel toplumsal bir kanı var sanırım. Diğer derslerde özellikle beceri derslerinde problem davranışlar daha az oluyor. Örneğin beden eğitimi dersinde daha rahat olduklarından sorun yaşanmıyor.” (Ö-8)

Görüşme yapılan öğretmenlerin üzerinde durdukları bir diğer nokta da, istenmeyen davranışların derslerin türüne göre değil de, derslerin gün içindeki sıralamasına göre değişmesi. Öğretmenlerimize göre; özellikle günün ilk ve son derslerinde dikkat sorunu yaşanmakta.

Öğretmen görüşlerine ilişkin görüşme kayıtlarında örnekler aşağıda verilmiştir.

“Derslere göre farklılık yok. Derslerin ilk 5 dakikalarında ve son derslerde öğrencilerde dikkat problemi olduğundan bu zamanlarda sorun davranış ortaya çıkma durumu daha fazla. Öğrencinin aktif olduğu derslerde Resim gibi problem davranış daha az görülüyor.” (Ö-4)

“Derslerin sıralamasına göre farklılık gösteriyor. 1. ders ile son ders arasında derslerin sırasına göre farklılık gösterebiliyor. Son derslerde görülen problem davranışların türü de niteliği de farklılaşıyor. İlk derslerde öğrenci motivasyonu iyi olurken son derslerde motivasyon azalması ve problem davranış görülme sıklığı artıyor. (Ö-6)

“Dersler göre değil de derslerin gün içerisindeki sıralamasının davranışlar üzerinde etkisi oluyor. İlk derslerde enerji dolu olduklarından bu enerjiyi olumlu kullanacak etkinlikler yapmak gerekiyor aksi takdirde sorun davranışlar baş gösterebiliyor, son derslerde de yorgunluk nedeniyle ilgilerini çekecek etkinlikler yapmak gerekiyor.” (Ö-15)

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde sorulan **“Eski program uygulanırken görülen istenmeyen davranışlar nelerdi? Yeni programın uygulanması sırasında karşılaştığınız istenmeyen davranışlar nelerdir?”** sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde:

Öğretmenlerin bir kısmının (8 öğretmen), program değişikliğinin istenmeyen davranışları olumlu yönde etkilediği ve sınıfta görülme sıklığını azalttığı yönünde fikir belirttikleri anlaşılmıştır. Bir grup öğretmen de (2 öğretmen) olumlu yönde etkilenmenin olması ile birlikte olumsuz etkileşiminde görülebildiği yönde fikir belirtmişlerdir. Uygulamaya katılan 3 öğretmeninde program değişikliğinin öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlar üzerinde herhangi bir etkisi olmadığı yönünde fikir belirttikleri anlaşılmaktadır.

Program değişikliğinin istenmeyen davranışları olumlu yönde etkilediği şeklinde görüş belirten öğretmenler (8 öğretmen); öğrencilerin sınıfta; etkinliklerle sürekli aktif olmalarının onların zamanlarını doldurduğunu ve istenmeyen davranış

göstermelerini engellediği şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yine bu öğretmenlerin (9 öğretmen) düşüncelerinden etkinliklere katılıp, kendi çalışmasını hazırlayan öğrencilerde özgüven duygusunun geliştiği ve konuşmasını dinlemesini öğrendikleri anlaşılmaktadır. Öğretmenlere ifadelerinden bu durumda karşılıklı saygıyı doğurduğu anlaşılmaktadır. Olumlu yönde düşünen öğretmenler (5 öğretmen) derslerdeki istekli öğrencilerin sayısının artmış olması sorun yaratacak öğrencileri de olumlu yönde etkileyerek derse karşı ilgilerinin çekilmesini kolaylaştırmakta olduğunu vurgulamışlardır.

Program değişikliğinin istenmeyen davranışların görülmesi üzerinde olumlu etkileri olduğu yönünde fikir belirten öğretmenlerin görüşlerine ilişkin görüşme kayıtlarından örnekler aşağıda verilmiştir.

“Çok büyük bir farklılık yok. Performans, proje, sunum ödevleri çocukların özgüvenlerini artırdı. Olumlu yönde etkiledi. Öğrenciler çalışmalarını daha iyi yapabilmek için yarış içine girdiler.” (Ö-2)

“Önceki programda daha çok yoruluyorduk. Problem davranış daha fazla oluyordu. Yeni programda öğrencilerin aktif olmaları nedeniyle sorun davranışlar daha az oluyor. Okul içinde yapılan grup etkinliklerinin artması sorun davranışların azalmasına katkıda bulunur.” (Ö-3)

“Programın istenmeyen davranışlar üzerinde hem olumlu hem de olumsuz davranışların ortaya çıkma sıklığını etkiledi. Ama bu kesin bir sonuç çıkarmaya yeterli olmaz, daha verimli bir çevre de ilgili velilerin, altyapısı karşılanan öğrencilerin bulunduğu okullarda program daha etkili olacaktır.” (Ö-7)

“Eski programın uygulanması sırasında çocuklar dersten koptukları için sorun davranışlar gösteriyorlardı, ama yeni programda etkinliklerin uygulanması nedeniyle öğrenciler sürekli olarak aktif-iletişim halinde olduklarından sorun yaratmaya fırsat bulamıyorlar. Sınıf yönetimi etkili olarak sağlanamazsa bu etkileşim olumlu olması gerekirken olumsuz sonuçlar doğurabiliyor.” (Ö-14)

“Yenilikler çocukları daha olumlu düşünen, paylaşımcı, girişken bireyler olmaları yönünde olumlu etkiliyor.” (Ö-15)

Program değişikliğinin olumlu sonuçlar doğurduğunu ifade eden öğretmenler eski programın öğretmen merkezli olması nedeniyle öğrencilerin pasif durumda olduklarını bu durumun onların sıkılmalarına, sorun davranışlar göstermelerine neden olduğunu ifade etmişlerdir. 1998 programı uygulanırken derslerin sadece belirli öğrenciler çevresinde işlendiğini ifade eden öğretmenler tüm öğrencilerin derse çekilememesi nedeniyle istenmeyen davranışların görülebildiğini ifade etmişlerdir.

Program değişikliğinin olumsuz yönde bir etkileşim doğurduğunu ifade eden öğretmenler, tüm öğrencilerin sınıfta aktif olmayı istemeleri, bir birlerini dinlememelerini ve söz hakkının sürekli kendilerinde olması isteğini doğurmakta; bu durumda sınıfta istenmeyen davranışların görülmesine neden olmakta şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Program değişikliğinin istenmeyen davranışlar açısından herhangi bir değişiklik yaratmadığı görüşünde olan öğretmenlerin görüşlerinden (3 öğretmen) istenmeyen davranışlarda somut bir değişiklik yaşanmadığı anlaşılmakta. Bu öğretmenlere göre özellikle şiddet içerikli davranışlarda bir değişiklik yaşanmamıştır.

Program değişikliğinin istenmeyen davranışların görülmesi üzerinde herhangi bir etkisi olmadığı yönünde fikir belirten öğretmenlerin görüşlerine ilişkin görüşme kayıtlarından örnekler aşağıda verilmiştir.

“Pek bir farklılık yok. Olumsuz davranışlar çoğaldı, ekstra şeyler çıktı, sorunlar sadece programla bağlantılı değil. İmkânları daha iyi bir okulda daha iyi olabilir.” (Ö-13)

“Genel olarak program değişikliğinin istenmeyen davranışlara etkisi olmadı.” (Ö-4)

“Pek fazla bariz bir fark yaşamadım. Program değişikliği olduğunda ben sınıf değiştirdim. O nedenle kıyaslayamadım. Problem davranışların bazılarında olacaktır. Çünkü bazıları aile kökenli, çevre ile ilgili sorun davranışlar. Şiddet içerikli davranışlarda bir değişiklik yok aynen devam. Çocukların kendilerini ifade etme

becerileri gelişti. Kendilerine güven duyguları gelişiyor, öğretmenle ya da bir büyükle konuşmaya çekiniyordu o ortadan kalkıyor. Öğrenciler birbirlerini dinlemeyi ve saygı duymayı öğreniyorlar.” (Ö-8)

“Yeni programla ilgili net bir sonuç elde edemedik.” (Ö-9)

“Somut bir değişiklik yok.” (Ö-11)

4.3. Sınıf Gözlemlerine İlişkin Bulgular

Sınıflarda yapılan gözlemler, katılımsız gözlem tekniğine göre yapılmış olup, sınıf ortamında yazılı kayıt tutma şeklinde gerçekteşmiştir. Gözlemlerden önce hazırlanan gözlem formu kullanılarak analizleri yapılan sınıf gözlemlerine ilişkin bulgular dört bölüm altında toplanmış ve sunulmuştur.

1. **Bölüm:** Kişiye karşı yapılan istenmeyen davranışlar,
2. **Bölüm:** Okul, sınıf ve birey eşyalarına karşı yapılan istenmeyen davranışlar
3. **Bölüm:** Sınıf içi kurallara karşı yapılan istenmeyen davranışlar
4. **Bölüm:** Öğretmenler tarafından anket ve görüşmelerde ifade edilmeyen ancak sınıf içerisinde kaydedilen istenmeyen davranışlar

Yukarıda belirtilen bölümlere ait alt kategorilere göre yapılan analiz bulguları, yine bu bölümlere göre ele alınmış ve sunulmuştur.

Kişiye karşı yapılan istenmeyen davranışlar (Yanındakini itme/dürtme, küfürlü ya da kaba/kötü konuşma, arkadaşı yâda öğretmen konuşurken dinlememe) a ilişkin bulgular

Kişiye karşı yapılan istenmeyen davranışlar başlığı altında gözlemi yapılan davranışlardan; **yanındakini itme ya da dürtme** hareketi gözlemlerde az rastlanan bir davranış olarak, karşımıza çıkmaktadır. Gözlem yapılan sınıflardan ikisinde (Ö-2, Ö-4) davranış gözlenmemekle birlikte; diğer gözlemlerde de genellikle öğrenciler arasında malzeme isteme şeklinde meydana gelmiş ve bu duruma öğretmenler tarafından

genellikle müdahale edilmemiştir. Davranışın gözlemlendiği sınıflardan birinde öğrenciler arasında izinsiz malzeme alış veriş sonucunda ortaya çıktığında sorun haline gelmiş ve öğretmen doğrudan müdahalede bulunmuştur.

Kişiye karşı yapılan istenmeyen davranışlardan **küfürlü ya da kaba, kötü konuşma** davranışı da oldukça az gözlenmiştir. Gözlemlerin üçünde (Ö-2, Ö-4, Ö-5) davranış gözlenmemekle birlikte, davranışın gözlemlendiği iki sınıfta da küfürlü konuşmalar oluşmayıp, kötü ya da kırıcı konuşmalar yaşanmıştır. Davranış yoğunlukla dersin devamı sırasında kendi aralarında konuşmaya devam eden öğrenciler arasında yaşanmıştır. Öğretmenin, öğrencilerin kendi aralarında konuşmalarına fazla müdahale etmediği sınıfta (Ö-3) yapılan gözlemlerde en fazla karşılaşılan davranış olmuştur. Öğretmen müdahalesi genellikle davranışın kesilmesine yetecek şekilde olmamıştır. Davranışın gözlemlendiği diğer sınıfta (Ö-1) ise davranış çok yoğun olmamakla birlikte gözlenmiştir. Bu sınıfta da davranış genel olarak ders sırasında sürekli kendi aralarında konuşan öğrenciler arasında meydana gelmiş ve öğretmen davranışa sürekli olarak müdahalede bulunmuştur.

Kişiye karşı yapılan davranışlardan; “**Arkadaşı ya da öğretmeni konuşurken dinlememe**” davranışı gözlemlerde en fazla karşılaşılan davranışlardan biri olmuştur. Davranış özellikle öğrencilerin söz aldığı etkinliklerin yapılması sırasında oluşmakla birlikte öğretmenin etkinlikleri sürdürdüğü zamanlarda da az olmakla birlikte meydana gelmiştir. Öğretmenler davranış meydana geldiğinde genellikle müdahalelerde bulunmuşlardır; ancak müdahaleleri, davranış kendilerine karşı yapıldığında etkili olurken, öğrencilere karşı yapıldığında da az olmuştur. Özellikle gözlem yapılan iki sınıfta (Öğrenci sayısının fazla olduğu Ö-3’ ün sınıfı ve sınıf alanının küçük olduğu Ö-5’in sınıfı) davranış diğer sınıflara göre daha yoğun yaşanmıştır.

Kişiye karşı yapılan istenmeyen davranışlardan “**Öğretmene karşı saygısızca davranışlar.**” davranışı gözlem yapılan sınıflarda ve tüm gözlemler sırasında kaydı yapılmayan bir davranış olarak karşımıza çıkmaktadır. Gözlemlerde öğrencilerin öğretmene saygısızlığa varan karşı çıkmaları ya da çeşitli davranışlarda bulunması gözlenmemiştir.

Okul, sınıf ve birey eşyalarına karşı yapılan istenmeyen davranışlar (Arkadaşının eşyasına zarar verme, arkadaşının eşyasını izinsiz alma) a ilişkin bulgular:

Okul, sınıf ve birey eşyalarına karşı yapılan istenmeyen davranışlardan ***“Arkadaşının eşyasını izinsiz alma”*** davranışı yapılan gözlemlerde genellikle malzeme alışverişi sırasında gözlenmiştir; ancak bu durum öğrenciler tarafından sorun haline getirilmemiştir. Gözlem yapılan sınıflardan sadece ikisinde (Ö-1, Ö-3) davranış sorun haline gelmiştir. Sorun yaşanan sınıflarda da istenmeyen davranış iki defa gözlenmiştir. Bu durum öğretmenin müdahalesi ile sonuçlanmıştır. Diğer sınıflarda yapılan gözlemler de davranış gözlem yapılan tüm derslerde oluşmuş, ancak öğrenciler aralarındaki malzeme alışverişini genel olarak sorun haline getirmemişler ve öğretmen müdahalesi yaşanmamıştır.

Okul, sınıf ve birey eşyalarına karşı yapılan istenmeyen davranışlardan ***“Arkadaşının eşyasına zarar verme”*** davranışı yapılan gözlemlerde genel olarak meydana gelmemiştir. Sadece bir sınıfta meydana gelen davranışta, aynı sırada oturan ve ders sırasında sürekli olarak aralarında konuşan iki öğrenci arasında meydana gelmiştir. Diğer sınıflarda yapılan gözlemlerde öğrenciler arasında malzeme alışverişi olmuş, arkadaşlarının eşyalarını alıp kullanmalarına rağmen bilerek ve isteyerek arkadaşının eşyasına zarar verme davranışı gözlenmemiştir.

Sınıf içi kurallara karşı yapılan istenmeyen davranışlar (Ders sırasında bir şeylerle uğraşma, gereksiz söz alma ve konuşma, sınıf içinde izinsiz dolaşma, etkinlikleri bölmeye/bozmaya yönelik davranışlar, ders boyunca sürekli söz hakkı isteme, söz hakkı alamayınca sorun yaratma, sürekli şikâyet amaçlı öğretmenle konuşma, inatçı davranışlar) ‘a ilişkin bulgular.

Sınıf içi kurallara karşı yapılan istenmeyen davranışlardan ***“Ders sırasında bir şeylerle uğraşma”*** davranışı gözlem yapılan tüm sınıflarda değişik sıklıklarda gözlenmiştir. Özellikle devam edilen ya da diğer ders materyaller ile ilgilenme şeklinde görülen davranış, sınıfa getirilen farklı eşyalarla ilgilenme şeklinde de gözlenmiştir. Bu davranışlara öğretmenlerin sınıf düzenini bozacak şekilde uzun sürmesi ya da dikkat çekmesi durumunda müdahaleleri olmuştur. Davranışın meydana gelmesine göre, sessiz

ya da dikkati çekmeyen durumlarda öğretmen müdahalesi pek yaşanmamıştır. Ders dışı eşyalarla uğraşma ya da ilgilenme davranışı meydana gelme zamanları incelendiğinde, özellikle arkadaşları ders anlatırken ya da etkinlik yaparken meydana gelmiştir, öğretmen etkin olduğu zamanlarda meydana gelme sıklığı daha az olmuştur.

Sınıf içi kurallara karşı yapılan istenmeyen davranışlardan “**Gereksiz söz alma ve konuşma**” davranışına gözlem yapılan sınıfların tamamında karşılaşılmıştır. Özellikle etkinliğe sürekli katılan öğrencilerde görülmekle birlikte, derse çok az katılan öğrencilerde de az da olsa ders dışı konuşmalar şeklinde görülmüştür. Öğretmenler tarafından istenmeyen davranış olarak ifade edilen gereksiz söz alma davranışı gözlemler de, ayrıca, öğretmenden bir şeyler istemek amacıyla yapan öğrencilerde de gözlenmiştir. Derse katılmaya istekli olan öğrencilerden söz hakkı alamayanların, özellikle arkadaşları konuşurken konu dışı, gereksiz konuşmalar yaptıkları gözlenmemiştir.

Sınıf içi kurallara karşı yapılan istenmeyen davranışlardan “**Sınıf içinde izinsiz dolaşma**” davranışına, sınıfların tümünde değişik sıklıkta karşılaşılmıştır. Gözlemlerde, dolaşma davranışının meydana gelişinde farklılıklara rastlanmıştır. Bu davranışlar genel olarak, yerinde ayağa kalkma, malzeme hazırlarken sırasında ayakta durma ve etrafındakilerle konuşma, çöpe gitme, kalem açma, ya da malzeme alışverişi şeklinde ortaya çıkmıştır. Sınıfın birinde ise davranış etkinliklerini öğretmene götürme sırasında izinsiz hareket etme şeklinde gözlenmiştir. Öğretmenler davranış meydana geldiğinde, genel olarak müdahale ederek, öğrencilerin serbest hareket etmelerini engellemeye çalışırken, bir sınıfta (Ö-3) öğretmen öğrencilere müdahalede bulunmamıştır. Davranış ancak sınıfın genel düzenini bozacak, dersin işlenişini engelleyecek hale gelince müdahale etmiştir.

Sınıf içi kurallara karşı yapılan istenmeyen davranışlardan “**Etkinlikleri bölmeye, bozmaya yönelik davranışlar**” davranışına sınıf gözlemlerinin tamamında rastlanmıştır. Davranış, öğretmenin açıklamaları sırasında kendi aralarında konuşma şeklinde meydana gelirken, arkadaşları etkinlik yaparken sözlerini kesecek şekilde konuşmalar olarak da meydana gelmiştir. Özellikle etkinlikleri arkadaşları yaptığı zamanlarda, söz hakkı alamayan öğrenciler tarafından davranışın yapıldığı gözlenmiştir. Davranış ayrıca etkinlik sürerken, düzensiz söz hakkı isteme şeklinde ve konu ile ilgili

olarak sesli bir şekilde konuşma olarak meydana gelmiştir. Öğretmenler davranış meydana geldiğinde genel olarak müdahalede bulunurken, bir sınıfta (Ö-3) müdahale olmadığından öğrenciler sürekli olarak konuşmaya devam etmişlerdir.

Sınıf içi kurallara karşı yapılan istenmeyen davranışlardan “**Ders boyunca sürekli söz hakkı isteme**” davranışına gözlemlerin tamamında oldukça yoğun bir şekilde karşılaşılmıştır. Özellikle etkinliklerin yapılması sırasında karşılaşılan davranışa, sınıf içerisinde etkinliklere sürekli katılan öğrenciler arasında gözlenmiştir. Öğretmenler, genellikle tüm etkinliklere katılan öğrenciler dahi bu davranışı yapsalar, söz hakkı almaları yönünde uyarılarda bulunmuşlardır.

Sınıf içi kurallara karşı yapılan istenmeyen davranışlardan “**Söz hakkı alamayınca sorun yaratma**” davranışı sınıf gözlemlerinde karşılaşılan ancak fazla yoğun yaşanmayan bir davranış olmuştur. Davranış özellikle etkinliklere sürekli katılım gösteren öğrencilerde görülmüştür. Öğrencilerin bu davranışı bazı durumlarda kısık sesle sızlanmalar şeklinde olurken, bazı öğrencilerde ise yüksek sesle bağırma şeklinde meydana gelmiştir. Öğretmenler genel olarak davranışı yapanların olumlu durumları nedeniyle müdahaleleri şiddetli olmamıştır, ancak süreklilik yaratınca ve ses artınca müdahaleleri daha belirgin şekilde artmıştır.

Sınıf içi kurallara karşı yapılan istenmeyen davranışlardan “**Sürekli şikâyet amaçlı öğretmenler konuşma**” davranışı sınıflarda oldukça az gözlenmekle birlikte, meydana geldiği zamanlarda sürekli olarak aynı öğrenciler arasında olduğu gözlenmiştir. Öğretmenler bu duruma, meydana geldikleri anda müdahale ederek, tekrar oluşmasını engellemeye çalışmışlardır. Öğrenciler arasında şikâyet amaçlı konuşmalar genellikle etkinliğe katılmayan ya da söz hakkı almadan konuşan öğrencileri, öğretmene şikâyet etme şeklinde oluşmuştur.

Sınıf içi kurallara karşı yapılan istenmeyen davranışlardan “**İnatçılık**” davranışına sınıf gözlemlerinde genel olarak karşılaşılmamıştır. Öğrencilerin sınıf ya da okul kurallarına karşı gelecek şekilde inatla yaptıkları, istenmeyen bir davranış gözlenmemiştir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Bu bölümde veri toplama araçları ile elde edilen verilerin incelenmesiyle ulaşılan bulguların, araştırmanın amaçları doğrultusunda tartışılması yapılmıştır.

5.1. Öğretmen görüşlerine göre sınıfta karşılaşılan ve istenmeyen öğrenci davranışı olarak nitelendirilen davranışlara ilişkin tartışma.

Öğretmenlere anket ve görüşme soruları aracılığıyla istenmeyen davranışları tanımlamaları ve örnekler vermeleri istenmiştir. Görüşme sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde öğretmenler tarafından istenmeyen davranışların; sınıf içi kurallara aykırı olan, eğitim-öğretimi bozarak dersi kesintiye uğratan ve öğretmenin çalışmalarında boşluklar oluşturan davranışlar olarak ifade ettikleri görülmüştür. Ayrıca amaçlanan sonuca ulaşmayı engelleyen her türlü davranışta öğretmenler tarafından istenmeyen davranış tanımı olarak ifade edilmiştir.

Öğretmenlerden ayrıca anket içerisinde sunulan istenmeyen davranış örneklerinden kendilerine göre istenmeyen davranış olanlarını seçerek işaretlemeleri istenmiştir. Yapılan analiz sonucunda; “*Arkadaşlarına karşı saldırgan davranışlar sergilemek (dürtmek, itmek, vurmak, tırmalamak, ısırarak, tekme atmak vb.)* (186 öğretmen), *Arkadaşlarıyla kaba ve küfürlü konuşmak* (183 öğretmen), *Hırsızlık* (174 öğretmen), *Arkadaşlarından izin almadan onların çantalarını karıştırmak* (172 öğretmen), *Sürekli konuşarak diğer öğrencileri çalışmalarında rahatsız etmek* (171 öğretmen), *Arkadaşlarının malzemelerine/eşyalarına karışarak rahatsız etmek* (163 öğretmen), *Dersi aksatmaya yönelik kasti konuşmak* (161 öğretmen) davranışlarını istenmeyen davranış olarak seçtikleri görülmüştür. Öğretmenlerin anketlerde seçtikleri istenmeyen davranışla örnekleri ile görüşmelerde verdikleri cevaplar ve örneklerin benzer özellikler gösterdiği görülmektedir.

İstenmeyen davranışların tanımlamasına ilişkin literatüre bakıldığı zaman, istenmeyen davranışların tanımlanmasının çeşitli şekillerde yapıldığı görülmektedir.

İstenmeyen davranışları, Çelik (2002) sınıf ortamında eğitim ve öğretim etkinliklerini olumsuz yönde etkileyen her türlü davranışı, istenmeyen davranış olarak adlandırırken, Ilgar (2000) dersin akışını bozan, hedef davranışlara ulaşmayı zorlaştıran veya engelleyen her davranışı istenmeyen davranış olarak tanımlamaktadır. Ayrıca istenmeyen davranışların tanımlanmasını Tertemiz (2001), sınıf içinde diğer öğrencileri rahatsız eden, sınıf etkinliklerini bozan, okulun ve öğretmenin kanuni beklenti ve kuralları ile ters düşen ya da sınıfta karışıklık yaratan türden davranışlar olarak yapmaktadır. Akçadağ (2005)'a göre de öğretmenin sınıfta planladığı eğitim etkinliklerinin gerçekleşmesini etkileyen, engelleyen her türlü öğrenci davranış istenmeyen davranış olarak ifade edilebilir. Benzer olarak Ataman (2000) istenmeyen davranışları sınıftaki öğretim işleyişine etki yapan, öğretmen ve arkadaşlarıyla olan etkileşimini engelleyen ya da diğerleri için tehlike oluşturacak durumları yaratan davranışla olarak tanımlamaktadır.

Öğretmen cevapları ile istenmeyen davranışların literatürde karşılık bulan tanımlamaları ile paralellik gösterdiği görülmektedir. Öğretmenlerde istenmeyen davranışları tanımlarken, literatürde olduğu gibi özellikle kurallar üzerinde durarak, kurallara aykırı davranışlar, sınıf düzenin bozan davranışlar ve bireyleri etkileyen davranışlar olarak ifade ettikleri görülmektedir. Öğretmenlerin istenmeyen davranışları tanımlamasına ilişkin benzer sonuçlar Sadık (2006)'ın araştırmasında da ulaşılmıştır. Araştırmada öğretmenler çoğunlukla toplumsal beklentilere uygun olmayan davranışları, sınıf içinde istenmeyen davranışlar olarak nitelendirmişlerdir. Kuralların bu kadar ön plana çıkarılmasında, bireyi topluma hazırlamayı temel görev edinen okullarda öğretmenlerin öğrencilerini toplumsal düzene uygun bireyler olarak yetiştirme isteği şeklinde ifade edilebilir.

Öğretmenlerin sınıflarında gördükleri istenmeyen davranış örneklerine ilişkin önceki yıllarda yapılan diğer araştırmalar incelendiği zaman da görülmektedir ki, öğretmenlerin belirttikleri istenmeyen davranış örnekleri benzerlikler göstermektedir.

Sadık (2000) tarafından geliştirilen ve kullanılan aynı zamanda bu araştırmada da kullanılan anket sonuçları; “*arkadaşlarına karşı saldırgan davranışlar sergilemek (dürtmek, itmek, vurmak, tırmalamak, ısırarak, tekme atmak vb.), arkadaşlarıyla kaba ve küfürlü konuşmak, hırsızlık, arkadaşlarından izin almadan onların çantalarını karıştırmak, Sürekli konuşarak diğer öğrencileri çalışmalarında rahatsız etmek,*

arkadaşlarının malzemelerine/eşyalarına karışarak rahatsız etmek sürekli konuşarak diğer öğrencileri rahatsız etmek, gürültü yapmak şeklinde ifade etmişlerdir. Buradan da anlaşılacağı gibi aradan geçen süreye ve araştırmaya katılan öğretmenlerin değişmiş olma ihtimallerine karşın öğretmenlerin ifade ettikleri davranışlarda büyük oranda benzerlikler görülmektedir.

Sayın (2001) tarafında yapılan araştırmada da öğretmenlerin sınıflarında karşılaştıkları istenmeyen davranışlara örnekler vermeleri istendiğinde; öğretmenini arkadaşına şikayet etme, arkadaşlarına bağırma, gürültü yapma, izinsiz konuşma şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir. Benzer bir araştırma da Keskin (2002) tarafından yapılmış ve öğretmenler istenmeyen davranışlara örnek olarak; sürekli şikâyetle bulunmak, gürültü yapmak, ders materyallerini getirmeme, arkadaşlarına karşı fiziki ya da diğer biçimde zorbalık, gibi davranışlar ifade edilmiştir. İstenmeyen davranışlara yönelik öğretmen görüşlerine başvurulmuş bir diğer araştırma da Çetin (2002) tarafında yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin karşılaştıklarını ifade ettikleri istenmeyen öğrenci davranışları; izin istemeden konuşmak, kavga etmek, sözlü saldırıda bulunmak, fazla konuşmak, öğretmenin isteklerini yerine getirmemek şeklinde oluşmuştur.

Araştırma sonuçlarının benzerliği ve öğretmenlerin ifade ettikleri istenmeyen davranış tanımlamasını zaman içerisinde değişiklik göstermemesi dikkat çekici bir durum olarak görülmektedir. Bu durumun sebebi olarak; istenmeyen davranışların oluşmasına neden olan etmenlerin ortadan kalkmaması gösterilebilir.

5.2. Öğretmen görüşlerine göre sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışların ortaya çıkmasında derslere göre farklılık yaşanıp yaşanmamasına ilişkin tartışma.

İstenmeyen davranışların derslere göre durumu öğretmenlere sorulduğunda, hem anket bulgularına göre, hem de görüşme bulgularına göre, (ankete katılan öğretmenlerin %65'i (195 öğretmen), görüşme yapılan öğretmenlerin %73'ü (11 öğretmen)) öğretmenlerin çoğunluğunun derslere göre istenmeyen davranışların görülmesinde farklılık olduğu yönünde fikir belirttikleri görülmüştür.

Anket uygulamasına katılan öğretmenlerin büyük bir kısmı derslere göre farklılık olduğunu bildirirken (195 öğretmen), istenmeyen davranışların derslere göre meydana gelme sıklığını belirtmeleri istendiğinde ise cevap vermede çok yeterli olmadıkları görülmektedir. Zira derslere göre farklılık yaşandığını ifade eden öğretmenlerin çoğunluğu istenmeyen davranışların meydana gelme sıklığının hangi derste, ne şekilde oluştuğunu ifade etmeleri istendiğinde *ara sıra* seçeneğini işaretlemiş ya da cevapsız bırakmışlardır.

Araştırma sonucunda derslere göre farklılık olmadığı yönünde fikir belirten öğretmenler ise, derslerin sıralaması üzerinde durmuşlardır. Bu yönde fikir belirten öğretmenlere göre derslerin gün içerisindeki sıralaması istenmeyen davranışların görülmesi üzerinde etkili olmaktadır. Öğretmen görüşlerinden ilk derste henüz motivasyonun sağlamayan ya da son derslerde giderek yorgunlaşan ya da acıkan öğrencilerin istenmeyen davranış göstermeye daha meyilli oldukları anlaşılmaktadır. Bu yönde düşünen öğretmenlerin, öğrencilerin fiziksel durumlarının istenmeyen davranışları göstermeleri üzerinde etkili olduğu düşüncesinde oldukları söylenebilir. Öğretmenlerin ifadelerinden de çıkarılabilmektedir ki, yorulmaya ya da acıkmaya başladıkları zamanlarda öğrenciler istenmeyen davranış gösterme eğiliminde olmaktadır.

Derslere göre istenmeyen davranışların farklılık göstermesini, ders içeriklerinin ve yapılan etkinliklerin öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verme düzeyi ile ilişkilendirebiliriz. Bu durumu Glasser (1990), her bireyin bir şekilde karşılanması gereken gereksinimleri vardır şeklinde açıklamaktadır. Burada sözü edilen gereksinimlerin karşılanması ders içeriklerinde de kendini göstermektedir. Glasser'(1990)e göre istenmeyen bir davranış gösterildiğinde bu mutlaka karşılanmayan bir gereksinime dayanmaktadır. Bu şekilde davranan bir çocuğun davranışından vazgeçmesi ancak gereksiniminin karşılanması ile mümkün olabilmektedir (Glasser,1990;Akt:Celep-2004). Derslerin içeriklerinin farklılık göstermesi de her bireyin gereksinimleri ile örtüşmemesine neden olabilir. Yani dersin içeriğini kendine uygun bulmayan ya da gereksinimini karşılamayan bana bu dersin ne gereği var ki diyen bir öğrenci istenmeyen davranışta bulunabilir. Bunu engellemekte durumun farkına vararak gerekli müdahaleleri yapması gereken öğretmene düşmektedir. Öğretmen her dersin öğrenci için bir ihtiyaç olduğunu ve mutlaka ileride bir şekilde

işine yarayacağı fikrini yerleştirerek öğrencinin istenmeyen davranış gösterme ihtimalini azaltabilir.

Öğretmen cevapları incelendiğinde, istenmeyen davranışların derslere göre görülme durumunda anket sonuçlarına göre benzer görüş bildirişormuş gibi görünseler de görüşmelerde verdikleri örneklerden, farklı durumların yaşandığı ortaya çıkmaktadır. Görüşme yapılan öğretmenler arasında net bir fikir birliğinin ortaya çıkmadığı görülmektedir. Öğretmenlerin bazılarının Matematik, Fen ve Teknoloji, Sosyal Bilgiler ve Türkçe gibi mişver derslerde öğrenciler ne yapıldığının farkında olduklarından sorun davranış göstermedikleri, ancak paylaşımlı ve ortak yürütölen derslerde (Müzık, beden eğitimi, görsel sanatlar vb.) öğrenciler sürekli hareket halinde olduklarından istenmeyen davranışları gösterebildikleri düşüncesinde oldukları anlaşılmaktadır. Buna karşın bazı öğretmenlerin tam tersi mişver derslerde sorun yaşandığını beceri derslerinde etkileşimden doğan sorunlar yaşandığını ifade ettikleri anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin derslere göre farklı düşünceler sahip olmalarında, derslere yaklaşımlarının ya da öğrencilerinin gösterdikleri davranışlara ilişkin tutumlarının ve istenmeyen davranış algılarının etkisi olabilir. Aynı zamanda öğrencilerin derslere ilişkin tutumları da istenmeyen davranışların görülmesinde yaşanan farklılığı etkileyebilir. Daha öncede belirtildiğı gibi öğrenci gereksinimi olmadığını düşündüğü, ilgisini çekmeyen derslerde istenmeyen davranış göstermeye daha yakın olabiliyor.

5.3. Öğretmen görüşlerine göre sınıf yönetiminde karşılaşılan istenmeyen davranışlar nedenlerine ilişkin tartışma.

Anket ve görüşmeler sırasında öğretmenlere sorulan, istenmeyen davranışların nedenlerine yönelik soruların cevapları incelendiğinde, görüşmeye katılan öğretmenler istenmeyen davranışların nedenlerini; *aile (9 öğretmen), sınıfın fiziksel ortamı(6 öğretmen), öğretmen(4 öğretmen), öğretim programı (3 öğretmen) ve öğrencinin kendisi(3 öğretmen)* şeklinde sıralamışlardır.

Anket uygulamasına katılan öğretmenlerde istenmeyen davranışların nedenleri; %71.50 ile en başa aile etmenini koyarak cevaplamışlardır, öğretmenlere göre %65 oranında kalabalık sınıflar, %61 oranında öğrencinin okul dışındaki arkadaş çevresi,

%56 oranında toplum, %45 oranında medya ve çocuğun gelişimsel özellikleri de istenmeyen davranışların oluşmasına neden olan etmenler arasında gösterilmiştir.

İlgili literatür incelendiğinde de görülmektedir ki; istenmeyen davranışların nedenleri genel olarak okul/sınıf içi etmenler ve okul/sınıf dışı etmenler olarak iki başlık altında toplanmaktadır. Başar (2003) a göre öğrencinin aile ortamı, yaşantı çevresi ve okul, onun davranışının temel kaynaklarıdır. Bu bağlamda öğrencinin davranışlarını etkileyen sınıf dışı etmenler; aile, sosyal çevre (toplum) ve arkadaş çevresi olarak ifade edilebilir. Buradan da anlaşılabacağı gibi öğrencilerde görülen istenmeyen davranışların temelinde yatan nedenlerin başında aile olarak görülmektedir. Benzer olarak Akçadağ (2005) öğrencilerde görülen istenmeyen davranışların nedenlerini; sınıf içi nedenler ve sınıf dışı nedenler olarak ikiye ayırmaktadır. Sınıf dışı nedenler olarak; aileden kaynaklı nedenler, oyun ve arkadaş çevresinden kaynaklı nedenler, kültürden kaynaklı nedenler, medya ve iletişim araçlarından kaynaklı nedenler olarak sıralamaktadır.

Alanda daha önce yapılan çalışmalar incelendiğinde görülmektedir ki istenmeyen davranışların nedenleri çeşitli zamanlarda ve çeşitli bölgelerde araştırılmıştır. Sadık (2000) tarafında yapılan çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiş, çalışmada öğretmenlerin istenmeyen davranışların nedenlerinin başında aile etmenini ifade ettikleri görülmüştür. Bununla birlikte okul içinde demokratik bir yönetimin olmaması, kuralların belirsizliği de istenmeyen davranışların oluşmasına neden olan etmenler arasındadır. Sınıf içi nedenler olarak ta fiziksel ortamın uygun olmaması, öğrenci özellikleri (gelişim özellikleri, kişisel özellikleri, akademik özellikleri, yaşadığı çevresel etmenler), öğretmenden kaynaklı nedenler, sınıf dışı nedenler arasında gösterilmektedir (Başar;1999,103-110).

Çetin (2002) tarafından yapılan araştırmada da öğretmenlere göre istenmeyen davranışların nedenleri araştırılmış, sonuçta öğretmenlere göre aile ile ilgili seçenekler istenmeyen davranışların görülmesinde en fazla etkili olan etmenler olarak görülmüştür. Bununla birlikte öğretmenler sınıfların kalabalık olmasını ve öğretim araç-gereçlerinin eksikliğini de istenmeyen davranışların nedenleri arasında görmektedirler.

Sadık (2006) tarafından yapılan diğer bir araştırmada da öğretmenlere istenmeyen davranışların nedenlerini ifade etmeleri istenmiştir. Verilen cevaplara göre öğretmenler okul yönetiminin yanlış tutum ve davranışları, okulun fiziksel ve sosyal çevresinin yetersizliği, olumsuz çevre, eğitim programlarının ağırlığı, aile, öğrenci özellikleri (kişisel özellikler, sosyal özellikler, zihinsel özellikler, akademik özellikler), medya, öğretmen özelliklerini istenmeyen davranışların nedenleri olarak göstermişlerdir.

Sayın (2001) tarafından yapılan çalışmada da istenmeyen davranışların nedenleri öğretmenler tarafından; aile, sınıfın fiziksel eksiklikleri, medya, öğretmen özellikleri ve öğrenci özellikleri olarak ifade edilmiştir.

Alanda yapılan araştırmaların sonuçları genel olarak göz önüne alındığında bu araştırma ile paralellik gösterdiği görülmektedir.

İlgili literatür ve alanda yapılan çalışmalarda göstermiştir ki istenmeyen davranışların nedenleri farklı zamanlarda ve farklı bölgeler de araştırılmalarına rağmen genel olarak öğretmenler tarafından aynı şekilde ifade edilmiştir. Bu araştırma da olduğu gibi aile etkisi, sınıfın ve okulun fiziksel eksiklikleri, öğretmen özellikleri, öğrenci özellikleri, medyanın öğrenci üzerindeki etkisi, yaşanan çevre ve akran grupları istenmeyen davranışların temel nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öğretmenlere göre istenmeyen davranışların nedenleri genel olarak aynı şekilde sonuçlanmasında toplum yapımızın sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel olarak benzer özellikler göstermesi etkili olabilir. Yine aileden kaynaklı nedenlerin sürekli olarak en büyük etmen olarak gösterilmesi aile eğitim düzeyi ve ebeveynlerin çocuklarına yaklaşımlarından doğan hatalardan kaynaklı olabilir.

Alanda önceki yıllarda yapılan çalışmalarda dikkati çeken bir konu da öğretmenlerin istenmeyen davranışların nedenlerini ifade etmeleri istendiğinde genel olarak kendileri dışındaki nedenleri sıralamalarıdır. Bu araştırmada ise öğretmenler istenmeyen davranışlara neden olarak kendilerinin olası yanlış davranışlarını ve eksiklikleri ile etkisiz sınıf yönetimi becerilerini de neden olarak ifade etmişlerdir. Buradan hareketle öğretmenlerin sınıfta yaşanan sorunlar karşısında özeleştiri yapmaya

başladıkları ve sorunun kendilerinden kaynaklanabileceğini de düşünmeye başladıklarını söyleyebiliriz. Bu durum öğretmenlerin olası yanlışlarını görerek düzeltmeleri yoluna gitmeleri konusunda etkili olabilir.

5.4. Öğretmen görüşlerine göre 1998 ilköğretim programının uygulanması sırasında sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışlar ile farklı sınıf içi etkinliklerini içeren 2005 ilköğretim programının uygulanması sırasında görülen istenmeyen davranışlar arasındaki farklılıklara ilişkin tartışma.

Veri toplama araçları ile öğretmenlerin 1998 programının uygulanması sırasında karşılaştıkları istenmeyen davranışlarla, 2005 ilköğretim programının uygulanması sırasında karşılaştıkları arasında farklılıklar olup olmadığı araştırılmış, alınan cevaplar incelendiği zaman, öğretmenlerin büyük çoğunluğu program değişikliğinin istenmeyen davranışları azalttığı yönünde fikir belirtmişlerdir. Öğretmenler arasında az da olsa program değişikliğinin istenmeyen davranışları artırdığı yönünde fikir belirten ya da herhangi bir etkisi olmadığı yönünde fikir belirtenlerde öğretmenlerde olmuştur.

İstenmeyen davranışların azaldığı yönünde fikir belirten öğretmenlerin bunu açıklarken ifade ettikleri durumun, programın hazırlanırken içeriğinde belirtilen, programın farklı özellikleri ile de uyum halinde olduğu görülmektedir. Zira öğretmenlere göre sınıfta, etkinliklerle sürekli aktif olmaları öğrencilerin zamanlarını doldururken istenmeyen davranış göstermelerini engellemektedir. Programın içeriğine bakıldığı zaman görülüyor ki 2005 ilköğretim programı öğrencilere okulda zamanın büyük bir bölümünü kendi girişimleriyle gerçekleştirecekleri ve öğretmenlerinin kendilerine doğrudan bilgi aktarmak yerine sadece yol göstereceği etkinlikler ayrılmıştır (MEB, 2005). Unutulmaması gereken bir diğer konuda bireyin kendi öğrenmelerini gerçekleştirirken aktif durumda olması, onun farklı ve dersle ilgisi olmayan konularla ilgilenmesini azaltacaktır. Bu durumda olan öğrencilerde de istenmeyen davranış görülme sıklığı azalacaktır. Yine bu öğretmenlere göre etkinliklere katılıp, kendi çalışmasını hazırlayan öğrencilerde özgüven duygusu gelişmekte ve böylelikle söz almasını ve dinlemesini öğrenmektedirler. Bu açıdan bakıldığı zaman yine öğrenciyi merkeze alan ilköğretim programı sonrasında etkinliklerle aktifleşen öğrencinin kendi ürünün görmesi, hazırladığı ürünü sunması ve savunması sonrasında

kendine güven, karşılıklı hoşgörü ve dayanışma duygularının arttığı anlaşılmaktadır. Günbayı (2006) nın aktardığı gibi; öğrenciler kendileri ile ilgili iyi düşüncelere sahip olduklarında, çevrelerine olumlu bir şekilde yaklaşmakta ve öğrenmeye daha açık olmakta kendisine güvenen öğrenci fazla sorun çıkarmamaktadır. Olumlu yönde düşünen öğretmenlere göre derslerdeki istekli öğrencilerin sayısının artmış olması sorun yaratacak öğrencileri de olumlu yönde etkilenmesini ve derse karşı ilgilerinin çekilmesini kolaylaştırmaktadır. Sınıfta bulunan olumlu örneklerin artması, istenmeyen davranışların görülmesini azaltmaktadır diyebiliriz, çünkü sınıfta öğrenciler, aralarındaki iletişimle informal yollardan öğrenmeye devam etmektedirler (Hoşgörür,2002:82). Akran ilişkisinin bu bağlamda sınıf dinamiğini olumlu etkilediğinden bahsedebiliriz.

Program değişikliğinin olumlu etki yarattığı görüşünde olan öğretmenlere göre, öğretmen merkezli olan 1998 programının uygulanması sırasında derslerde sıkılan öğrenciler sorun yaratmaya hazır olurken, 2005 programı ile derslerde etkinliklerin merkezine öğrenciler alındığı için sıkılmaya ve sorun davranış göstermeye zaman bulamamaktadırlar. Buradan da anlaşılabileceği gibi, öğretmen merkezli, katı davranışçı bir yaklaşımla hazırlanan 1998 ilköğretim programının uygulanması sırasında sınıfta, pasif bir dinleyici durumunda olan öğrenci sadece dersi dinleyip öğretmenin öğrettiklerini öğrenmeyle meşgul olarak görülmektedir. Ancak bir öğrencinin ders içerisinde dikkatini sürekli toplamak sorun olabilir ve bu durumda istenmeyen davranışların görülmesine neden olabilir. Bu bağlamda, bilgiyi kişinin ürettiği, yaprak yaşayarak öğrenmenin temel alındığı yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan 2005 ilköğretim programının uygulanması sırasında etkinliklerle sınıfın merkezine öğrenci alındığından ve sıkılmaya zamanları olmadığından sorun yaratmıyor istenmeyen davranış göstermiyorlar diyebiliriz.

5.5. Öğretmenlere görüşlerine göre istenmeyen davranışların ortaya çıkmasında program değişikliğinin etkisine ilişkin tartışma

Program değişikliğinin istenmeyen davranışlar üzerindeki etkisine yönelik öğretmenlerin ifadeleri incelendiği zaman görülüyor ki, görüşüne başvurulmuş öğretmenlerin büyük bir kısmına göre istenmeyen davranışlar program değişikliğinin ardında azalma göstermiştir. Zira görüşme uygulamasına katılan öğretmenlerin %55' i

(8 öğretmen) program değişikliğinin istenmeyen davranışların ortaya çıkması üzerinde olumlu etki yarattığını ve sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışların azaldığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin ifadelerinden program değişikliği sonrasında öğrencilerin etkinliklerin merkezine geçerek sürekli olarak aktif oldukları ve derslere olan ilgilerinin artarak istenmeyen davranışları gösterme eğilimlerinin azaldığı anlaşılmaktadır. Öğretmen görüşleri ile MEB tarafından açıklanan program değişikliği gerekliliğinin nedenleri arasında paralellik olduğu görülmektedir. MEB 2005 ilköğretim programının sunumunda program değişikliğinin nedenleri arasında; *1998 ilköğretim programının uygulanması sırasında öğrencilerin çoğunluğunda okula, öğrenmeye, okumaya tepki düzeyinde bir isteksizlik olmasını* göstermektedir. Buradan 1998 programının uygulanması sırasında öğretmen aktifliği nedeniyle öğrencilerde sıkıntı ya da derse karşı ilgisizlik yaşandığı ve bu durumunda istenmeyen davranışların görülmesinde etkili olduğu anlaşılmaktadır. Yine öğretmen görüşlerinden öğrencilerin yeni programla birlikte kendilerini ifade becerilerinde artış olduğu bununda sınıfta söz hakkı istemede ve kendini dinletip karşısındakini dinlemede olumlu etki uyandırdığı anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin bu ifadelerinin de MEB program değişikliği nedenleri ile paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır. 2005 ilköğretim programının değişikliğinin nedenlerinden birisi olarak ta *kendini ifade edebilen, iletişim kurabilen, girişimcilik ruhuna sahip, vatandaşlar yetiştireme gerekliliğinin* her geçen gün artması olarak gösterilmektedir. Ayrıca öğretmenlerin ifadelerinin 2005 ilköğretim programının hazırlanmasında temel yaklaşım olarak alınan yapılandırmacı yaklaşıma da uygun olduğu dikkati çekmektedir. Brooks&Brooks (1993) yapılandırmacı öğrenme kuramının, bireyin eleştirel düşünme, sorgulama, çözüm yolları üretme, problem çözme ve girişimci yanını ön plana çıkardığını ifade etmektedir. Bununla birlikte Deryakulu (2000) nun belirttiği gibi yapılandırmacı öğrenme kuramına uygun hazırlanmış sınıflarda öğrenci sorgulayarak, zihinsel çaba göstererek, araştırma yaparak, bilinen ya da sunulan gerçekleri sorgulayarak, başkalarıyla etkileşimde bulunarak aktif bir tutum sergiler.

Buradan da anlaşılaacağı gibi program değişikliği sonrasında öğrencinin merkeze alınarak etkinliklerin öğrenciler tarafından yapılması ve öğretmenlerin sınıf içi etkinlikleri öğrencilere göre hazırlayıp, öğrencilerin yapmalarına rehber olarak yol göstermesi sonucunda aktif olan öğrenci istenmeyen davranış göstermemeye başlamaktadır.

Çalışma kapsamında fikirlerine başvurulanan öğretmenlerden bir kısmına göre de program değişikliğinin istenmeyen davranışlar üzerinde olumsuz etkisi olmuş ve istenmeyen davranışların artmasına neden olmuştur. Bu yönde fikir belirten öğretmenlere göre; derste sürekli aktif olarak etkinliklere katılmak isteyen öğrenciler söz hakkı kendilerinde olsun istemekte, bu da bencillik gibi istenmeyen davranışların artmasına neden olmaktadır. İnde öğretmenleri destekler durumlar olduğu görülmektedir. Akar ve Yıldırım (2004) yapılandırmacı sınıf ortamlarının öğrencilerin aktif olmalarını, bilişsel üst düzey becerilerini kullanmalarını gerektiren etkinlikler çerçevesinde kurulmaları gerektiğini ifade etmektedir. Bu etkinlikler paylaşımcı ve işbirlikçi çalışma ortamlarında yürütülmelidir. Paylaşım ve tartışmaların amacı, var olan bilgilerin yansıtma yöntemiyle paylaşılmasını sağlamak, yeni bilgilerin oluşturulmasını kolaylaştırmaktır. Ancak bu etkinliklerin düzenlenmesi sırasında yapılan tüm çalışmaların öğretmen rehberliğinde yapılacak olması unutulmamalıdır. Bu noktada öğretmenlere sınıf içerisindeki tüm öğrencilere aynı şekilde rehberlik etme görevi düşmektedir ki burada yapılacak hatalı yaklaşımlar ya da eksiklikler sorunlar yaşanmasına neden olabilmektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin ifadelerinde belirttikleri nedenlerin oluşmasında gerek sınıf ortamının fiziksel etmenleri, gerek öğrenci kişilik yapısı ve gerekse öğretmenin sınıf yönetimi yaklaşımlarının etkisi olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Aynı zamanda yapılandırmacı sınıf ortamları gerçek demokrasinin yaşandığı yerler de olmalıdır. Yani uygulayıcılar her öğrencinin sınıf ortamında eşit olduğunu ve her öğrencini aynı söz hakkına sahip olduğu bilincini öğrencilerine mutlaka vermeli ve yerleştirmelidir. Bu konuda öğretmenlerin ailelerle işbirliği içerisinde olması başarılarını olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın alt amaçları doğrultusunda nitel ve nicel veri toplama araçlarının analizi sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar açıklanacak, uygulamaya yönelik ve ileride yapılacak olası araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

6.1. Sonuçlar

Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlar bu bölümde sunulmuştur.

1. Öğretmen görüşlerine göre sınıfta karşılaşılan ve istenmeyen öğrenci davranışı olarak nitelendirilen davranışlara ilişkin sonuçlar.

Araştırma bulguları incelendiği zaman görülmektedir ki öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen davranışları tanımlamaları istendiğinde, literatürle doğru orantılı tanımlamalar yapmışlardır. Ayrıca öğretmenlerin sınıflarında karşılaştıklarını ifade ettikleri istenmeyen davranışlarda alanda daha önce yapılan araştırmalarla benzerlik göstermektedir. Bu durumda program değişikliğinin bu çalışmaya katılan öğretmenlerin istenmeyen davranış algısı üzerinde herhangi bir etkisi olmadığı söylenebilir.

Ancak öğretmenlerin sınıflarında karşılaştıklarını ifade ettikleri istenmeyen davranışlarla, yapılan sınıf gözlemlerinde karşılaşma sıklığı oldukça düşük olmuştur. Bu durumda öğretmenlerin istenmeyen davranışları tanımlamaya ilişkin ifadelerini yeni ilköğretim programının içeriğine, günün şartlarına ve öğrenci profillerine göre yeniden gözden geçirmeleri gerektiği söylenebilir.

2. Öğretmen görüşlerine göre sınıf yönetiminde karşılaşılan istenmeyen davranışlar nedenlerine ilişkin sonuçlar

Araştırma sonucuna göre öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen davranışların nedenleri gerek literatürde belirtilen nedenlerle gerekse alanda önceden yapılan araştırmalarda bulunan nedenlerle benzerlikler göstermiştir. Program değişikliği

sonucunda istenmeyen davranışların meydana geliş nedenlerinde dikkate değer bir değişiklik yaşanmamıştır.

3. Öğretmen görüşlerine göre sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışların ortaya çıkmasında derslere göre farklılık yaşanıp yaşanmadığına ilişkin sonuçlar.

İstenmeyen davranışların meydana gelmesinde derslere göre farklılık yaşandığı araştırma bulgularından anlaşılmaktadır. Ancak öğretmenlere göre bu farklılıklar derslerin türüne göre değişmekle birlikte, derslerin gün içerisinde sıralamalarına göre de değişmektedir. Öğretmenler arasında tam bir fikir birliği olmamasına rağmen genel olarak ortak yapılan derslerde (müzik, beden eğitimi, görsel sanatlar v.b.) istenmeyen davranış görülme durumu artmakta iken, mihver derslerde bu durum azaldığı yönünde fikir belirtmişlerdir.

4. Öğretmenlere görüşlerine göre istenmeyen davranışların ortaya çıkmasında program değişikliğinin olup olmadığına ve varsa neler olduğuna ilişkin sonuçlar.

Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin genel olarak düşünceleri program değişikliği sonucunda sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışların görülme oranında azalma olmuştur. Ancak öğretmenler bu azalmanın oluşabilmesini çeşitli şartlara bağlı olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlere göre istenmeyen davranışların azalması, programın istediği sınıf içi teknik altyapının ve öğrenci-veli altyapısının uygun olduğu durumlarda oluşmaktadır. Programın gerektirdiği altyapının oluşmadığı durumlarda öğretmenlere göre istenmeyen davranışların meydana gelmesinde herhangi bir azalma olmamakta aksine artış olmaktadır. Özellikle yeni ilköğretim programına ilişkin yeterli eğitim almadıklarını, gerekli sınıf yönetimi yaklaşımları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ifade eden öğretmenler genel olarak eski bilgilerini yeni duruma uyarlamaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir.

5. Öğretmen görüşlerine göre 1998 ilköğretim programının uygulanması sırasında sınıfta karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları ile farklı sınıf içi etkinliklerini içeren 2005 ilköğretim programının uygulanması sırasında görülen istenmeyen öğrenci davranışları arasında farklılıklar olup olmamasına, varsa neler olduğuna yönelik sonuçlar

Öğretmenlerin görüşlerinden program değişikliğinin istenmeyen davranışlar üzerinde hem olumlu etkileri hem de olumsuz etkileri olduğu sonucuna ulaşılırken herhangi bir değişiklik olmadığı fikrinde olan öğretmenler olduğu sonucu da bulunmaktadır.

Öğretmen merkezli 1998 ilköğretim programının uygulanması sırasında sınıf içerisinde pasif dinleyici durumunda olan öğrencinin zamanla sıkılmasından dolayı istenmeyen davranışlar gösterdiklerini ifade eden sınıf öğretmenlerinin görüşlerinden, öğrenciyi etkinliklerin merkezine alan 2005 ilköğretim programı sonrasında öğrencilerin sürekli, sınıf içerisinde aktif olmaları nedeniyle istenmeyen davranışlarda azalma olduğun sonucu çıkmıştır. Bu yönde görüş bildiren öğretmenlere rağmen farklı olarak, yeni ilköğretim programının uygulanması sırasında programa uygun sınıf yönetimi yaklaşımı ve davranış yönetimi stratejisi uygulanamaması durumlarında özellikle akademik başarıları ile ön plana çıkan ya da ailesinde sürekli şımartılmış olan öğrencilerin ön plana çıkma istekleri nedeniyle istenmeyen davranışlar görülebildiği de öğretmen görüşlerinden anlaşılmaktadır. Bu tür durumlar sonucunda da gerek birbirlerine karşı gerekse öğretmenlerine karşı tahammülsüz davranışlar ortaya çıktığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf yönetiminin yapılan program değişikliği ile ilgisi olmadığını düşünen sınıf öğretmenlerine göre de istenmeyen davranışlar üzerinde herhangi bir değişiklik olmadığı saptanmıştır

Ancak genel olarak değerlendirildiğinde, bu çalışma kapsamında istenmeyen davranışların program değişikliği sonrasında azalma eğilimi gösterdiğini vurgulamışlardır.

6.2. Öneriler

Araştırmanın bulgularına ve sonuçlarına dayalı olarak uygulamaya yönelik ve ileride yapılacak çalışmalara yönelik öneriler bu bölümde sunulmuştur.

6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Araştırma sonuçları sınıf öğretmenlerinin yeni ilköğretim programının gerektirdiği sınıf yönetimi yaklaşımları hakkında net bir bilgileri olmadığını göstermiştir. Öğretmenler kullandıkları yöntemlerin, eski bilgilerinin yeni durumlara uyarlanması şeklinde olduğunu ifade etmişlerdir. Bu nedenle M.E.B. tarafında açılacak hizmet içi eğitim seminerleri ile yapılandırmacı sınıf yönetimi yaklaşımları hakkında eğitim almaları sınıf yönetimi başarılarının olumlu yönde etkileyebilir.
2. Yeni programın hazırlanmasında temel alınan yaklaşım olan yapılandırmacı yaklaşıma uygun sınıf içi etkinliklerin öğretmenler tarafından tam olarak uygulanamaması nedeniyle, sınıf yönetiminde sorun yaşadıkları görülmektedir. Bu konu ile ilgili hizmet içi eğitim seminerleri düzenlenmesinin öğretmenlerin etkinlikleri daha etkili kullanmalarını ve sınıf yönetiminde daha rahat olmalarını etkileyebilir.
3. Öğretmenler yeni programın etkili olarak kullanılabilmesi ve sınıf yönetiminde başarılı olabilmelerinin, gerekli altyapının sağlanması ile olabileceğini belirtmişlerdir. Bu durumda okullarda yeni programın gerektirdiği ders araç-gereçleri ile materyallerinin tam olarak sağlanması sınıf yönetimi becerisini olumlu yönde etkileyecektir.
4. Öğretmenler yeni programla birlikte aile desteğinin daha da arttığı görüşünde birleşmektedirler. Bu nedenle ailelerin yeni ilköğretim programı hakkında bilgilendirilmelerine yönelik yapılacak çalışmaların, öğrencilerde görülen istenmeyen davranışların üzerinde etkileri olabilir.

6.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırma ilköğretim okullarının 2. 3.ve 4. sınıf öğretmenleri ile sınırlandırılmıştır. İlköğretim birinci kademe tüm sınıfları kapsayacak şekilde bir çalışma yapılabilir.
2. Bu çalışmada SED’ in istenmeyen davranışlar üzerindeki etkisine bakılmamıştır. Okulların bulunduğu çevrenin sahip olduğu SED’ in öğrencilerin gösterdiği istenmeyen davranışlara etkilerine yönelik bir araştırma yapılabilir.
3. Bu çalışmada öğretmenlerin sahip oldukları mesleki kıdem, cinsiyet, okul türü ve sınıf mevcutlarının istenmeyen davranışlara etkilerine bakılmamıştır. İlerleyen yıllarda yapılacak bir çalışmada bu değişkenlerin sınıfta karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarına etkisine bakılabilir.
4. Bu çalışmada istenmeyen davranışların durumuna ilişkin genel bir betimleme yapılmış, sınıflar arası karşılaştırma yapılmamıştır, İlköğretim birinci kademedeki sınıflar arası karşılaştırmalı istenmeyen davranışların görülmesi ile ilgili bir araştırma yapılabilir.
5. Bu çalışmada öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı kullandıkları baş etme stratejilerine bakılmamıştır. Daha sonra yapılacak bir çalışmada yeni ilköğretim programının uygulanması sırasında karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı öğretmenlerin kullandıkları baş etme stratejileri araştırılabilir.
6. Araştırma öğretmen görüşlerine dayalı olarak yapılmıştır. Benzer bir araştırma, öğretmen ve öğrenci düşüncelerini karşılaştırmalı olarak inceleyecek şekilde tasarlanabilir.
7. Araştırma dâhilinde devlet ilköğretim okullarında karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışları incelenmiştir. Yeni ilköğretim programının etkisi de göz önünde bulundurularak, özel ilköğretim okullarında görülen istenmeyen öğrenci

davranışları ile devlet ilköğretim okullarında görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının karşılaştırılması şeklinde bir araştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Abbot, S. And Ryan, T. (1999), Constructing Knowledge, Reconstructing Schooling *Educational Leadership*. November, 66-69
- Açıklan, A. (1997), *Toplumsal Kurumsal ve Teknik Yönleriyle Okul Yöneticiliği*. Ankara: PegemA Yayıncılık
- Ağaoğlu, E.(2001), “Sınıf Yönetimi İle İlgili Genel Olgular”, (Editör:Zeki Kaya) , *Sınıf Yönetimi*, Ankara: PegemA Yayıncılık
- Akar, İ. (2002), “Öğrenci Davranışlarını Etkileyen Etmenler”,(Editör:Zeki Kaya) , *Sınıf Yönetimi*, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Akçadağ, T. (2005), “Sorun Davranışların Yönetimi” “*Etkili Sınıf Yönetimi*” (Ed:Hüseyin Kıran), Ankara: Anı Yayınevi.
- Aksoy, N. (1999), “Classroom Management and Student Discipline In Elementary Schools Of Ankara”, (Turkey), *Unpublished Doctoral Dissertation*, University Of Cincinnati: USA.
- Alkan, B. H. (2007), “İlköğretim Öğretmenlerinin İstenmeyen Davranışlarla Baş Etme Yöntemleri Ve Okulda Şiddet” *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Niğde
- Arabacı, İ. B. (2005), “Öğretme-Öğrenme Sürecinde Öğrencilerin Katılımı Ve Sınıfta Demokrasi” *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Sayı:316,s:20-25
- Asan, A. ; Güneş, G. (2000), Oluşturmacı Öğrenme Yaklaşımına Göre Hazırlanmış Örnek Bir Ünite Etkinliği, *Milli Eğitim*. 147, (Çevrimiçi) <http://www.egitim.aku.edu.tr/aasan.doc> 05 Şubat 2007
- Aşkar Aktamış, H. ; Ergin, Ö. & Akpınar, E. “Yapısalcı Kurama Örnek Bir Uygulama”, (Çevrimiçi) http://www.fedu.metu.edu.tr/ufbmek-5/b_kitabi/PDF/Fen/Bildiri/t58d.pdf (05 Şubat 2007)
- Atıcı M. (1999), “An Exploration Of The Relationships Between Classroom Management Strategies And Teacher Efficiency In English And Turkish Primary School Teachers”, *Yayınlanmamış Doktora Tezi* Leicester University: England

- Atıcı, M.(2002), “Öğrenci İstenmeyen Davranışlarıyla Baş Etmede Türk Ve İngiliz Öğretmenlerinin Kullandıkları Yöntemlerin Karşılaştırılması”, *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Sayı:29, Kış
- Ataman, A. (2000), “Sınıf İçinde Karşılaşılan Davranış Problemleri Ve Bunlara Karşı Geliştirilen Önlemler” *Sınıf Yönetimi* (Edt. Leyla Küçükahmet). Ankara: Nobel Yayıncılık
- Aydın,A. (2000), “*Sınıf Yönetimi*”, İstanbul: Alfa Yayınevi
- Baloğlu, N.(2001), *Etkili Sınıf Yönetimi*, Ankara: Baran Ofset Matbaacılık
- Başar, H. (1999), *Sınıf Yönetimi* ,Ankara: M.E.B. Yayınları
- Başar. H. (2001), *Sınıf Yönetimi*, Ankara: Anı Yayınevi
- Başar. H. (2003), *Sınıf Yönetimi*, Ankara: Anı Yayınevi
- Başar. H. (2008), *Sınıf Yönetimi*, Ankara: Anı Yayınevi
- Brook J.G.& Brooks M.G. (1993), *In Searh Of Understanding The Case For Constructivist Classrooms*, Alexandrie: VA, Associaton For Supervision And Curriculum Development
- Brook J.G.& Brooks M.G. (1999), The Courage To Be Constructivist Classrooms, *Educational Leadership November*:18 –24.
- Brophy, J. E. (1988), “Educating teachers about managing classrooms and students” *Teaching and Teacher Education*, 4, (1), 1-18.
- Can, T. (2004), “Yabancı Dil Olarak İngilizce Öğretmenlerinin Yetiştirilmesinde Kuram ve Uygulama Boyutuyla Oluşturmacı Yaklaşım” *Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi*, İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili Eğitimi Bölümü: İstanbul
- Celep, C. (2004), *Sınıf Yönetimi Ve Disiplin*, Ankara: Anı Yayıncılık
- Cerit, Yusuf. (2001), “Bilgi Toplumunda İlköğretim Okul Müdürlerinin Rollerini.” *Yayımlanmış Doktora Tezi*, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Bolu
- Cüceoğlu, D. (1993), *İyi Düşün Doğru Karar Ver*, Ankara: Sistem Yayınları
- Çalık, T. (2003), “Sınıf Yönetimi Ve Özellikleri”, *Sınıf Yönetimi* (Edt. Leyla Küçükahmet). Ankara: Nobel Yayıncılık
- Çetin,Y. (2002), “İlköğretim 4. Ve 5. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Karşılaştıkları Disiplin Problemleri İle İlgili Görüşleri”, *Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Adana
- Çelik, V. (2002), *Sınıf Yönetimi*, Ankara: Nobel Dağıtım

- Deryakulu, D. (2000), “Yapıcı öğrenme”, (Ed.A. Şimşek), *Sınıfta Demokrasi*. (s. 53-77). Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- Demirtaş, H. (2005), “Sınıf Yönetimin Temelleri” *Etkili Sınıf Yönetim* (Edt. H. Kıran), İstanbul: Lisans Yayıncılık
- Demir, S. (2006), “İlköğretim Okullarında Görev Yapan 1.2.3.4. ve 5. Sınıf Öğretmenlerinin 2005 İlköğretim Programlarına İlişkin Görüşleri.” *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul
- Doyle. W. (1986), “Classroom Organisation and Management”, *Handbook of Research on Teaching*, Ed. Merlin C. Wittrock, Third Edition, Macmillan Pub.: Newyork
- Ekiz, D. (2003), *Eğitimde Araştırma Yöntem Ve Metotlarına Giriş*, Ankara: Anı Yayıncılık
- Erden, M. (2001), *Sınıf Yönetimi*, İstanbul: Alkım Yayınları
- Erden, M. (2005), *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, İstanbul: Epsilon Yayınevi
- Eripek, S. (1980), “Ankara İli Merkezinde Bulunan Ortaöğretim Kurumlarında Disiplin Uygulamaları Ve Bu Uygulamaların Öğrencilerin Uyum Sorunları Yönünden Değerlendirilmesi”, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi: Ankara
- Erol, Z. (2006), “Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Afyon
- Ertürk, S. (1994), *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Meteksan Yayınevi
- Evertson, C. M. ; Harris, A. H. (1992), “What we know about managing classrooms” *Educational Leadership*, 19, (7), 71-78.
- Gökdoğan, G. (2007), “Sınıf Yönetiminde İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Resmi İlköğretim Okulları Ve Özel İlköğretim Okullarında Mukayeseli İncelenmesi (Kayseri İli Örneği)” , *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Kayseri
- Gözütok, Dilek F. (2004), *Öğretmenliği Geliştiriyorum* Ankara: Siyasal Yayınevi
- Günbay, İ. (2006), “İstendik Davranışları Destekleyen Bir Sınıf Disiplini Oluşturma” *Sınıf Yönetimi* (Editörler: M. Yalçınkaya ve İ. Günbayı) , İstanbul: Lisans Yayıncılık
- Gündüz, H.B. (2004), “Eğitim Okul Ve Sınıf Yönetimi”, (Edt. Ş.Şule Erçetin, Ç Özdemir), Sınıf Yönetimi, Ankara: Asil Yayınevi

- Gürol, M. ; Tezci, E.: (2001), “Teknolojik Öğrenme Çevrelerinin Tasarımı: Oluşturmacı Bir Yaklaşım”, Ankara.: BTIE, Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim, Bildiriler Kitabı
- Gürol, M; Atıcı, B. (2001), “Nesnelci Öğretim Yaklaşımlarından Oluşturmacı Öğrenme Yaklaşımlarına Doğru İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitime Yönelik Gelişimsel Bir Model önerisi”, Ankara: BTIE, Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim. Bildiriler Kitabı
- Hoşgörür, V. (2002), “İletişim”, *Sınıf Yönetimi* (Editör:Zeki Kaya), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- İlgar, L. ; (2000), *Eğitim Yönetimi, Okul Yönetimi, Sınıf Yönetim*, İstanbul: Beta Yayıncılık
- Kabapınar, F. (2004), “Oluşturmacı (Constructivist) Öğrenme Ortamı İçin Fen Ders Kitabı ve Öğretmen Kılavuzu Modeline Örnek Bir Materyal”, (Çevrimiçi) <http://www.erg.sabanciuniv.edu/iok2004/> (05 Şubat 2007)
- Kahraman, A. (2002), “*Sınıf Yönetimi*”(Edt.E. Karip), Ankara: Pegema Yayıncılık,
- Kahraman, C. (2006), “Sınıf içi İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Önlenmesi ve Giderilmesine İlişkin Öğretmen Ve Öğrenci Görüşleri. Edirne İli Merkez Uzunköprü Ve Havsa İlçeleri Örneği”, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Bolu
- Kara, Y. ; Özgün-Koca, S. A.: (2004), “Buluş Yoluyla Öğrenme ve Anlamlı Öğrenme Yaklaşımlarının Matematik Dersinde Uygulanması: “İki Terimin Toplamının Karesi” Üzerine İki Ders Planı”, *İlköğretim Online* 3 (1) sf. 2-10 <http://ilkogretim-online.org.tr> (05 Şubat 2007)
- Karakaş, N. B. (2005), İlköğretim Birinci Kademe Öğrencilerinde Gözlenen İstenmeyen Davranışlar Ve Öğretmenlerin Bunlarla Başa Çıkma Yöntemleri, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Manisa
- Karasar, N. (2005), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara, Nobel Yayınevi
- Karip, E. (2002), *Sınıf Yönetimi* , Ankara: Pegema Yayıncılık,
- Kapusuzoğlu, Ş.(2006), “Sınıf İçi Ve Sınıf Dışı Öğrenci Davranışlarını Etkileyen Faktörler” , *Sınıf Yönetimi* (Editörler: M. Yalçınkaya ve İ. Günbayı) , İstanbul: Lisans Yayıncılık

- Keskin, Mehmet A.(2002), “Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları Ve Baş Etme Yolları.”, *Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara
- Kılbaş, Ş. (2003), *Sınıf Yönetim*, Adana: Nobel Yayınevi
- Kılbaş, Köktaş, Ş.(2007), *Etkili Sınıf Yönetim*” , Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi
- Kıran, H. (2005), *Etkili Sınıf Yönetimi* Ankara: Anı Yayıncılık
- Koç, G.; Demirel, M. (2005), “*Eğitim Fakültesi Dergisi*” Sayı:27, Ankara: Hacettepe Üniversitesi
- Koçoğlu, Ç. ; Köymen Ü. (2002), “Öğrencilerin Hiperortam Tasarımcısı Olarak Katıldığı Öğrenme Çevresinin Yaratıcı Düşünmeye Etkisi” <http://www.tojet.net/articles/2315.htm> (Çevrimiçi)
- Korkmaz, İ. (2002), “İstenmeyen Davranışların Önlenmesi”,(Editör:Z. Kaya) , *Sınıf Yönetimi*, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Köseoğlu, F. Tümay, H. & Kavak, N.: (2002), “Yapılandırıcı Öğrenme Teorisine Dayanan Etkili Bir Öğretim Yöntemi: Tahmin Et – Gözle – Açıkla – “Buz ile Su Kaynatılabilir mi?””.
- Küçükahmet, L. (2001), *Sınıf Yönetimi*, Ankara: Nobel yayın Dağıtım
- Kutlu, E. (2006), Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Sınıf yönetiminde Davranış Düzenleme Sürecinin Değerlendirilmesi (Kayseri İli Örneği), *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Kayseri
- Lemlech, J.K. (1999), *Classroom management : methods and techniques for elementary and secondary teachers*, Prospect Heights, IL : Waveland Press
- Lemlech, J.K.(1988), *Classroom Management:Methods And Techniques For Elementary And Secondary Teachers*, Newyork: Longman Publication
- Mayring, P. (2000), *Nitel Sosyal Araştırmaya Giriş*. (Çev. Adnan Gümüş ve M. Sezai Durgun) Adana: Baki Kitabevi.
- M.E.B.(2005), *Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim 1-5. sınıflar Programlar Tanıtım El Kitabı*, Ankara: M.E.B. Yayınları
- Mursal, E. (2005), “İlköğretim I. Kademe 5. Sınıf Öğrencilerinin Sınıf İçerisinde İstenmeyen Davranışlar Göstermesine Neden Olan Öğretmen Davranışlarına İlişkin Öğretmen Ve Öğrenci Görüşleri”, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Abant izzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Bolu

- Okutan, M. (2004), *Sınıf Yönetiminde Örnek Olaylar*, Ankara: Pegem A yayıncılık
- Ök, M. , Göde O., Alkan V. (2007), İlköğretimde Öğretmen-Öğrenci Etkileşimine Sınıf Yönetimi Kurallarının Etkisi. (Çevrimiçi) yayim.meb.gov.tr/dergiler/145/ok-gode-alkan.htm. (5 Şubat 2007)
- Öztürk, B. (2002), “Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesi ve Giderilmesi“, *Sınıf Yönetimi* (Editör:E. Karip) , Ankara:PegemA Yayıncılık.
- Öztürk, İ.H., İra, N. (2006), “İstenmeyen Davranışların Önlenmesi ve Yönetilmesi, *Sınıf Yönetimi* (Editörler: M. Yalçınkaya ve İ. Günbayı) , İstanbul: Lisans Yayıncılık
- Öztürk, N. (2001), “Sınıf öğretmenlerinin İstenmeyen Davranışlarına İlişkin Görüşleri, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara
- Perkins, D.(1999), Many Faces Of Constructivism , *Educational Leadership* 3, Sayı 57, s:7-11
- Sadık, F. (2000), “İlköğretim I. Kademe Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi* Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Adana
- Sadık, F. (2006), “Öğrencilerin İstenmeyen Davranışları ve Bu Davranışlarla Baş Edilme Stratejilerinin Öğretmen, Öğrenci Ve Veli Görüşlerine Göre İncelenmesi Ve Güvengen Disiplin Modeli Temele Alınarak Uygulanan Eğitim Programının Öğretmenlerin Baş Etme Stratejilerine Etkisi” *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Adana
- Sarıtaş, M. (2000), “Sınıf Yönetimi Ve Disiplinle İlgili Kurallar Geliştirme Ve Uygulama” , *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*, (Edt. L. Küçükahmet) Nobel Yayın Dağıtım: Ankara
- Sayın, N. (2001), “Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları Ve Bu Davranışların Nedenlerine İlişkin Görüşleri İle İstenmeyen Davranışları Önleme Yöntemleri.”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Eskişehir.
- Semerci, Ç. (2003), Eleştirel Düşünme Becerilerinin Geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 28 (127), 64-70.
- Senger, Cebeci,H (2007), “Yapılandırmacı Eğitim Yaklaşımlar Ve Bu Doğrultuda Hazırlanan Yeni Müfredata İlişkin Öğretmen Görüşleri” *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Bolu
- Şaşan, H.H. (2002), “Yapılandırmacı Öğrenme “ *Yaşadıkça Eğitim*. 74-75,. 49-52.

- Şahin, O. (2005), “İlköğretim I. Kademe 5. Sınıf Öğrencilerinin Gösterdikleri İstenmeyen Davranışların Görülme Derecesi Ve Bu Davranışlara İlişkin Öğretmenlerin Kullandıkları çözüm Stratejileri”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Bolu
- Taş, A. (2005), “ Sınıf Yönetimini Etkileyen Etmenler”, (Editör: Hasan KIRAN), *Sınıf Yönetimi*, Ankara: Anı Yayıncılık
- Tertemiz, N. (2000), *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Tezcan, M. (1995), *Eğitim Sosyolojisi*, Ankara: Faryal Matbaası
- Tezci, E ; Gürol A. (2001), “Oluşturmacı Öğretim Tasarımı Ve Yaratıcılık”, (Çevrimiçi) <http://www.tojet.sakarya.edu.tr/archive/v2i1/Bildiri-1-%20m.gurol.htm> (02 Şubat 2007)
- Toprakçı, E. (2002), *Sınıf Örgütünün Yönetimi*. Ankara: Ütopya Yayınevi
- Turan, S. (2004), Yönetimle İlgili Temel Teori Ve Yaklaşımlar, (Edt. M. Şişman, S. Turan) *Sınıf Yönetimi*, Ankara: PegemA Yayınevi
- Turanlı, A. S. (1995), “Students’ expectations and perceptions of teachers’ classroom management behaviours”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü. Eğitim Fakültesi Yayınları: Ankara
- Türhüklü, A. ve Galton, M. (2001), “Student’s Misbehaviours In Turkish And English Primary Classrooms” *Educational Studies*.27 (3) 291-305
- Türnüklü, A. ve Yıldız, V. (2002), Öğretmenlerin Öğrencilerin İstenmeyen Davranışları İle Başa Çıkma Stratejileri I. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Sayı:284 s;22-27
- Türnüklü A. (1999), “İlkokullarda Sınıf Yönetimi”, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Leciester Universtiy: England
- Varış, F. (1996), *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı* (6. Baskı), Ankara: Alkım Yayınevi
- Varış, F. (1997), *Eğitimde program geliştirme: Teori ve T*. Ankara: Alkım Yayınevi
- Yanpar-Ş. T. (2001), “Oluşturmacı Yaklaşımın Sosyal Bilgiler Dersinde Bilişsel ve Duyuşsal Öğrenmeye Etkisi” *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(2), 465-466
- Yıldırım, A ; Akar, H. (2004), “Oluşturmacı Öğretim Etkinliklerinin Sınıf Yönetimi Dersi'nde Kullanılması: Bir Eylem Araştırması”, (Çevrimiçi: <http://www.erg.sabanciuniv.edu/iok2004/> 02 Şubat 2007
- Yıldırım, A. ve Şimşek H., (1999), *Nitel Araştırma Yöntemleri* Ankara: Seçkin Yayınevi

- Yıldırım, A. ve Şimşek H., (2006), *Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınevi
- Yurdakul, B. ; Demirel, Ö.: (2004), “Yapılandırmacı (Constructivist) Öğrenme Yaklaşımının Öğrencilerin Düşünme Becerilerine ve Derse Yönelik Tutum Düzeylerine Etkisi İle Yapılandırmacı Öğrenme Sürecine İlişkin Öğrencilerin Tepkileri”, (Çevrimiçi) <http://www.erg.sabanciuniv.edu/iok2004/> (02 Şubat 2007)
- Yüksel, A., (2005), “İlköğretim I. Kademe 1., 2. Ve . 3. Sınıflarda İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Öğretmen Gözlem Ve Görüşleri”, *Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Afyon
- Yıldız, B (2006), “Sınıf Öğretmenlerinin İstenmeyen Davranışlarda Kullandıkları Önleyici Yaklaşımlar Ve Bu Yaklaşımların Etkililiğine İlişkin Öğretmen Ve Öğrenci Görüşleri” , *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Bolu
- Weber, W. A. (1986), “Classroom management”, J. M. Cooper (Ed.), *Classroom Teaching Skills*, 272-357, Toronto: DC. Heath and Company, Lexington: Massachusetts
- Wolfgang H. C. (2004) *Solving Discipline and Classroom Management Problems: Methods and Models for Today's Teachers*

Ek-1
Anket Formu

Değerli Öğretmen Arkadaşlar

Öğrencilerde görülen ve istenmeyen, problem davranış olarak ifade edilen davranışlar öğretmenlerin etkili ve düzenli bir sınıf yönetimi oluşturmalarını engelleyebilmektedir. Bu araştırmada da sınıf yönetimini olumsuz yönde etkileyen bu davranışların neler olabileceği ve bu davranışların ortaya çıkmasında yenilenen ve 2 yıldır uygulanan ilköğretim programının olası etkileri araştırılmak istenmiştir.

Yukarıda belirlenen genel amaç doğrultusunda hazırlanan anket ile sizlere kişisel bilgiler ve problem davranışlara yönelik sorular sorulacaktır. Vereceğiniz cevaplar tamamıyla gizli kalıp yalnızca bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, hiçbir kişi ya da kuruma verilmeyecektir.

Göstereceğiniz ilgi ve yardımlar için şimdiden çok teşekkür eder, tüm çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Abdullah KOCABEY
Ç.Ü. İlköğretim Bölümü Yüksek lisans Öğrencisi
Anadolu İlköğretim Okulu Sınıf Öğretmeni

ANKET FORMU

I.BÖLÜM

KİŞİSEL BİLGİLER

Bu bölümde kişisel bilgilerinize ilişkin sorular bulunmaktadır. Maddeleri dikkatlice okuyarak size en uygun seçeneğe ayrılan parantezin içine (X) işareti koyunuz.

Okulun Adı:.....

1. Cinsiyetiniz ?

- () Erkek
() Kadın

2. Yaşınız ?

- () 20-24
() 25-29
() 30-34
() 35-39
() 40 ve üzeri

3. Medeni Durumunuz

- () 1. Bekar
() 2. Evli
() 3. Boşanmış

4. Mezun Olduğunuz Okulun Türü

- () 1. Öğretmen Okulu
() 2. Eğitim Enstitüsü
() 3. Eğitim Yüksek Okulu
() 4. Eğitim Fakültesi
() 5. Lisans Tamamlama
() 6. Diğer (Lütfen Belirtiniz).....

5. Mezun Olduğunuz Bölüm?.....

6. Meslekteki Kıdem Yılıınız ?

- () 1. 0-4 yıl
() 2. 5-9 yıl
() 3. 10-14 yıl
() 4. 15-19 yıl
() 5. 20 yıl ve üzeri

7. Şu anda kaçınıcı sınıf okutuyorsunuz?

- ☐ 1. I. Sınıfı
- ☐ 2. II. Sınıf
- ☐ 3. III. sınıf
- ☐ 4. IV. Sınıf
- ☐ 5. V. Sınıf

8. sınıfınızda bulunana öğrenci sayısı?

- ☐ 1. 24 ve altı
- ☐ 2. 25-34
- ☐ 3. 35-44
- ☐ 4. 45-54
- ☐ 5. 55-64
- ☐ 6. 65 ve üzeri(Lütfen Belirtiniz).....

II. BÖLÜM

SINIF İÇİNDE GÖZLEMLEDİĞİNİZ PROBLEM DAVRANIŞLARA İLİŞKİN
SORULAR

9. Aşağıda öğrencilerin sınıf içerisinde gösterdikleri ve öğretmenlerin en çok şikâyet ettikleri öğrenci davranışları verilmiştir. Size göre bu davranışlardan “problem davranış” mıdır? Görüşlerinizi; “**Evet**”, “**Kısmen**” ya da “**Hayır**” seçeneklerinden size en uygun olan seçeneğe (X) işareti koyarak belirtiniz.

ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI	Evet	Kısmen	Hayır
1. Sınıf içinde bir şeyler yemek (Sakız, şeker, kâğıt vb. objeleri çiğnemek ya da yemek)	()	()	()
2.Elindeki bir nesne ile kapı, sıra ya da duvarlara vurarak gürültü yapmak	()	()	()
3. Sırayı ileri geri oynatmak	()	()	()
4. Belirlenen sınıf içi kurallara uymamak	()	()	()
5. Arkadaşlarının ve öğretmenin sözünü keserek sırası gelmeden konuşmak	()	()	()
6. Çalışmaya başlarken veya bitirirken yavaş davranmak	()	()	()
7. Verilen görevleri yapmamak	()	()	()
8. Derse geç gelmek	()	()	()
9. Sürekli konuşarak diğer öğrencileri çalışmalarında rahatsız etmek	()	()	()
10. Arkadaşlarının malzemelerine/eşyalarına karışarak rahatsız etmek	()	()	()
11. Arkadaşlarından izin almadan onların okul araç-gereçlerini kullanmak	()	()	()
12. Arkadaşlarından izin almadan onların çantalarını karıştırmak	()	()	()
13. Arkadaşlarıyla kaba ve küfürlü konuşmak	()	()	()
14. Arkadaşlarına kafa tutmak ve saygısız konuşmak	()	()	()
15. Arkadaşlarıyla alay etmek (Hata ya da fiziksel özürleriyle)	()	()	()
16. Pencereden dışarıyı seyretmek	()	()	()
17. Ders dışında bir işle uğraşmak	()	()	()

ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI	Evet	Kısmen	Hayır
18. Yanındaki arkadaşı ile konuşmak	()	()	()
19. Herhangi bir nesne ile meşgul olmak	()	()	()
20. El, yüz ve kıyafetlerinde temiz olmamak	()	()	()
21. Kıyafet yönetmeliğine uygun giyinmemek	()	()	()
22. sırasında düzgün oturmamak	()	()	()
23. Ders araç ve gereçlerini temiz kullanmamak	()	()	()
24. Ders araç ve gereçlerinin eksik olması	()	()	()
25. Ödevlerini eksik ya da gelişigüzel yapmak	()	()	()
26. Dersle ilgisi olmayan konularda sürekli ve gereksiz konuşmak (gevezelik)	()	()	()
27. Dersi aksatmaya yönelik kasti konuşmak	()	()	()
28. Arkadaşlarına karşı saldırgan davranışlar sergilemek (dürtmek, itmek, vurmak, tırmalamak, ısırarak, tekme atmak vb.)	()	()	()
29. Öğretmenin söz ve davranışlarından alınmak	()	()	()
30. Arkadaşlarının söz ve davranışlarından alınmak	()	()	()
31. Utangaçlık	()	()	()
32. Sırayı karalamak, çizmek	()	()	()
33. Sıra ya da sandalyelerin üzerine çıkmak	()	()	()
34. Sınıf dolabını izinsiz kullanmak, karıştırmak	()	()	()
35. Arkadaşlarının okul eşyalarını çizmek, yırtmak, kırmak ya da bozmak	()	()	()
36. Çekingenlik	()	()	()
37. Yalan söylemek	()	()	()
38. Öğretmene kafa tutmak ve saygısız konuşmak	()	()	()
39. Dersle ilgili aktivitelere katılmamak	()	()	()
40. Sorumluluk almayı istememek	()	()	()
41. Yerinde sessizce oturmak	()	()	()

ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI	Evet	Kısmen	Hayır
42. İzin almadan yerinden kalkmak, dolaşmak	()	()	()
43. Yerinde sürekli kıpırdanmak ve sağa sola bakınmak	()	()	()
44. Hırsızlık	()	()	()
45. Ağlamak	()	()	()
46. Kıskançlık	()	()	()
47. Arkadaşlarının ödevlerinden kopya çekmek	()	()	()
48. Sınav sırasında kopya çekmek	()	()	()
49. Komiklik yapmak (soytarılık, şaklabanlık yapmak)	()	()	()
50. Karşı cinsten arkadaşlarına/öğrencilere karşı olumsuz tutum ve davranışlar göstermek (düşmanlık, gerilim, birbirini desteklememek vb.)	()	()	()
51. Farklı düşünen öğrencileri eleştirmek, kusur bulmak	()	()	()
52. Farklı düşünen öğrencileri kendileri gibi davranmaya zorlamak	()	()	()
53. Sınıf düzenini bozan problem davranışı onaylamak ya da taklit etmek	()	()	()
54. Kalem kaybetme, karın ağrısı, baş ağrısı vb. bahaneler ileri sürerek öğretmeni oyalamak	()	()	()
55. Birbirlerini şikâyet etmek	()	()	()
56. Verilen talimat konusunda gereksiz açıklamalar istemek	()	()	()
57. Yeni bir sınıf kuralına uyum göstermemek	()	()	()
58. Grup ve küme üyeliğindeki değişikliklere uyum göstermemek	()	()	()
59. Programda yapılan herhangi bir değişikliğe uyum göstermemek	()	()	()
60. Sınıfa yeni bir öğrenci geldiğinde normal dışı davranışlar göstermek	()	()	()
61. Sınıfa yeni ya da stajyer öğretmen geldiğinde normal dışı davranışlar göstermek	()	()	()

Belirtilenler Dışında Başka İstenmeyen Davranış Varsa Lütfen Belirtiniz.

.....

10. Sınıfınızdaki problem davranışların yoğunluğu (sıklığı) farklı derslere göre değişiyor mu?

() 1. Evet

() 2. Hayır

11. Cevabınız “**Evet**” ise; farklı derslere göre problem davranışların sıklık derecesini “**Hiç**”, “**Ara sıra**”, “**Genellikle**”, “**Her zaman**” seçeneklerinden size en uygun olan seçeneğe (X) işareti koyarak belirtiniz.

	Hiç	Ara sıra	Genellikle	Her Zaman
TÜKÇE	()	()	()	()
HAYAT BİLGİSİ	()	()	()	()
SOSYAL BİLGİLER	()	()	()	()
FEN VE TEKNOLOJİ	()	()	()	()
MATEMATİK	()	()	()	()
MÜZİK	()	()	()	()
BEDEN EĞİTİMİ	()	()	()	()
GÖRSEL SANATLAR	()	()	()	()

Başka (Varsa Lütfen Belirtiniz).....

.....

.....

12. Size göre sınıf içerisindeki problem davranışların nedeni nedir? Görüşlerinizi “**Evet**”, “**Kısmen**”, ya da “**Hayır**” Seçeneklerinden size en uygun olan seçeneğe (X) işareti koyarak belirtiniz. Seçenekler size uymuyorsa veya belirtmek istediğiniz başka bir neden varsa “**BAŞKA**” seçeneğinde belirtebilirsiniz.

	Evet	Kısmen	Hayır
1. Çocuğun sağlık durumu	()	()	()
2. Aile	()	()	()
3. Toplum	()	()	()
4. Çocuğun okul dışındaki arkadaş çevresi	()	()	()
5. Medya	()	()	()
6.Çocuğun gelişim özellikleri (Bireysel farklılıklar)	()	()	()
7. Öğretim Programı	()	()	()
8. öğretim yöntemleri	()	()	()
9. Öğretmenin tutum ve davranışları	()	()	()
10. Çocuğun sınıftaki arkadaş çevresi	()	()	()
11. Sınıf kurallarının belirsizliği	()	()	()
12. Sınıfın fiziksel özellikler	()	()	()
13. Kalabalık sınıflar	()	()	()
14. Sınıf tekrarı	()	()	()

Ek-2

**SINIF İÇİ İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARINI BELİRLEMeye
YÖNELİK GÖRÜŞME FORMU**

GİRİŞ:

Merhaba, adım Abdullah KOCABEY Ç.Ü Eğitim Fak. İlköğretim A.B.D’ nda yüksek lisans öğrencisiyim. 2005 ilköğretim programının uygulanması sırasında, sınıf öğretmenlerini sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının tespitine yönelik bir araştırma yapıyorum.

Araştırma kapsamında daha önce sizinle anket çalışması yapmıştık. Şimdi yapacağımız görüşme de anket çalışmasının devamı şeklindedir. Görüşme süresince eğer izniniz olursa veri kaybı yaşanmaması için ses kayıt cihazı kullanmak istiyorum.

Görüşme sorularına vereceğiniz cevapların tümü gizli kalacaktır. Hiçbir şekilde kişi ya da kuruluşlara verilmeyecektir. Ayrıca araştırma sonuçlarının yazımı sırasında görüşme yapılan kişilerin kimlikleri rapora yansıtılmayacaktır.

Başlamadan önce bu söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı?

Bu görüşmenin yaklaşık yarım saat süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirsiniz sorulara başlamak istiyorum.

GÖRÜŞME SORULARI

1. Öğrencilerde görülen problem (istenmeyen) davranışları tanımlayabilir misiniz?
2. Sınıfınızda istenmeyen davranışlarla karşılaşıyor musunuz?
—Karşılaştığınız davranışlara örnekler verebilir misiniz?
—Eski programda karşılaştıklarınız ile yeni programda karşılaştıklarınız arasında farklılık var mı?
3. Size göre öğrencilerde görülen istenmeyen davranışların nedenleri neler olabilir?
Eski programın uygulanması sırasında da nedenler aynıymıydı?
4. Yenilenen ve 2 yıldır uygulanan ilköğretim programını sınıf yönetimi açısından değerlendirir misiniz?
Eski ve yeni program karşılaştırması yapabilir misiniz?
5. Yeni ilköğretim programının gerektirdiği sınıf yönetimi stratejileri hakkında ne düşünüyorsunuz?
— Sınıfınızda uygun stratejileri uyguluyor musunuz?

6. Sizce yapılan program değişikliğinin öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlar üzerinde etkisi oldu mu?
—Hangi tür davranışların artmasına neden oldu?
—Hangi tür davranışların azalmasına neden oldu?
7. Size göre yenilenen ilköğretim programı hangi boyutları (bu program ile uygulanmaya başlanan değişiklikler) ile istenmeyen davranışlar üzerinde etkili oldu?
8. Size göre derslere göre istenmeyen davranışların ortaya çıkmasında farklılıklar oluyor mu?
—Hangi dersleri nasıl etkiledi?
9. Eski program uygulanırken görülen istenmeyen davranışlar nelerdi?
Yeni programın uygulanması sırasında karşılaştığımız istenmeyen davranışlar nelerdir?

Ek-3

Öğretmen Görüşme Metni**Ö-1, 2. sınıf öğretmeni, 20 yıllık öğretmen****1- Öğrencilerde görülen problem davranışları nasıl tanımlayabilirsiniz.**

Sınıf içerisinde istenmeyen, sınıfın yapısını bozan, öğretmenin çalışmasında boşluklar oluşturan davranışlar

2- İstenmeyen davranışlarla kendi sınıfınızda karşılaşıyor musunuz?

Genelde görüyorum; öğrencilerin dikkatlerini uzun süre tutmak zor.

Özellikle ders anlatırken etkinlik sırasında öğrencinin herhangi bir şeyle sıraya vurması.

Okuma çalışması yaparken okuyan arkadaşını dinler görünürken bir şeyler yemeye çalışmak.

--1998 programı kullanılırken karşılaşılan istenmeyen davranışlar ile yeni programın kullanılması sırasında karşılaşılan istenmeyen davranışlar arasında bir farklılık oldu mu? Kıyaslamasını yapabilir misiniz?

Yeni programla birlikte öğrencilerin tamamı derse katıldığı için problem davranışlar çoklaştı.

(Program gereği öğrencilerin hepsi söz hakkı almak istiyor. Öğretmen birkaç tanesine söz hakkı verdiği zaman diğerleri de konuşmak istediği için başkalarını dinlememe gibi, başkalarının fikirlerini almama gibi, başkalarının çalışmalarını göz ardı etme gibi olumsuz davranışlar görülüyor.)

3- Size göre öğrencilerde görülen istenmeyen davranışların nedenleri neler olabilir?

Yeni programdaki etkinliklerin çokluğu (Her öğrencinin etkinliği ben yapacağım demesi, benim sözüm dinlensin demesi, benim çalışmam ön plana çıksın demesi bir yarış gibi olmasına neden oluyor. Tüm etkinliklerde tüm öğrencilere söz hakkı verilmesi zamanı etkiliyor.)

4- 2005 ilköğretim programını sınıf yönetimi açısından değerlendirir misiniz.

Eskiye göre sınıf yönetiminde biraz değişiklik görülüyor.

(Herkesin söz hakkı almak istemesi iyi bir yön. Başkalarının da söz hakkı olduğunu, başkalarının da dinlenmesi gerektiğini öğretmek zor oluyor.)

5- 2005 ilköğretim programının gerektirdiği sınıf yönetimi yaklaşımları hakkında neler düşünüyorsunuz?

Eskiye göre bir değişiklik yok, sadece genişletilmiş diye düşünüyorum. Zaten var olan şeylerdi.)

Var olan öğrenci katılımlı ders işlenimini yeni programla biraz daha geliştirdik.

Size göre sınıfınızda uyguladığınız sınıf yönetimi stratejisi uygun mu?

Genel olarak sınıf içinde bir kenara geçip dersi izleyen biri olduğum için evet diyorum.

6- Sizce yapılan program değişikliğinin öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlar üzerinde etkisi oldu mu?

Biraz oldu. (Bütün öğrenciler ben yapayım dediği için bencillik biraz ön plana çıktı)
Olumsuz davranışlar arttı.
Olumlu yönde etkilediği davranışlarda çok oldu.

7- Size göre yenilenen ilköğretim programı hangi boyutları (bu program ile uygulanmaya başlanan değişiklikler) ile istenmeyen davranışlar üzerinde etkili oldu?

Proje ve performans ödevlerinin öğrencileri araştırmaya yöneltmiş olması çok güzel, öğrencileri hazırcılığa itmesi is kötü yönü (Veliler tarafından çok ciddiye alınması ve öğrencilerin kendilerinin yapmaması nedeniyle.)
Proje performans ödevleri öğrenciye araştırma yapmayı, öğrenme yöntemlerini öğretti, ancak öğrenciyi aşan ödevler nedeniyle onların hazır kaynaklara ya da büyükleri kullanmaya yöneltti.)

8- Size göre derslere göre istenmeyen davranışların ortaya çıkmasında farklılıklar oluyor mu?

Derslere göre farklılıklar oluyor. (Aktif olunan derslerde mat, Türkçe, hayat b. gibi çocuklar yapılan etkinliklerin farkında olduklarından ve katıldıklarından, ancak beceri derslerinde öğrenciler ilgili değiller)

Yeni programın artı bir etkisi olmadı.
(Branşlaşma olsaydı daha iyi olurdu.)

9- Eski program uygulanırken görülen istenmeyen davranışlar nelerdi?

Yeni programın uygulanması sırasında karşılaştığınız istenmeyen davranışlar nelerdir?

Önceden sivrilen öğrenciler vardı. (Ders onlarla işlenirdi, şimdi sayıları arttı. Problem davranış olarak görülmesi dersi bölmelerinden, ben biliyorum demelerinden dolayı.)

Derslerdeki istekli öğrencilerin sayısı arttı, öğrencilerdeki öz güven arttı, bu durum olumlu yönde etkili oldu.

Programın kötü etkisi sürekli yarışmacı tipte öğrencilerin ortaya çıkması, arkadaşlarını küçük düşürmeye çalışmaları. (İlgili ailelerin öğrencileri hemen kendini gösteriyor, ben biliyorum söylerim havasına giriyorlar, buda dersin sürekli kesilmesine neden oluyor. Olumsuzluk yaratıyor.)

Ek-5. Öğretmen Görüşme Metni II. İnceleme

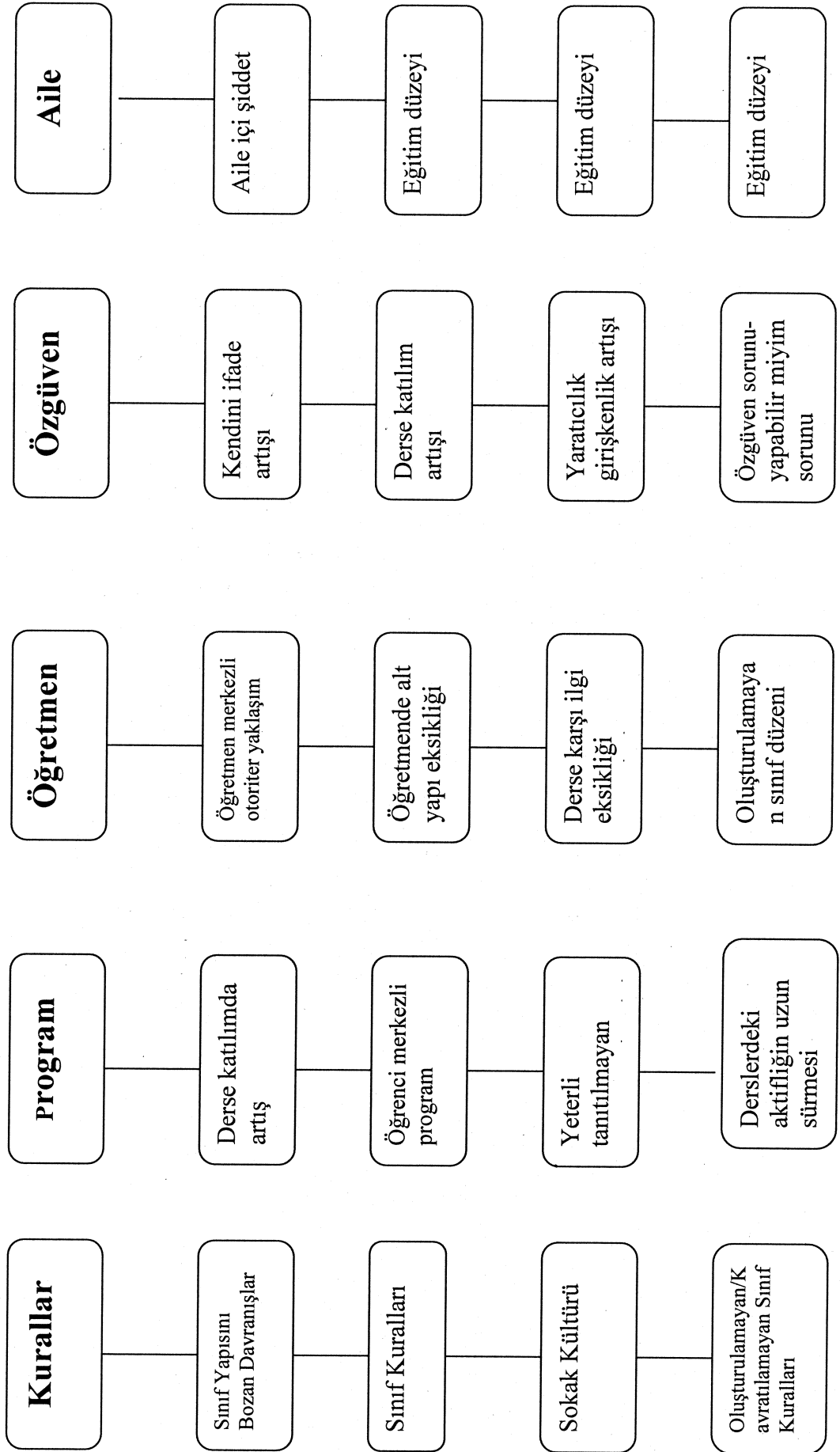
GÖRÜŞME-1

Orta-üst tabaka okul, 2. sınıf öğretmeni, 20 yıllık öğretmen

1-Sınıf içerisinde istenmeyen, sınıfın yapısını bozan, öğretmenin çalışmasında boşluklar oluşturan davranışlar Genelde görüyorum; öğrencilerin dikkatlerini uzun süre tutmak zor. Özellikle ders anlatırken etkinlik sırasında öğrencinin herhangi bir şeyle sıraya vurma. Okuma çalışması yaparken okuyan arkadaşını dinler görünürken bir şeyler yemeye çalışmak. 2- Yeni programla birlikte öğrencilerin tamamı derse katıldığı için problem davranışlar çoklaştı. (Program gereği öğrencilerin hepsi söz hakkı almak istiyor. Öğretmen birkaç tanesine söz hakkı verdiği zaman diğerleri de konuşmak istediği için başkalarını dinlememe gibi, başkalarının fikirlerini almama gibi, başkalarının çalışmalarını göz ardı etme gibi olumsuz davranışlar görülüyor.) 3- Yeni programdaki etkinliklerin çokluğu (Her öğrencinin etkinliği ben yapacağım demesi, benim sözüm dinlensin demesi, benim çalışmam ön plana çıksın demesi bir yarış gibi olmasına neden oluyor. Tüm etkinliklerde tüm öğrencilere söz hakkı verilmesi zamanı etkiliyor.) 4- Eskiye göre sınıf yönetiminde biraz değişiklik görülüyor. (Herkesin söz hakkı almak istemesi iyi bir yön. Başkalarının da söz hakkı olduğunu, başkalarının da dinlenmesi gerektiğini öğretmek zor oluyor.) 5- (Eskiye göre bir değişiklik yok, sadece genişletilmiş diye düşünüyorum. Zaten var olan şeylerdi.) Var olan öğrenci katılımlı ders işlenimini yeni programla biraz daha geliştirdik 6- Biraz oldu.(Bütün öğrenciler ben yapayım dediği için bencillik biraz ön plana çıktı) Olumsuz davranışlar arttı. Olumlu yönde etkilediği davranışlarda çok oldu.	Sınıf yapısını bozan davranışlar Dikkat dağınıklığı Kurallar prosedürler Artış(dinlememe) Kurallar prosedürler Çok fazla etkinlik Öğrenci merkezli program-sınıf yönetimi Değişiklik yok Öğrenci merkezli sınıf yönetimi Olumsuz, olumlu davranış artışı	Kurallar Bireysel farklılıklar-sınıf yönetiminin öğretmen boyutu Kurallar Sınıf yönetiminin program boyutu Sınıf yönetiminin öğretmen boyutu Sınıf yönetiminin program boyutu Sınıf yönetiminin öğretmen boyutu Sınıf yönetiminin program boyutu
---	---	---

7- Proje ve performans ödevlerinin öğrencileri araştırmaya yöneltmiş olması çok güzel, öğrencileri hazırcılığa itmesi is kötü yönü(Veliler tarafından çok ciddiye alınması ve öğrencilerin kendilerinin yapmaması nedeniyle.) Proje performans ödevleri öğrenciye araştırma yapmayı, öğrenme yöntemlerini öğretti, ancak öğrenciyi aşan ödevler nedeniyle onların hazır kaynaklara ya da büyükleri kullanmaya yöneltti.) 8- Derslere göre farklılıklar oluyor. (Aktif olunan derslerde mat, Türkçe, hayat b. gibi çocuklar yapılan etkinliklerin farkında olduklarından ve katıldıklarından, ancak beceri derslerinde öğrenciler ilgili değil) Yeni programın artı bir etkisi olmadı. (Branşlaşma olsaydı daha iyi olurdu.) 9- Önceden sivrilen öğrenciler vardı. (Ders onlarla işlenirdi, şimdi sayıları arttı. Problem davranış olarak görülmesi dersi bölmelerinden, ben biliyorum demelerinden dolayı.) Derslerdeki istekli öğrencilerin sayısı arttı, öğrencilerdeki öz güven arttı, bu durum olumlu yönde etkili oldu. Programın kötü etkisi sürekli yarışmacı tipte öğrencilerin ortaya çıkması, arkadaşlarını küçük düşürmeye çalışmaları.(İlgili ailelerin öğrencileri hemen kendini gösteriyor, ben biliyorum söylerim havasına giriyorlar, buda dersin sürekli kesilmesine neden oluyor. Olumsuzluk yaratıyor.)	İstenilen şekilde uygulanamayan etkinlikler Aktif olunan derslerde azalma var, ortak yapılan derslerde artış var. İstekli öğrenci sayısı arttı, hepsi söz istiyor Öz güven artışı Yarışmacı öğrencilerin varlığı	Sınıf yönetiminin program boyutu Özgüven artışı
--	---	---

Ek-6 Görüşme analizleri sonucunda oluşturulan tema ve kodlara ilişkin tablo

Ek-7. Görüşme analizleri sonucu oluşturulan tema ve kodlara ilişkin açıklamalar

Kurallar: Sınıf ya da okulda düzeni sağlaması beklenen yazılı ya da sözlü düzenlemeler.

- *Sınıf Yapısını Bozan Davranışlar:* Ders sırasında konuşma, bir şeyler yeme, içme
- *Sınıf kuralları:* Sınıfa giriş-çıkış düzeni, eşyaların kullanımı, sınıf içi davranış düzeni
- *Sokak kültürü:* Kavga, kötü konuşma gibi sokak davranışları
- *Oluşturulamayan/kavratılamayan sınıf kuralları:* Öğretmen tarafından belirlenmiş ancak öğrencilerin uymadıkları sınıf kuralları.

Program: İlköğretim programı.

- *Derse katılımda artış:* Program sonrasında öğrencilerin söz hakkı istemleri
- *Öğrenci merkezli program:* Etkinliklerle öğrencilerin merkeze alınması.
- *Yeterli tanıtılmayan program:* Programı bilme eksikliği
- *Derslerdeki aktifliğin uzaması:* Etkinliklerin fazlalaştırılması
- *Ezbercilikte ve hazır konmacılıkta artış :*Seviye üstü proje ve performans çalışmaları

Öğretmen: Sınıf öğretmeni

- *Öğretmen merkezli otoriter yaklaşım:* Öğretmenlerin etkin sınıf yönetimi anlayışı
- *Öğretmende alt yapı eksikliği:* Yeni program hakkında bilgi eksikliği durumu
- *Derse karşı ilgi eksikliği:* Öğrencideki ilgi sorunu, ders dışı şeylerle ilgilenme
- *Oluşturulamayan sınıf düzeni:* Öğretmenin sınıf yönetimi becerisi eksikliği
- *Gelişmelere açık öğretmen:* teknolojik yenilikleri bilip sınıfta kullanma durumu

Özgüven: Öğrencide yaşanan başarabilirim duygusu

- *Kendini ifade artışı*: Öğrencilerin düşüncelerini dile getirebilmeleri, rahat diyalog kurabilmeleri
- *Derse katılım artışı*: Söz hakkı istemedeki artış, derse katışım artışı durumları
- *Yaratıcılık girişkenlik artışı*: Çevre ile temaslarda rahatlık durumu, ürünlerini sergileme becerileri
- *Özgüven sorunu-yapabilir miyim sorunu*: Çalışmalarını ifade de yaşanan sorunlar.

Aile: Öğrencilerin birlikte yaşadıkları aileleri(çekirdek aile-geniş aile birlikte)

- İlgi eksikliği: Ebeveynlerin öğrenciye karşı ilgilerini azalması yada hiç olmaması durumu
- Aile içi şiddet: Öğrencinin maruz kaldığı ya da şahit olduğu şiddet vakaları.
- Eğitim düzeyi: Öğrencilerin ailelerini eğitim düzeyi.
- Kalabalık aileler: Öğrencilerin ailelerinde birlikte yaşadıkları kişi sayıları
- Düzensiz davranışlar: Öğrencilerin aile üyelerinden gördükleri tutarsız davranışlar.

Ek-8. Sınıflarında gözlem yapılan öğretmenlere ilişkin kişisel bilgiler.

Öğretmen	Cinsiyet	Yaş	Mesleki Kıdem	Mezun olunan Okul	Okuttuğu sınıf	Sınıfında Kaçınıcı Yılı	Sınıf Mevcudu
Ö-1	E	30-34 yaş aralığı	10-14 yıl	Eğitim Fakültesi	4	3	36
Ö-2	K	40 ve üzeri yaş aralığı	20 yıl ve üzeri	Öğretmen okulu	3	3	38
Ö-3	K	25-29 yaş aralığı	5-9 yıl	Eğitim Fakültesi	3	3	54
Ö-4	K	35-39 yaş aralığı	10-14 yıl	Gıda Mühendisliği	4	3	33
Ö-5	E	35-39 yaş aralığı	10-14 yıl	İktisadi İdari Bilimler	3	3	32
Ö-6	K	40 ve üzeri yaş aralığı	20 yıl ve üzeri	Öğretmen Okulu	3	3	34

Ek-9. Sınıflarda yapılan gözlemlere ilişkin gözlem takvimi

Gözlem Yapılan Sınıf	I. Gözlem	II. Gözlem	III. Gözlem	IV. Gözlem	V. Gözlem	VI. Gözlem
Ö-1	19.03.2008 Matematik dersi	26.03.2008 Matematik Dersi	08.04.2008 Matematik Dersi	17.04.2008 Matematik Dersi	29.04.2008 Matematik Dersi	06.05.2008 Matematik Dersi
Ö-2	01.04.2008 H.Bilgisi Dersi	09.04.2008 H.Bilgisi Dersi	14.04.2008 H.Bilgisi Dersi	18.04.2008 H.Bilgisi Dersi	28.04.2008 H.Bilgisi Dersi	06.05.2008 H.Bilgisi Dersi
Ö-3	19.03.2008 Türkçe Dersi	24.03.2008 Türkçe Dersi	28.03.2008 Türkçe	09.04.2008 Türkçe Dersi	10.04.2008 Türkçe Dersi	16.04.2008 Türkçe Dersi
Ö-4	21.03.2008 Fen ve Teknoloji Dersi	27.03.2008 Fen ve Teknoloji Dersi	02.04.2008 Fen ve Teknoloji Dersi	11.04.2008 Fen ve Teknoloji Dersi	15.04.2008 Fen ve Teknoloji Dersi	28.04.2008 Fen ve Teknoloji Dersi
Ö-5	10.04.2008 Türkçe Dersi	18.04.2008 Türkçe Dersi	22.04.2008. Türkçe Dersi	29.04.2008 Türkçe Dersi	02.05.2008 Türkçe Dersi	09.05.2008 Türkçe Dersi
Ö-6	16.04.2008 Türkçe Dersi	21.04.2008 Türkçe Dersi	01.05.2008. Türkçe Dersi	06.05.2008 Türkçe Dersi	12.05.2008 Türkçe Dersi	16.05.2008 Türkçe Dersi

Ek-10. Sınıf gözlem kaydı I. inceleme

Ö. Gözlem-4

Sınıfa girdiğimizde öğrenciler yerlerinde oturuyor, genel olarak sessiz ve bekler durumdaydılar, az da olsa ayakta olanlar vardı.

Farklı yerlerde konuşmaları Dersimiz matematik, malzemelerinizi çıkarın uyarısı ile derse geçildi. (Öğrenciler biraz yakındılar). Farklı ders isteği vardı.

Bir öğrenci yerinde ayakta ve malzemesini çıkarırken konuşuyordu. Öğretmen ismi ile hitap ederek uyardı. *Öğretmenler arası konuşma*

Özel uyarı Konuşmalar artınca öğretmen yüksek sesle: *Aralarında konuşma*

–Yeter Artık Diye uyardı. *Özel uyarı*

Şikâyet konuşması Bu sırada şikâyet amaçlı bir konuşma oldu, öğretmen düzelin artık diyerek öğrencileri uyardı.

Öğretmen bir soru sorarak cevaplamalarını isteyerek derse devam etti.

aralarında konuşma Ancak konuşmalar devam edince yüksek bir sesle öğrencileri uyardı; Yeter artık derse geçiyoruz! *Özel uyarı*

kendi aralarında konuşma Öğretmen örneği tahtaya yazarken özellikle arka sıralardaki öğrenciler kendi aralarında konuşuyorlardı. Öğretmen ses tonunu yükselterek öğrencilerin sessizleşmelerini sağlamaya çalıştı.

Devam eden öğrenciler olunca öğretmen ses tonunu yükselterek sessiz olmalarını sağlamaya çalışıyor.

Öğretmen örneğini tahtaya yazarken göremediği noktalarda iki öğrenci aralarında konuşmaya devam ediyorlar. *aralarında konuşma*

Öğretmen konu ile ilgili bir soru sorduğunda söz almak isteyenler öğretmenim diyerek ses yapınca, öğretmen sessiz olun söz uyarısında bulunuyor. *Öğrenciler arası konuşma*

ders dışı eşyalarla ilgilenme Etkinliğe devam edilirken yere düşmüş bir silgi ile ilgilenen bir öğrenci ve ders dışında farklı eşyalarla ilgilenen bir öğrencinin varlığı görülüyordu. Bu durum henüz öğretmenin dikkatini çekmedi.

Öğretmen konuyu anlatmaya devam ederken tahta da ve tüm öğrencileri görece bir noktada olduğundan öğrencilerle göz teması kurarak sorun çıkarmalarını engellemeye çalışıyordu. Sözü dinlemeyen bir öğrenci olduğunda yüksek sesle yapmaması konusunda uyarıda bulunuyor. *Özel uyarı*

Özel uyarı Öğretmen tahta da etkinliğe devam ederken sınıf genel olarak sessiz ve dikkatle etkinliği dinliyor, ancak arka sıralardaki öğrenciler özellikle diğer öğrenciler arasında da kendi aralarında konuşan öğrenciler oluyor, iki öğrenci ders dışı şeylerle ilgileniyor. *aralarında konuşma*

Öğretmen tahta da ve yazdığı örneklerle derse devam ederken kendi aralarında konuşan öğrenciler öğretmenin göremediği zamanlarda kendi aralarında konuşmaya devam ediyorlar, arka sırada bulunan ve defteri ile ilgilenen öğrenci dersi dinlemeyip defteri ile ilgilenmeye devam ediyor. *kendi aralarında konuşma*

Öğretmen etkinliğe devam ederken konu ile ilgili fakat izinsiz yapılan konuşmalara müdahale etmiyor. *izinsiz konuşma*

Etkinliğe devam edilmesi sırasında arkasına dönen ve düzensiz hareket eden öğrenciler oluyor, öğretmen göz teması kurarak dikkatlerini toplamaya çalışıyor. Konuşmaya devam eden iki öğrenci olunca da sesini yükselterek uyarıda bulunuyor. *Yerinde konuşma*

Öğretmenin tahtada etkinliğe devam ettiği sırada öğretmenin dikkatini çekmediği sıralarda arka sıralarda ve diğer öğrenciler arasında konuşmalar ve farklı eşyalarla ilgilenmeler oluyor. *aralarında konuşma*

Öğretmen ses artınca Sesini yükselterek yine uyarıda bulunuyor, ancak bu uyarı ders dışı eşyalarla ilgilenen öğrencilerin dikkatini toplamaya yetmiyor.

Soru-cevap etkileşimi ile derse devam edilirken iki-üç öğrenci yerlerinde konuşup sıralarını oynatıyorlar. Öğretmen bunları engellemek ve derse dikkati çekmek için sıraların

Yerinde konuşup sıralarda oynama.

farklı eşyalarla ilgilenme.

arasında dolaşarak derse devam ediyor öğretmen bu hareketi ile öğrencilerin ilgileni genel olarak derse yoğunlaşıyor.

Bir öğrenci öğretmenin açıklama yapması sırasında sözünü kesecek şekilde konuşmaya başlayınca öğretmen; söz alarak konuş diye uyarıyor. *Öğretmenin sözünü keserek konuşma*

Kendi aralarında konuşma ve farklı eşyalarla ilgilenme. Öğretmenin sorularına öğrencilerin verdiği cevaplarla etkinlik sürdürülürken arka sıralarda bir birleri ile ilgilenen ve ders dışı eşyalarla ilgilenen öğrenciler devam ediyorlar, öğretmen sıraların arasında dolaşarak ve özellikle dersle fazla ilgilenmeyen öğrencilerin yanında durarak ilgilerini derse çekmeye çalışıyor.

Soru cevap etkinliği devam ederken öğretmen sorduğu bir soru ile ilgili olarak bir öğrenciye söz hakkı verince diğerleri arasında hafif yakınmalar oluyor. *İzinsiz konuşma (yakınma).*

Aralarında konuşma ve farklı eşyalarla ilgilenme. Söz alan öğrencinin soruyu tahtada çözmesi ile derse devam edilirken arka sıralarda kendi aralarında konuşan ve farklı şeylerle ilgilenen öğrenciler oluyor, buna karşın ön sıralardaki öğrenciler daha çok dersle ilgileniyorlar. Ancak onların arasındada konuşanlar oluyor.

İzinsiz sınıf tahtasında konuşma. Bir öğrencinin söz alarak soru sorması ile etkinliğe devam edilirken izin almadan yerinden kalkan ve çöpe giden bir öğrenci oluyor öğretmen yüksek sesle; KIZIM uyarısında bulunuyor. *Söz alıp uyarı.*

Söz alan öğrencin tahtada soruyu çözmesi ve öğretmen açıklamaları ile etkinliğe devam edilirken arka sıralardaki ders dışı eşyalarla ilgilenenlerin sayısı artıyor, bunlara henüz öğretmenin müdahalesi gelmiyor. Öğretmen ders dışı eşya ile ilgilenen bir öğrenciyi görüyor ve yanına giderek dersini yapmasını söylüyor. *Ders dışı eşyalarla ilgilenme.*

Etkinliği defterlerine yazabileceklerini öğretmenini söylemesi üzerine yazmaya başlıyorlar, ancak arka sıradaki öğrenciler yine konuşmaya devam ediyorlar. Aralarında konuşma yapan öğrencilerle göz teması kuran öğretmen defterlerine yazmalarını sağlıyor ancak yinede öğretmen farklı bir şeyle ilgilenmeye başladığı anda aralarında konuşmaya başlıyorlar. *Aralarında konuşma.*

Etkinlik sırasında bitirenler arasında konuşmalar oluyor. Malzeme almak için izinsiz yerinden kalkan öğrenciler oluyor. *İzinsiz yerinden kalkma ve konuşma.*

Aralarında konuşma. Bir öğrencinin sorusu ile öğretmen konu hakkında açıklamalar yaparken sınıfın bir kısmında hemen konuşmalar başlıyor. Öğretmen ses tonunu yükselterek dikkati toplamaya çalışıyor.

Farklı bir soru geldiğinde yine kendi aralarında konuşmalar oluyor.

Kendi aralarında konuşma. Sınıf içindeki ses artınca öğretmen EVET şeklinde yüksek sesle uyarıda bulunuyor.

Öğretmen kendi aralarında konuşan öğrencilerle ilgilenerek derse ilgilerini çekmeye çalışıyor. Bu sırada kendi aralarında konuşan öğrenciler devam ettiği için bunlardan birini sesini yükselterek ve ismini kullanarak uyarıda bulunuyor.

Etkinlikler arası geçiş sorunu. Sınıf etkinliği bitirince genel olarak sesli biçimde BİTİRDİK BİTİRDİK şeklinde konuşuyor, öğretmenin tamam ses yapmayın uyarısı geliyor ve ardından tahtayı sildiyo.

İzinsiz konuşmalar. Bu sırada yazısını bitiremeyenler yakınıyorlar öğretmen de yazacağınız zaman konuşursanız bitiremezsiniz uyarısında bulunuyor. *Söz alıp uyarı.*

Yeni bir soru ile derse devam edilirken arka sıralarda konuşmaya devam eden öğrenciler oluyor. *Aralarında konuşma.*

Öğretmen soruyu tahtadan değil sıraların arasında dolaşarak sormaya başladığı zaman dikkatlerini daha çok derse veriyorlar. Ancak yine de konuşanlar arasında farklı şeyler yapanlar oluyor, bir öğrenci izin almadan ayağa kalkınca öğretmen yüksek sesle KIZIM NEDEN AYAKTASIN uyarısında bulunuyor. *Söz alıp uyarı.*

Pazıniziğin derse etkisi. Sürekli konuşup farklı şeyler ilgilenen bir öğrenci yanındaki arkadaşının kafasına yavaşça vuruyor. Bu sırada hem konuşup hem de etkinliğe devam ediyor. *Kendi aralarında konuşma.*

Yanındaki arkadaşını dürtme - itme

Ö. Gözlem-4

Öğretmen onların yanına gidince işlerine bakıyorlar. Bu sırada diğer sıralardaki bir öğrenci kalemi olmadığı için etrafına dönüp duruyor ve ders dışı eşyalarla ilgileniyor. *izinsiz sırada konuşma*

Öğretmeni dersi dışı konuşma Etkinliğe devam edilirken öğretmenim olmuş mu soruları çok fazla oluyor, izinsiz konuşmalar oluyor, öğretmen önceleri pek müdahale etmiyor, ancak ses artınca söz istemek için parmak kaldırın yoksa söz vermeyeceğim uyarısında bulunuyor. *sözsel uyari*

kendi aralarında konuşma Parmak kaldırarak söz isteyen bir öğrenciyi öğretmen tahtaya kaldırınca orta sıralarda kendi aralarında konuşmalar oluyor. Farklı şeylerle ilgilenenler genel olarak devam ediyorlar. *farklı eşyalarla ilgilenme* Öğretmen söz alan öğrencinin soruyu bitirmesi üzerine yeni bir soru sorarak ve sıraların arasında dolaşarak derse devam ediyor.

Konuşmaya devam eden öğrencilerden birini de tahtaya kaldırarak sorduğu soruyu çözmesini istiyor.

izinsiz konuşma Sürekli izinsiz olarak söz isteyen bir öğrenci olunca YETER ARTIK BIRAK KONUSMAYI diye uyarıyor. *sözsel uyari*

Öğretmen yeni bir soru sorarak derse devam ederken ders dışı eşyalarla ilgilenen öğrenciler devam ediyorlar. *farklı eşyalarla ilgilenme*

farklı eşyalarla ilgilenme Öğretmen ses artınca ve dikkatin dağıldığını görünce BURAYA BAKIN diyerek dikkati toplamaya çalışıyor, ancak defteri ve kitabı ile ilgilenenler uyarının hemen ardından devam ediyorlar. *sözsel uyari*

Sınıf genel olarak öğretmenin açıklamaları sırasında ve sorular çözülürken sessiz ve dikkatler dinler durumda iken arka sıralarda aralarında konuşan ve farklı eşyalarla ilgilenen öğrenciler oluyor. bu sırada önündeki arkadaşını rahatsız eden bir öğrenci oluyor ve arkadaşı kendini uyarıyor: YAPMA!! *Arka sıradaki öğrencinin rahatsız etme konuşması*

Öğretmen açıklama yapacağını buraya bakın diyor. Ses olunca sertçe masaya elindeki nesneyi vuruyor ve dikkati toplamaya çalışıyor. Önce tüm öğrencilerin dikkatini çekse de arda konuşanlar oluyor. *kendi aralarında konuşma*

Öğretmen açıklamalarını yaparken arka sıralardaki öğrencilerden bazıları hem kendi aralarında konuşmaya hem de farklı şeylerle ilgilenmeye tekrar başlıyorlar.

Kendi aralarında konuşma, farklı eşyalarla ilgilenme

Ek-11. Öğretmen gözlem kaydı II.inceleme

ÖĞRENCİLERDE GÖRÜLEN İSTENMEYEN DAVRANIŞLARA YÖNELİK SINIF İÇİ GÖZLEM FORMU

Gözlem yapılan okul :
Gözlem yapılan sınıf :
Gözlem tarihi :
Gözlem yapılan ders/saati :
Gözlem yapılan sınıf ve öğretmen hakkında bilgi :

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

1. Görüşme sonuçlarına ve anket sorularına göre öğretmenler tarafından sorun olarak ifade edilen ve müdahale edildiği belirtilen kişiye karşı yapılan problem davranışlar

Yanımdakini itme/dürtme : ☒ hiç ☒ çok ☐ ara sıra ☐ fazla ☐ çok

Davranış.....~~itme/dürtme~~ bir kaç kez tetradında. Öğt. pözeğine mld. etti:

Küfürlü ya da kaba/kötü konuşma : ☒ hiç ☒ çok ☐ ara sıra ☐ fazla ☐ çok

Davranış pözeğlenmedi.....

Arkadaşı ya da öğretmen konuşurken dinlememe

☒ hiç ☒ çok ☐ ara sıra ☐ fazla ☐ çok

Kendi aralarında konuşma. Okutma. Öğt. ya sordukları zın. dinlenmiyor. Öğt. mld. değil.

Öğretmene karşı saygısızca davranışlar : ☒ hiç ☒ çok ☐ ara sıra ☐ fazla ☐ çok

Davranış pözeğlenmedi.....

2. Görüşme sonuçlarına ve anket sorularına göre öğretmenler tarafından sorun olarak ifade edilen ve müdahale edildiği belirtilen okul/sınıf ve birey eşyalarına karşı yapılan problem davranışlar

Arkadaşının eşyasını izinsiz alma : ☒ hiç ☒ çok ☐ ara sıra ☐ fazla ☐ çok

Arkadaşlar ile malzeme alıverişini var. Ancak sorun yaşanmıyor.....

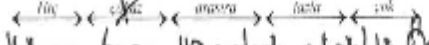
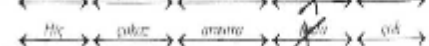
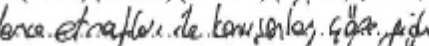
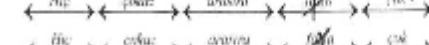
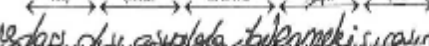
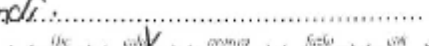
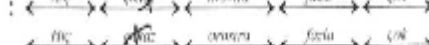
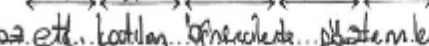
Arkadaşının eşyasına zarar verme : ☒ hiç ☒ çok ☐ ara sıra ☐ fazla ☐ çok

Davranış pözeğlenmedi.....

3. Görüşme sonuçlarına ve anket sorularına göre öğretmenler tarafından sorun olarak ifade edilen ve müdahale edildiği belirtilen sınıf içi kurallara karşı yapılan problem davranışlar

Ders sırasında bir şeylerle uğraşma : ☒ hiç ☒ çok ☐ ara sıra ☐ fazla ☐ çok

Kendi aralarında konuşurken yanlarında getirdikleri yabancı maddeleri kullanabiliyorlar ayrıca sınıf eşyaları ile ilgileniyorlar. Öğretmen davranışlarına müdahalede bulunuyor.

- Gereksiz söz alma ve konuşma :
- Sadece etkinlikte kalıyormuş gibi görünür... bazı öğrencilerde görülür. Öğretm. Müd. etti. :
- Sınıf içinde izinsiz dolaşma :
- Zan almada sınıfta gittiği kâğıtları etrafında konuşarak, çığır çıkıyor. :
- Etkinlikleri bölmeye/bozmaya yönelik davranışlar :
- Kendi aralarında yaptıkları konuşmaları ve çığır çıkarmaları, fuhunmekisi sırasında :
- Ders boyunca sürekli söz hakkı isteme :
- Çok istekli olan öğrencilerde görülür :
- Söz hakkı alamayınca sorun yaratma :
- Sürekli söz alan öğrencilerde görülür. :
- Sürekli şikâyet amaçlı öğretmenle konuşma isteği :
- Sadece bir defa, bir öğrencide görülür. :
- İnatçı davranışlar :
- Davranış görülmemiştir. :

4. Öğretmen tarafından müdahale edilmeyen problem davranışlar

Ders içerisinde iki farklı etkinlik yapılacağına, farklı materyal kullanılacağına öğrencilerde sorun çıkarmaları, gösteriyor. Sınıfta gittiği kâğıtları, yanındaki yada arkasındaki ile konuşma v.b.

Ek-12. Gözlem kaydı incelemesi sonucu elde edilen bulgular

Gözlem-4

- İzinsiz yakınma amaçlı konuşma
- Etkinlikler arası geçiş sorunu
- İzinsiz ayağa kalkma ve konuşma/sözel uyarı
- Şikayet amaçlı konuşma
- Aralarında konuşma/sözel uyarı
- Kendi aralarında konuşma
- Aralarında konuşma
- Düzensiz söz hakkı isteme
- Ders dışı eşyalarla ilgilenme
- İzinsiz konuşma/sözel uyarı
- Aralarında konuşma kendi aralarında konuşma
- İzinsiz konuşma
- Yerinden izinsiz hareketlenmeler/sözel uyarı
- Aralarında konuşmalar
- Yerinde konuşup sırayla oynama
- Farklı eşyalarla ilgilenme
- Öğretmenin sözünü kescek şekilde konuşma/sözel uyarı
- Kendi sırasında konuşma ve farklı eşyalarla ilgilenme
- İzinsiz yakınma amaçlı konuşma
- Aralarında konuşma ve farklı eşyalarla ilgilenme
- İzinsiz sınıfta dolaşma ve çöpe gitme/sözel uyarı
- Ders dışı eşyalarla ilgilenme
- Aralarında konuşma
- İzinsiz yerinden kalkma ve konuşma
- Aralarında konuşma
- Kendi aralarında konuşma/sözel uyarı
- İzinsiz konuşmalar/sözel uyarı
- Aralarında konuşma
- İzinsiz yerinden kalkma/sözel uyarı
- Kendi aralarında konuşma
- Yanındaki arkadaşını itme-dürtme
- İzinsiz sırasında hareketlenmeler
- Öğretmene doğru izinsiz konuşma/sözel uyarı
- Farklı eşyalarla ilgilenme
- İzinsiz konuşma /sözel uyarı
- Farklı eşyalarla ilgilenme/sözel uyarı
- Aralarında konuşma ve farklı eşyalarla ilgilenme
- Arkadaşını itme-dürtme
- Kendi aralarında konuşma
- Kendi aralarında konuşma ve farklı eşyalarla ilgilenme

Ek-13. Valilik olur yazısı

T.C.
ADANA VALİLİĞİ
MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI :B.08.4.MEM.4.01.00.05.040/ 59842
KONU: Tez

29.03.2007

VALİLİK MAKAMINA
ADANA

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı
Müdürlüğünün 20.03.2007 tarih ve 1058 sayılı yazılarında;

Fakültelerinin, İlköğretim Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Abdullah KOCABEY' in
danışmanı Yrd.Doç..Dr. Sencer BULUT yönetiminde uygulamak istediği **"2005 İlköğretim
Programının Uygulanması Sırasında Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Karşılaştıkları
İstenmeyen Öğrenci davranışları"** konulu Tez çalışması için izin isteminde bulunmaktadır.

Söz konusu Tez çalışması ve Gözlem Görüşme tekniği uygulamasının ilimiz Seyhan
ve Yüreğir ilçelerindeki ekli listede bulunan İlköğretim Müdürlüklerinde Eğitim-Öğretim
aksatılmadan uygulamaları, Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Atilla GÜLSAĞ
Müdür

OLUR

29/03/2007

Reşat ÖZDEMİR
Vali
Vali Yardımcısı

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı : Abdullah KOCABEY
Doğum Yeri-Tarihi : Adana -30/10/1977
Yabancı Dil : İngilizce
Medeni Durum : Evli
E-posta : a.kocabey@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

2001-2008 : Yüksek Lisans, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, ADANA
1997-2001 : Lisans, Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Sınıf Öğretmenliği Bölümü ADANA
1991-1994 : İsmet İnönü Endüstri Meslek Lisesi, ADANA
1988-1991 : 19 Mayıs Ortaokulu, ADANA
1983-1988 : Orhangazi İlkokulu, ADANA

İŞ DENEYİMİ

2008- : İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Yüreğir, ADANA
2007-2008 : Anadolu İlköğretim Okulu, Yüreğir, ADANA
2004-2008 : G. Şehit Muharrem Erdoğan İlköğretim Okulu, Yüreğir,
ADANA
2001-2004 : Süphandere İlköğretim Okulu, Feke, ADANA
2001-2001 : Bahçecik İlköğretim Okulu, Feke, ADANA